

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU5

Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken.

I propositionen föreslår regeringen övergripande principer som ska gälla för havsmiljöarbetet framöver. Vidare lämnar regeringen bedömningar av hur havsmiljöarbetet ska planeras och genomföras inom olika områden.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet.

I betänkandet finns 39 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske.

Cirka 100 yrkanden i följdmotioner.

Cirka 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning.....	9
Propositionens huvudsakliga innehåll	9
Utskottets överväganden.....	10
Inledning.....	10
Inriktning för havsmiljöpolitiken.....	10
Övergripande utgångspunkter för havsmiljöarbetet.....	12
Åtgärder för att begränsa övergödningen	27
Farliga ämnen och marint skräp	41
Hållbar förvaltning av fiskresurser	49
Sjöfartens påverkan på havsmiljön.....	75
Skydd av marina områden	84
Reservationer	94
1. En ekosystembaserad havsförvaltning, punkt 2 (V)	94
2. En ekosystembaserad havsförvaltning, punkt 2 (MP)	95
3. Preciseringar och utvärdering av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, punkt 3 (MP).....	98
4. Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön, punkt 4 (V)	99
5. Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön, punkt 4 (MP)....	100
6. Regional och lokal åtgärdssamordning, punkt 5 (MP)	101
7. Havsregionalt samarbete, punkt 6 (MP)	102
8. Etappmål om övergödning, punkt 7 (S).....	103
9. Etappmål om övergödning, punkt 7 (V).....	104
10. Återföring av näringsämnen, punkt 8 (V).....	105
11. Återföring av näringsämnen, punkt 8 (MP).....	105
12. Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket, punkt 9 (SD).....	106
13. Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket, punkt 9 (V)	107
14. Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket, punkt 9 (MP)	109
15. EU:s kemikalielagstiftning, punkt 10 (MP).....	110
16. Marint skräp, punkt 11 (C)	111
17. Marint skräp, punkt 11 (MP)	111
18. Ekosystembaserad fiskförvaltning, punkt 12 (MP).....	112
19. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (S).....	113
20. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (V)	115
21. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (C)	115
22. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (MP)	116
23. Rådgivning från Ices, punkt 14 (V, MP)	117
24. Fiskerikontroll, punkt 15 (S, V).....	118
25. Utflytt av trålgränsen, punkt 16 (S, V, C, MP).....	118
26. Industritrållning i Östersjön, punkt 17 (V, MP).....	120
27. Regionala åtgärdsplaner för fiskevård, punkt 18 (V).....	121
28. Regionala åtgärdsplaner för fiskevård, punkt 18 (MP).....	122
29. Förvaltning av predatorer, punkt 19 (S).....	122
30. Förvaltning av predatorer, punkt 19 (MP)	123

31. Sjöfart i känsliga kust- och havsområden, punkt 20 (V).....	124
32. Sjöfart i känsliga kust- och havsområden, punkt 20 (MP).....	124
33. Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar, punkt 21 (S, V, C, MP).....	125
34. Undervattensbuller, punkt 22 (V)	127
35. Undervattensbuller, punkt 22 (MP)	128
36. Mål för marint områdesskydd, punkt 23 (S, V, MP)	128
37. Bottentrålning i skyddade områden, punkt 24 (S, MP).....	130
38. Övriga förvaltningsåtgärder i marina skyddade områden, punkt 25 (V)	130
39. Övriga förvaltningsåtgärder i marina skyddade områden, punkt 25 (MP)	131
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	133
Propositionen	133
Följdmotionerna	133
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	144

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Inriktning för havsmiljöpolitiken

1. Regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken

Riksdagen godkänner regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken (avsnitt 3.1, 3.2, 7.1 och 10.1).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:156.

Övergripande utgångspunkter för havsmiljöarbetet

2. En ekosystembaserad havsförvaltning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 1,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1–9 och 14–16,

2024/25:891 av Magnus Manhammar (S) och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 1–10, 21–23 och 66.2.

Reservation 1 (V)

Reservation 2 (MP)

3. Preciseringar och utvärdering av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 10–13 och 17–20 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 11–14 och 17–20.

Reservation 3 (MP)

4. Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 25.

Reservation 4 (V)

Reservation 5 (MP)

5. Regional och lokal åtgärdssamordning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 27–31 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 57, 58, 60, 108 och 110.

Reservation 6 (MP)

*Åtgärder för minskad övergödning***6. Havsregionalt samarbete**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 26 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 42.

Reservation 7 (MP)

7. Etappmål om övergödning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 6 och

2024/25:106 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkandena 9–11.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (V)

8. Återföring av näringsämnen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 67 och 68 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 47.

Reservation 10 (V)

Reservation 11 (MP)

9. Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 5,

2024/25:124 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 22–25, 66 och 69 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 28, 29, 31, 32, 35.1 och 48.

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (V)

Reservation 14 (MP)

*Farliga ämnen och marint skräp***10. EU:s kemikalielagstiftning**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 62–65 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 123, 135, 136 och 139.

Reservation 15 (MP)

11. Marint skräp

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 61 och
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 154.

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (MP)

Hållbar förvaltning av fiskresurser

12. Ekosystembaserad fiskförvaltning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 32 och 33 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 67 och 71.

Reservation 18 (MP)

13. EU:s gemensamma fiskeripolitik

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3,
2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,
2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2,
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 34, 35, 37, 38 och
48 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 68, 69, 73, 74
och 88.

Reservation 19 (S)

Reservation 20 (V)

Reservation 21 (C)

Reservation 22 (MP)

14. Rådgivning från Ices

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 36 och
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 75.

Reservation 23 (V, MP)

15. Fiskerikontroll

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2 och
2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 58.

Reservation 24 (S, V)

16. Utflytt av trålgränsen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8 och 9,
2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4,
2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3,
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 39 och 40 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 76 och 77.

*Reservation 25 (S, V, C, MP)***17. Industritråning i Östersjön**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 41 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 70.

Reservation 26 (V, MP)

18. Regionala åtgärdsplaner för fiskevård

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 11,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 42 och 43 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 93 och 94.

Reservation 27 (V)

Reservation 28 (MP)

19. Förvaltning av predatorer

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:106 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 7,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 59 och 60 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 96 och 97.

Reservation 29 (S)

Reservation 30 (MP)

*Sjöfartens påverkan på havsmiljön***20. Sjöfart i känsliga kust- och havsområden**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 13,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 55–58 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 158–161.

Reservation 31 (V)

Reservation 32 (MP)

21. Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 14,

2024/25:106 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 8,

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4 och

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 54.

Reservation 33 (S, V, C, MP)

22. Undervattensbuller

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 15,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 51–53 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 172–174.

Reservation 34 (V)

Reservation 35 (MP)

Skydd av marina områden

23. Mål för marint områdesskydd

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 12,

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 44,

2024/25:890 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 98.

Reservation 36 (S, V, MP)

24. Bottentrålning i skyddade områden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 47 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 87.

Reservation 37 (S, MP)

25. Övriga förvaltningsåtgärder i marina skyddade områden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 4 och 10,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 45, 46, 49 och 50

samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 86, 100, 106 och

109.

Reservation 38 (V)

Reservation 39 (MP)

Stockholm den 14 november 2024

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Joanna Lewerentz (M), Sofia Skönnbrink (S), Andrea Andersson Tay (V) och Anders Karlsson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske.

Med anledning av propositionen har fem motioner väckts med sammanlagt 101 yrkanden. I betänkandet behandlar utskottet även ett antal yrkanden om havsmiljöpolitiken i motioner från allmänna motionstiden 2024/25. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Vid utskottets sammanträde den 18 juni 2024 informerade Havs- och vattenmyndigheten om bl.a. pågående arbete med underlag för en förändring av trålgränsen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår två övergripande principer som ska gälla för havsmiljöarbetet framöver: att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas samt att övergödningen ska minska. Därutöver föreslår regeringen hur Sverige ska fortsätta arbeta internationellt för regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar. Regeringen föreslår även att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om att 30 procent av de marina områdena ska vara skyddade till 2030. Av de skyddade områdena ska en tredjedel vara strikt skyddade, motsvarande 10 procent.

Propositionen innehåller också regeringens bedömningar av kopplingar mellan havet och klimatförändringarna samt hur en förbättrad helhetssyn, i såväl planering som genomförande, mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltningen och åtgärdsprogrammet för havsmiljön ska ge ett effektivare åtgärdsarbete från källa till hav och hur arbetet för att minska övergödningen ska bedrivas. Vidare lämnar regeringen sin bedömning av hur en hållbar fiskförvaltning samt förvaltning av predatorer ska kunna integreras starkare i, och växelverka med, havsmiljöarbetet. Regeringen lämnar också sin bedömning av hur sjöfartens påverkan på havsmiljön ska kunna minskas.

Utskottets överväganden

Inledning

I propositionen föreslår regeringen en inriktning för havsmiljöpolitiken, med övergripande principer som ska gälla för havsmiljöarbetet framöver. Vidare lämnar regeringen bedömningar av hur havsmiljöarbetet ska planeras och genomföras inom olika områden.

Avsnittet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens förslag till riksdagsbeslut. Därefter behandlar utskottet följdmotioner och motioner från allmänna motionstiden 2024/25 med förslag på tillkännagivanden i frågor som anknyter till regeringens proposition.

Inriktning för havsmiljöpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken.

Propositionen

Regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken

I propositionen anför regeringen att målet för havsmiljöpolitiken är att god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls samtidigt som havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar liksom livsmedelsförsörjningen kan utvecklas. Ett samstämmigt, balanserat och integrerat arbetssätt från källa till hav behövs för att utforma och genomföra havsmiljöpolitikens åtgärder och samtidigt stärka den blå ekonomin vilket även bidrar till att andra samhällsmål kan nås. Pågående insatser inom de areella näringarna behöver vidareutvecklas för att bidra i havsmiljöarbetet. Regeringen anser att avgörande steg behöver tas för att de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen ska kunna nås. För att värna havet föreslår regeringen några övergripande utgångspunkter för allt havsmiljöarbete.

Ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas

Regeringen föreslår att havsmiljöförvaltningen ska integreras starkare och tydligare med andra sektors förvaltning i syfte att uppnå en starkare ekosystembaserad förvaltning som kan hantera både dagens och morgondagens utmaningar. Arbetet med hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras och växelverka starkare i övrigt havsmiljöarbete. Det är en förutsättning för en ekosystembaserad fiskförvaltning och för att nå de havsanknutna miljö kvalitetsmålen. Regeringen avser att förtydliga Havs- och

vatten myndighetens uppgifter i syfte att stärka myndighetens arbete med att integrera havsmiljöarbetet med en hållbar förvaltning av fiskresurserna.

Övergödningen ska begränsas

För att begränsa övergödningen föreslår regeringen att åtgärdsarbetet ska vara långsiktigt, samordnat och bidra till cirkulära flöden av fosfor och kväve. Regeringen ska verka för att återföringen och effektiviteten i användningen av växtnäringsämnen ska öka och att åtgärdsarbetet i avrinningsområden ska utvecklas för att minimera tillförsel av fosfor och kväve till kust och hav. Kust- och havsmiljöförvaltningen behöver utvecklas för att minska effekterna av övergödningen på arter och livsmiljöer.

Internationella regelverk och utvecklingen inom EU

Regeringen föreslår att Sverige även i fortsättningen ska verka aktivt för att EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet genomförs i sin helhet och utan onödiga dröjsmål. Sverige ska också fortsätta att arbeta internationellt för ambitiösa regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar.

Skyddet av marina områden ska utökas och förstärkas

Regeringen föreslår att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, motsvarande 10 procent, till 2030 som antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi, de regionala havskommissionerna Helcom och Ospar, samt det nya globala ramverket för biologisk mångfald i konventionen för biologisk mångfald (CBD). I linje med nämnda konventioner, ramverk och strategier ska det finnas värden att skydda för att peka ut skyddade marina områden.

För att skapa förutsättningar för ett ändamålsenligt skydd ska Sverige på ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt utöka och förstärka skyddet av marina områden i Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon. Skyddet ska vara utformat så att det säkerställer och bevarar den biologiska mångfalden, samt bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk, sammantaget och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

Förutsättningarna för att nå dessa målsättningar behöver stärkas och tydliggöras. Arbetet med att säkerställa ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden behöver fortsätta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar det förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken och de övergripande principer för havsmiljöarbetet som regeringen lämnar i propositionen. Utskottet delar regeringens bedömning att en utvecklad eko-

systembaserad havsförvaltning är avgörande för att de havs- och vattenrelaterade miljökvalitetsmålen ska kunna nås. I likhet med regeringen anser utskottet att ekosystemansatsen behöver stärkas och förtydligas och att havsmiljöförvaltningen behöver integreras inom alla relevanta sektorer och politikområden. Att begränsa övergödningen är ytterst angeläget, och utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att kust- och havsmiljöförvaltningen behöver utvecklas för att återföringen och effektiviteten i användningen av växtnäringssämnen ska öka.

Vidare är utskottet enigt med regeringen om att Sverige behöver fortsätta att verka internationellt för att reglera och begränsa tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön. Utskottet ansluter sig även till det som regeringen framför i propositionen om att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden, i syfte att säkerställa och bevara den biologiska mångfalden, och bidra till att den internationella målsättningen om skyddade marina områden ska uppnås.

Utskottet har uppmärksammat att det i regeringens förslag till riksdagsbeslut, på grund av ett uppenbart förbiseende, föreslås en inriktning för havspolitik, istället för havsmiljöpolitiken.

Med det som anförts anser utskottet att riksdagen bör godkänna det som regeringen föreslår i propositionen om inriktningen för havsmiljöpolitiken.

Övergripande utgångspunkter för havsmiljöarbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om ekosystembaserad havsförvaltning, precisering och uppföljning av miljömål, åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön samt regional och lokal åtgärdssamordning

Jämför reservation 1 (V), 2 (MP), 3 (MP), 4 (V), 5 (MP) och 6 (MP).

Motionerna

En ekosystembaserad havsförvaltning

I partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 1 anförs att regeringen utan dröjsmål bör implementera en ekosystembaserad förvaltning av haven, vilket också innefattar en ekosystembaserad fiskförvaltning, och att den ekosystembaserade förvaltningen ska genomsyra hela havspolitik. I motion 2024/25:891 av Magnus Manhammar (S) anförs att Sverige ska verka för en stark implementering av en ekosystembaserad havsförvaltning, både på hemmaplan och inom EU.

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 1 anförs att en havsmiljölag i enlighet med Miljömålsberedningens förslag bör

införas. Även i kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 samt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 2 anförs att det bör inrättas en havsmiljölag som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete och att denna lag bör fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det riksdagsbeslutade miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. I partimotion 2024/25:3037 (MP) yrkande 66 i denna del framhåller motionärerna att det bör införas en ekosystembaserad havsförvaltning och en havsmiljölag.

Vidare anförs i yrkande 2 i kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) samt yrkande 3 i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt. I yrkande 3 i kommittémotion 2024/25:142 (MP) och yrkande 4 i partimotion 2024/25:3037 (MP) anförs att ekosystemansatsen ska definieras i havsmiljölagen och slå fast att naturvärden ska bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med det övergripande målet att ekosystemen används inom sina gränser. I yrkande 4 i kommittémotion 2024/25:142 (MP) samt i yrkande 5 i partimotion 2024/25:3037 (MP) anförs att det i havsmiljölagen ska införas en bestämmelse om att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen, som ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål. Motionärerna framhåller i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 5 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 6 att arbetet med propositionen ska samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 6 anförs att regeringen bör inrätta ett havspolitiskt råd för att belysa effekter av beslutade och föreslagna styrmedel från ett brett samhällsperspektiv och identifiera politikområden där fler åtgärder behövs för att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nås. Motionärerna framhåller i yrkande 7 att det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt levande kust och skärgård. Vidare anförs i yrkande 8 att regeringen bör ge i uppdrag till det havspolitiska rådet att även ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att de ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljö kvalitetsmålen. I yrkande 9 i samma motion anförs att det bör tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen). Motionärerna anser att om ekosystemansatsen ska genomsyra allt havsmiljöarbete måste det regleras i lag och alla regelverk med bäring på havet.

Motsvarande anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 7–10.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 14 anförs att Havs- och vattenmyndigheten bör få ett särskilt ansvar för att säkerställa ett samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljöförvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

Emma Nohrén m.fl. (MP) anför vidare i kommittémotion 2024/25:142 yrkande 15 att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till senast 2026 se över och harmonisera miljö kvalitetsnormer för kustvatten som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen och 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen, och att bedömningsområden för miljö kvalitetsnormer som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen, där det är möjligt, ska överensstämma med vattenförvaltningens kustvattenförekomster. Detsamma anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 21 och 22.

Vidare anser motionärerna i kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 16 samt partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 23 att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljö kvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

Precisering och uppföljning av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 10 anförs att det av styrningen av offentliga aktörer tydligt behöver framgå vilka mål som ska nås för havets miljö tillstånd och att regeringen bör besluta att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha de preciseringar som anges i motionen. Motionärerna menar att svensk havs- och vattenförvaltning präglas av en mängd olika mål, lagar och regler som gör styrningen komplex och svåröverblickbar. Antalet preciseringar för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård behöver minskas och tydliggöras. I yrkande 11 framförs att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God miljö status: Kust- och havsvatten har god miljö status med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljö förordningen (2010:1341)”. Vidare anförs i yrkande 12 att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön”. Av yrkande 13 framgår att motionärerna anser att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”Gynnsam bevarandestatus: Livsmiljöer och arter knutna till

kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskydds-förordningen (1998:1252), artskyddsförordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Ospar”. Motsvarande yrkanden återfinns i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 11–14.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 17 anförs motionärerna att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att redovisa den årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen. Motionärerna anser att förbättrade utvärderings- och återkopplingsmekanismer är en viktig del av hur ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas. I yrkande 18 samma motion anförs att Havs- och vattenmyndigheten vart fjärde år till regeringen ska redovisa en utvärdering av de uppnådda resultaten i förhållande till miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Vidare anförs i yrkande 19 att indikatorer och andra uppföljningsmått för samma miljö kvalitetsmål där det är relevant ska harmoniseras med de uppföljningsmått som används i EU-direktiven för att bedöma status. I yrkande 20 anförs att den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålet bör anpassas så att den för alla preciseringar som hanterar havets miljö tillstånd använder statusbedömning och rapportering enligt havsmiljö förordningen, vattenförvaltningsförordningen och art- och habitatdirektivet. Motsvarande yrkanden återfinns i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 17–20.

Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2 anförs att det bör tas fram ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön. Enligt motionärerna är det nödvändigt med ett gemensamt åtgärdsprogram för att effektivt genomföra åtgärder från källa till hav.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 25 anförs att regeringen ska besluta om åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön, att det ska finnas en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenfrågor samt att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärderna i programmen ska finansieras.

Regional och lokal åtgärdssamordning

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 27 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 108 anförs att länsstyrelserna bör få ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder.

Vidare anser motionärerna i kommittémotion 2024/25:142 (MP) yrkande 28 och partimotion 2024/25:3037 (MP) yrkande 110 att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla ett kunskapsunderlag för länets kustvattenområden, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering

I kommittémotion 2024/25:142 (MP) yrkande 29 och partimotion 2024/25:3037 (MP) yrkande 57 anförs att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna därför bör få i uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder. Enligt motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 30 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 58 bör regeringen se över och bedöma det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare till 2035.

Vidare anförs i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 31 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 60 att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket bör få till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet.

Propositionen

En ekosystembaserad havsförvaltning

Som framgår av regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken anser regeringen att en övergripande princip för havsmiljöarbetet ska vara att stärka ekosystemansatsens tillämpning.

Enligt regeringen behöver en ekosystembaserad förvaltning ta hänsyn till alla tre dimensionerna samtidigt som den biologiska resursen utgör ett nödvändigt villkor för de andra dimensionerna. Ekosystemansatsen är en integrerad ansats i fiskeriförvaltningen och miljöförvaltningen. Förvaltningen och användningen av naturresurser ska bevara både den biologiska rikedomen och de biologiska processer som är nödvändiga för att skydda livsmiljöernas sammansättning, struktur och funktion i det berörda ekosystemet. Även fiskeverksamhet och annan mänsklig verksamhet ska beaktas. Samtidigt ska kunskaperna och osäkerheterna beaktas när det gäller ekosystems biotiska, abiotiska och mänskliga beståndsdelar. Det innebär också att naturvärden ska bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med målet att säkerställa att ekosystemen används inom sina gränser. Det betyder bl.a. att fisket inte bör påverka marina pelagiska och bentiska arter, livsmiljöer och näringsvävar på ett sätt så att deras produktionskapacitet försämras eller att den biologiska mångfalden långsiktigt påverkas negativt. Det är viktigt att miljöförvaltningen och fiskförvaltningen samverkar för att uppnå positiv habitatutveckling och fiskbestånd i gott skick, samt för att reglera eventuell negativ påverkan från predatorer eller andra fiskerioberoende faktorer. Utformningen av havsmiljöarbetet för att stärka kommersiella fisk- och skaldjursbestånd och dessas ekosystem är viktig för att kunna säkra den framtida resursen för ett hållbart nyttjande.

Regeringen anser därför att all förvaltning av mänsklig aktivitet liksom förekomsten av predatorer och annan dynamik i ekosystemen som påverkar fiskresurserna behöver ses i ett ekosystembaserat helhetsperspektiv tillsammans med havsmiljöförvaltningen och bidra till samhällsnyttan genom ekosystemtjänster och livsmedelsförsörjning. Som ett led i detta bör Havs- och vattenmyndighetens uppgifter ses över för att myndighetens arbete med hållbar förvaltning av fiskresurserna tydligare och starkare ska integreras och växelverka med övrigt havsmiljöarbete.

Av propositionen framgår att Havs- och vattenmyndigheten bildades bl.a. för att integrera havsmiljöförvaltningen med en hållbar förvaltning av fisk och för att åstadkomma en utvecklad och sammanhållen havsförvaltning, vilket Havsmiljöutredningen beskrev behovet av i sitt betänkande En utvecklad havsmiljöförvaltning (SOU 2008:48). Enligt regeringen behöver frågorna integreras i högre grad på alla förvaltningsnivåer. En ekosystembaserad förvaltning ska genomsyra hela havsmiljöförvaltningen. Förvaltningen av fisk och dess predatorer samt fisket ska styras av alla tre hållbarhetsdimensioner: den miljömässiga, den ekonomiska och den sociala. Men det är centralt att den kortsiktiga förvaltningen utformas för att möjliggöra långsiktig hållbarhet.

Regeringen anför att Havs- och vattenmyndighetens uppgifter ska kompletteras så att det tydligt framgår att myndigheten inom sitt ansvarsområde ansvarar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, och EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljö kvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering för såväl miljö som för olika samhällssektorer. Förslaget ligger inom Havs- och vattenmyndighetens nuvarande ansvarsområde men myndigheten saknar tillräckligt tydliga signaler från regeringen om att arbeta samordnat med dessa ansvarsområden.

Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön

Regeringen bedömer i propositionen att en förbättrad helhetssyn mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltningen och åtgärdsprogrammet för havsmiljön i såväl planering som genomförande ger ett effektivare åtgärdsarbete från källa till hav.

Enligt regeringen behöver arbetet tydliggöras i syfte att nå god miljöstatus i havet. Det finns en tydlig koppling mellan land och hav och mellan vattenförekomster som sjöar, vattendrag, kustvatten och hav. Regeringen anför att sambandet mellan vattenförvaltning enligt vattendirektivet och havsmiljöförvaltning enligt havsmiljödirektivet är uppenbart men behöver uppmärksammas ytterligare, inte minst i kustzonen där direktiven överlappar. Arbetet med en förbättrad helhetssyn mellan åtgärdsprogrammen i både planering och genomförande behöver utvecklas.

Till skillnad från Miljömålsberedningen bedömer regeringen att en förbättrad helhetssyn i nuläget kan åstadkommas med fortsatt åtskilda åtgärds-

program för havs- och vattenförvaltningen. Enligt regeringen kan en åtgärds-samordning inom avrinningsområden och andra initiativ för att förstärka förmågan att arbeta från källa till hav och öka preciseringen i åtgärdsarbetet vara minst lika verkningsfulla som ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön. Regeringen bedömer att det finns förbättrade förutsättningar för att åtgärdsprogrammet, där så är relevant, kan främja ett mer områdes-baserat åtgärdsarbete med en ökad precision i åtgärdsplaneringen.

Regeringen anför att vattenförvaltningens organisation har utretts och ett betänkande presenterats (SOU 2019:66). Ärendet bereds i Regeringskansliet.

Vidare anförts att regeringen fattat beslut om havsplaner i enlighet med havsplaneringsdirektivet¹. Direktivet pekar ut behovet av ett övergripande politiskt verktyg för att myndigheter och aktörer ska kunna tillämpa en samordnad integrerad och gränsöverskridande ansats. Tillämpningen av en ekosystemansats bidrar till att främja hållbar utveckling och tillväxt i havs- och kustområden och hållbar användning av havs- och kustresurser. De svenska havsplanerna blickar framåt till 2050 och utgår från en vision om hur havet används. Havsplanerna vilar likt havsförvaltningen i övrigt på en ekosystemansats vilket för havsplaneringen har inneburit att man löpande under planeringsprocessen återkopplat så att planeringen bidrar till den miljömässiga målbilden för god miljöstatus, som ges inom ramen för havsmiljöförordningen. Havsplaneringen är ett integrerat arbete som samtidigt som de miljömässiga aspekterna adresseras även ska beakta ekonomiska och sociala aspekter för att stödja hållbar utveckling och tillväxt i den havsrelaterade sektorn genom att tillämpa en ekosystemansats och främja samexistens mellan relevanta verksamheter och användningsområden. Havsplanerna har tagits fram baserat på en kumulativ analys av påverkans-tryck av olika belastningar och med utgångspunkt i havets miljöstatus. Planeringsunderlaget innebär att det i dag finns ett avsevärt förbättrat kunskapsunderlag som kan underlätta för ett mer områdesbaserat åtgärdsarbete samtidigt som det ger stöd till en hållbar utveckling, tillväxt och samexistens.

Regional och lokal åtgärds-samordning

I propositionen gör regeringen bedömningen att samverkan på avrinnings-områdesnivå bör vidareutvecklas och stärkas för att öka effektiviteten och takten i åtgärdsarbetet.

Enligt regeringen har arbetet på avrinningsområdesnivå med samverkan av olika aktörer visat sig framgångsrikt. Inte minst är myndighetssamverkan viktig för att stödja och möjliggöra en utveckling av arbetet på avrinnings-områdesnivå. Regeringen bedömer att detta arbetssätt ska utvecklas och stärkas. Samordning på och stöd från nationell och regional nivå samt ömse-

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättandet av en ram för havsplanering (2014/89/EU)

sidigt lärande behövs för att stödja och stärka det lokala arbetet på avrinningsområdesnivå. Samordning och samverkan behöver kunna dra nytta av och stärka existerande lokala nätverk samt utgå från lokala frågor där synergier och gemensamma nyttor integreras i åtgärdsarbetet för vatten. Samverkan behöver också utvecklas för att med ett större helhetsperspektiv inkludera tvärsektoriella frågor och bidra till att möjliggöra användning av ny teknik samt innovativa lösningar och arbetssätt. Gemensam kunskapsupbyggnad, samverkan och samordning för tillämpningar kan behövas, liksom att gemensamt identifiera hinder, såsom behov av förändrade regelverk, för att möjliggöra tillämpning av nya lösningar.

Regeringen konstaterar att det finns en stark samsyn bland myndigheter, kommuner, branschorganisationer och lokala aktörer, såsom vattenråd och vattenvårdsförbund, att samverkan på avrinningsområdesnivå behöver vidare utvecklas och stärkas.

Havs- och vattenmyndigheten hade under 2018–2021 ett regeringsuppdrag (lokalt engagemang för vatten, LEVA) som syftade till att skapa ett nytt långsiktigt arbetssätt med fokus på lokala åtgärder mot övergödning genom finansiering av åtgärdssamordnare i 20 pilotområden. Uppdragen genomfördes tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund och länsstyrelserna. Sedan dess har arbetssättet spridit sig till flera områden i Sverige och vidareutvecklats samordning av åtgärder till att även omfatta andra insatsområden än enbart övergödning.

I propositionen redovisar regeringen att Havs- och vattenmyndigheten i regleringsbrevet för 2024 getts uppdraget att under 2024–2026 vidareutveckla åtgärdssamordningen mellan olika aktörer i kust- och avrinningsområden. Myndigheten får i och med detta regeringsuppdrag en viktig roll att säkerställa spridning av erfarenhet och kunskap om hur arbetet kan organiseras och vilka åtgärder som är mest effektiva i förhållande till lokala förutsättningar. Havs- och vattenmyndigheten ska följa upp och utvärdera arbetet. Det finns totalt 118 huvudavrinningsområden i Sverige som skiljer sig i storlek (yta) samt i omfattning när det gäller olika verksamheter inom avrinningsområdet. Eftersom förutsättningarna inom varje avrinningsområde är olika i fråga om utmaningar, erfarenhet och förekomst av redan etablerade samarbeten bör det därför överlåtas till länsstyrelser, kommuner och övriga berörda myndigheter och aktörer att bestämma hur samverkan ska utformas inom varje avrinningsområde. Redan befintliga strukturer för samarbete kan utgöra en grund för att vidareutveckla samverkan på avrinningsområdesnivå.

Regeringen anför vidare att kustkommunerna har en nyckelroll i planeringen av havet då eftersom har planeringsansvaret för havsområdet från land ut till territorialvattengränsen. Vissa regioner har ett utpekade planeringsansvar för att ta fram regionplaner som täcker de områden som planeras av de enskilda kommunerna i havet. Länsstyrelsen har rollen att stödja och underlätta kommuners och regionala planeringsorgans deltagande i havsplaneringen. I territorialvattnet överlappar de statliga havsplanerna, kommunernas översiktsplaner och regionernas regionplaner och samordning

är av största vikt. Regeringen bedömer att ett kunskapsbaserat och samordnat arbete med kustzons- och havsplanering förstärker ett områdesinriktat åtgärdsarbete.

Kompletterande information

En ekosystembaserad havsförvaltning

I Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) görs bedömningen att Sverige behöver en bred politisk uppslutning för en ambitiös och kraftfull havsmiljöpolitik. En ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbar nationell havsmiljöpolitik kännetecknas enligt Miljömålsberedningen av att den har ambitiösa mål och väl utformade styrmedel, samt ett strukturerat och transparent arbetssätt. För att havsmiljöpolitiken ska kunna nå sina mål är det avgörande att regeringen och riksdagen får möjlighet att se till helheten av de problem som råder inom havsmiljöarbetet. Miljömålsberedningen föreslog därför att riksdagen skulle instifta en havsmiljölag, med avsikten att skapa bättre förutsättningar för breda och uthålliga havsmiljö- och havspolitiska insatser både nationellt och internationellt. Av havsmiljölagen ska det framgå att Sveriges havsmiljö arbete ska syfta till att uppnå det riksdagsbeslutade miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Vidare ska ekosystemansatsen vara en utgångspunkt för regeringens havsmiljöarbete och havsmiljöarbetet ska vila på vetenskaplig grund. Lagen ska ange att regeringen med jämna mellanrum ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen. Miljömålsberedningen föreslog även en tvärvetenskaplig expertfunktion som kan ta fram analyser och bedömningar ur ett brett samhällsperspektiv som avser den samlade havsmiljöpolitiken. Vidare anförde Miljömålsberedningen att det behövs ändringar i mandat och beslutsfattande för en mer effektiv havsmiljöförvaltning. Beredningen föreslog att regeringen ska fatta beslut om ett åtgärdsprogram inom havs- och vattenmiljöförvaltningen. Beredningen föreslog även att det bör vara ett gemensamt organ som beslutar om miljö kvalitetsnormer i enlighet med vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

Havs- och vattenmyndigheten påbörjade under 2021 ett projekt i syfte att utveckla en regional ekosystembaserad havsförvaltning. Projektet finansieras av EU-medel och pågår fram till 2026. Under 2024 har projektet lämnats över till lokala projektledare. I budgetpropositionen för 2025 (Prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att Havs- och vattenmyndigheten under 2023 avslutade ett treårigt projekt för att utveckla en regional modell för ekosystembaserad havsförvaltning. Förvaltningsmodellen ska bidra till att uppnå miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Olika aktörer har enats kring hantering av målkonflikter och åtgärder samt fått möjlighet att föra fram ett lokalt och regionalt bidrag till den nationella

förvaltningen. Projektet fortsätter i ytterligare tre år. Den ekosystembaserade havsförvaltningen inriktar sig på ett antal prioriterade åtgärder i flera områden.

Precisering och uppföljning av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

Våren 2010 antog riksdagen en ny målstruktur för det svenska miljöarbetet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Systemet består av ett generationsmål och 16 miljökvalitetsmål med preciseringar. Generationsmålet visar riktningen för vad som måste göras inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Generationsmålet är vägledande för miljöarbetet på alla nivåer i samhället. Miljökvalitetsmålen, i sin tur, beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Preciseringarna ska förtydliga vad miljökvalitetsmålen innebär och används även som kriterier vid uppföljningen av målen. Därtill finns ett antal etappmål. Etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen. Miljömålsystemet ger också en struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken som grund för ett strategiskt åtgärdsarbete.

Riksdagens definition av miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård är ”Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar”.

Regeringen har fastställt följande elva preciseringar av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård:

- *God miljöstatus* – Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341).
- *God ekologisk och kemisk status* – Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- *Ekosystemtjänster* – Kusternas och havens viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- *Grunda kustnära miljöer* – Grunda kustnära miljöer präglas av en rik biologisk mångfald och av en naturlig rekrytering av fisk samt erbjuder livsmiljöer och spridningsvägar för växt- och djurarter som en del i en grön infrastruktur.
- *Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation* – Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer samt att naturligt förekommande fiskarter och andra havslevande arter fortlever i livskraftiga bestånd.

- *Hotade arter och återställda livsmiljöer* – Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla kust- och havsvatten.
- *Främmade arter och genotyper* – Främmande arter och genotyper hotar inte den biologiska mångfalden och kulturarvet.
- *Genetiskt modifierade organismer* – Genetiskt modifierade organismer som kan hota den biologiska mångfalden är inte introducerade.
- *Bevarade natur- och kulturmiljövärden* – Havs-, kust- och skärgårdslandskapens natur- och kulturvärden är bevarade och förutsättningar finns för fortsatt bevarande och utveckling av värdena.
- *Kulturlämningar under vatten* – Tillståndet är oförändrat för kulturhistoriska lämningar under vattnet.
- *Friluftsliv och buller* – Havs-, kust- och skärgårdslandskapens värden för fritidsfiske, badliv, båtliv och annat friluftsliv är värnade och bibehållna och påverkan från buller är minimerad.

Naturvårdsverket ska enligt förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket inom miljömålssystemet bl.a. vägleda berörda myndigheter i deras arbete med genomförande och uppföljning, löpande genomföra utvärderingar, samhällsekonomiska analyser och effektberäkningar av styrmedel och åtgärder, minst en gång vart fjärde år redovisa en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå miljömålen och årligen samlat analysera, bedöma och redovisa satsningar och deras bidrag till måluppfyllelsen, förutsättningarna att nå etappmålen och utvecklingstrenden för miljö kvalitets målen och generationsmålet. I resultatredovisningen i budgetpropositionen redovisar regeringen varje år vilka insatser som har gjorts för att nå miljömålen och resultaten för de olika miljö kvalitets målen.

Havs- och vattenmyndigheten samordnar uppföljning och utvärdering av miljötillstånd, trender, styrmedel och åtgärdsarbete för tre miljö kvalitets mål: Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

När det gäller miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård konstateras i skrivelsen Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2024 (NV-07955-23) att kust- och havsmiljön fortfarande är negativt påverkad av en för hög tillförsel av näringsämnen och farliga ämnen samt en ökande kustexploatering och för hög påverkan från fiske på vissa arter. Andra problem är förekomsten av marint skräp samt att känsliga livs- och kulturmiljöer påverkas eller förstörs genom fysisk påverkan och fragmentering. Samtliga kustlän bedömer att målet Hav i balans samt levande kust och skärgård inte kommer att ha uppnåtts vid utgången av 2030.

Vart fjärde år görs en fördjupad utvärdering av miljö kvalitets målen där möjligheterna att nå miljö kvalitets målen bedöms. I oktober 2022 presenterades den senaste fördjupade utvärderingen av miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Utvärderingen visar följande:

- God miljöstatus enligt havsmiljöförordningen är en förutsättning för att miljö kvalitets målet ska kunna nås.

- För att på sikt kunna nå miljökvalitetsmålet kommer under de närmaste åren ett betydande arbete att ske. Åtgärder kommer att genomföras och ny kunskap hämtas in genom miljöövervakning och forskning. Insatserna går dock långsamt och återhämtningstiden är lång.
- De nationella havsplanerna är en viktig strategisk process för att uppnå Hav i balans och bidrar även till den energiomställning som behövs för att nå Parisavtalet och miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan.
- En fortsatt utveckling av fiskerikontrollen bidrar till ett korrekt fiskande inom överenskomna kvoter och korrekt fångstrapportering, som i sin tur är viktiga indata till de modeller som ligger till grund för kvoterna.
- Det krävs ofta åtgärder som Sverige inte ensamt ansvarar för. Internationella samarbeten är väsentligt för att lyckas nå miljökvalitetsmålen på sikt.

Havs- och vattenmyndighetens gör i den fördjupade utvärderingen bedömningen att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård inte är uppnått och inte kommer att kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder mot uppföljningsåret 2030. Enligt Havs- och vattenmyndigheten går det heller inte att se en tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Positiva och negativa utvecklingsriktningar inom målet tar ut varandra.

I Miljömålsberedningens betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) framhölls att det inte ska råda någon tvekan om att det är miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård som är målet för det önskade tillståndet för havet och som ska styra havsmiljöarbetet. Enligt beredningen ska flera förslag bidra till att underlätta uppföljningen, utvärderingen och rapporteringen av mål för havets tillstånd. Miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård föreslogs bara ha tre preciseringar som motsvarar målen i de tre EU-direktiven; havsmiljödirektivet, vattendirektivet samt art- och habitatdirektivet. Vidare föreslogs att miljökvalitetsmålet ska rapporteras direkt till regeringen, för att inte problemens allvar i frågor om havets miljötillstånd ska tonas ned i de formaliserade och detaljerade processerna för uppföljning och utvärdering av generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Ett samlat åtgärdsarbete

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön anger vilka åtgärder som behövs för att miljökvalitetsnormerna för havet ska kunna följas, för att god havsmiljö ska uppnås på sikt. Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram ett uppdaterat åtgärdsprogram för havsmiljön för Nordsjön och Östersjön. Programmet ska genomföras under perioden 2022–2027 och innehåller 14 nya åtgärder men omfattar även åtgärder från det första åtgärdsprogrammet; vissa har modifierats medan andra fortsätter oförändrade. Det nuvarande åtgärdsprogrammet är det andra som beslutats enligt havsmiljöförordningen, det

svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv, och är en uppdatering och komplettering av det första åtgärdsprogrammet som beslutades 2015.

Enligt 5 kap. 7 § miljöbalken och 6 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen har regeringen delegerat till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter att upprätta förslag till åtgärdsprogram för respektive vattendistrikt. Dessa åtgärdsprogram har sedan beslutats av vattendelegationerna. Syftet med att upprätta åtgärdsprogram är att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas. Enligt 5 kap. 3 § miljöbalken är det kommuner och myndigheter som ansvarar för att miljökvalitetsnormerna följs. Åtgärdsprogrammet riktas därför till myndigheter och kommuner som ansvarar för att vidta de åtgärder som behövs enligt det åtgärdsprogram som har fastställts. Myndigheter och kommuner ska inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram som fastställts enligt 5 § (5 kap. 3 § miljöbalken). Enligt vattenförvaltningsförordningen ska samtliga åtgärder i åtgärdsprogrammet ha vidtagits senast tre år efter fastställande av programmet. Eftersom vissa åtgärder är beroende av att andra åtgärder är genomförda har vattenmyndigheterna tidsatt respektive åtgärd så att samtliga åtgärder ska ha vidtagits senast tre år efter fastställandet av åtgärdsprogrammet.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) anför regeringen att ett lokalt åtgärdsarbete är en viktig del i att öka effektiviteten och takten i åtgärdsarbetet. Stöd via förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) är den enskilt viktigaste statliga finansieringen för fysiska åtgärder och lokalt åtgärdsarbete i vattenmiljön. LOVA involverar lokala aktörer, och medlen används för projekt som förbättrar vattenkvaliteten genom bl.a. åtgärder för minskad tillförsel av näringsämnen och miljögifter till sjöar, vattendrag, kustvatten och hav. Regeringen satsar därför ytterligare medel för fortsatt stöd till LOVA. Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö föreslås öka med 100 000 000 kronor 2025 för lokala vattenvårdsprojekt. För 2026 och 2027 beräknas anslaget öka med motsvarande belopp.

I regleringsbrevet för 2024 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att vidareutveckla åtgärdssamordning för avrinningsområden. Myndigheten ska vidareutveckla samordningen av vattenfrågor mellan olika aktörer och förordningar för att underlätta och koordinera åtgärdsarbetet i kust- och avrinningsområden. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) årligen senast den 31 december med slutredovisning 2026.

Utskottets ställningstagande

En ekosystembaserad havsförvaltning

Utskottet konstaterar att en av de övergripande principer som regeringen föreslår ska gälla för havsmiljöarbetet är att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas. Utskottet anser att regeringen i propositionen tydliggör att havsmiljöförvaltningen behöver integreras med andra sektorer i syfte att uppnå

en starkare ekosystembaserad förvaltning som kan hantera både dagens och morgondagens utmaningar. Utskottet delar regeringens bedömning att en ekosystembaserad förvaltning behöver ta hänsyn till alla tre hållbarhetsdimensionerna, samtidigt som den biologiska resursen utgör ett nödvändigt villkor för de andra dimensionerna.

I enlighet med regeringen bedömer utskottet att avgörande steg behöver tas för att de havs- och vattenrelaterade miljö kvalitetsmålen ska kunna nås. Utskottet anser att regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken tydliggör att ekosystemansatsens tillämpning är en förutsättning för att uppnå målet om god miljöstatus i havsmiljön, samtidigt som havets resurser måste användas hållbart så att havsanknutna näringar liksom livsmedelsförsörjningen kan utvecklas. Mot bakgrund av det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå några förändringar med anledning av motionerna 2024/25:891 (S), 2024/25:3037 (MP) yrkandena 1–10, samt 66 i denna del, 2024/25:142 (MP) yrkandena 1–9 och 2024/25:56 yrkande 1. Motionerna avstyrks därmed.

När det gäller genomförandet av ett ekosystembaserat havsmiljöarbete konstaterar utskottet att regeringen lämnar förslag på åtgärder och insatser för att utveckla en integrerad havsförvaltning. Utskottet noterar att regeringen avser se över och komplettera Havs- och vattenmyndighetens uppgifter så att det tydligt framgår att myndigheten inom sitt ansvarsområde ansvarar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, och EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljö kvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering för såväl miljö som för olika samhällssektorer. Utskottet välkomnar att myndigheten ges tydliga signaler från regeringen att arbeta samordnat med dessa ansvarsområden. Vidare noterar utskottet att Havs- och vattenmyndigheten redan påbörjat ett projektarbete i syfte att utveckla en regional ekosystembaserad havsförvaltning. Med hänvisning till vad som nu anförts avstyrker utskottet motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 14–16 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 21–23.

Precisering och uppföljning av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

Utskottet vill inledningsvis påminna om att dagens miljö målssystem är resultatet av en grundlig beredning i riksdagen våren 2010. Utskottet konstaterar att systemet ger en tydlig struktur för systematisk uppföljning av miljöpolitiken.

Preciseringar av miljö målen fastställs av regeringen och syftar till att tydligare definiera innebörden av miljö kvalitetsmålen och det miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna ska ge vägledning för miljö arbetet och användas i det löpande uppföljningsarbetet. Regeringen har i propositionen inte föreslagit någon ändring av de nuvarande preciseringarna för miljö kvalitetsmålet Hav i balans och levande skärgård. Utskottet gör inte någon

annan bedömning. Motionerna 2024/25:142 (MP) yrkandena 10–13 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 11–14 avstyrks därmed.

Väl fungerande uppföljnings- och utvärderingsmekanismer är enligt utskottet en viktig del av miljömålsarbetet. När det gäller miljökvalitetsmålet Hav i balans och levande skärgård konstaterar utskottet att Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig för att samordna uppföljning och utvärdering av miljötillstånd, trender, styrmedel och åtgärdsarbete. Vidare sammanställer Naturvårdsverket en årlig utvärdering av arbetet med att nå samtliga miljömål.

Utskottet anser inte att det har framkommit skäl att föreslå några förändringar av detta arbete och anser därmed att motionerna 2024/25:142 (MP) yrkandena 17–20 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 17–20 kan lämnas utan åtgärd.

Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön

Utskottet konstaterar att ett effektivt och samlat åtgärdsarbete från källa till hav är en förutsättning för att uppnå god miljöstatus i havet. I likhet med regeringen anser utskottet att det behövs en förbättrad helhetssyn mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltning och åtgärdsprogrammet för havsmiljö. Utskottet delar regeringens bedömning att arbetet med planering och genomförande behöver utvecklas, men att denna utveckling bäst kan åstadkommas med fortsatt åtskilda åtgärdsprogram för havs- och vattenförvaltningen. Vidare konstaterar utskottet att de beslutade havsplaner som sträcker sig till 2050 ger underlag för ett mer områdesbaserat åtgärdsarbete samtidigt som de ger stöd till hållbar utveckling, tillväxt och samexistens.

Med hänvisning till vad som nu redovisats och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår så anser utskottet att motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 2, 2024/25:142 (MP) yrkande 21 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 25 kan lämnas utan åtgärd.

Regional och lokal åtgärdssamordning

I propositionen anför regeringen att myndighetssamverkan är viktig för att stödja och möjliggöra en utveckling av arbetet på avrinningsområdesnivå och för att öka effektiviteten och takten i åtgärdsarbetet. Regeringen anför att detta arbetssätt ska utvecklas och stärkas. Utskottet delar regeringens bedömning. Utskottet noterar samtidigt att regeringen betonar dels kustkommunernas nyckelroll i planeringsarbetet för havsområdet, dels länsstyrelsernas ansvar för att stödja och underlätta kommuners och regionala planeringsorgans deltagande i havsplaneringen. Vidare noterar utskottet att regeringen föreslår ökat statligt stöd till fysiska åtgärder och lokalt åtgärdsarbete i vattenmiljön. Utskottet vill också framhålla att Havs- och vattenmyndighetens har ett pågående uppdrag att vidareutveckla åtgärdssamordning för att underlätta och koordinera åtgärdsarbetet i kust- och avrinningsområden.

Mot denna bakgrund ser utskottet inga skäl att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:142 (MP) yrkandena 27–31 och

2024/25:3037 (MP) yrkandena 57, 58, 60, 108 och 110. Motionerna avstyrks därmed.

Åtgärder för att begränsa övergödningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om havsregionalt samarbete, etappmål om övergödning, återföring av näringsämnen samt åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket.

Jämför reservation 7 (MP), 8 (S), 9 (V), 10 (V), 11 (MP), 12 (SD), 13 (V) och 14 (MP).

Motionerna

Havsregionalt samarbete

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 26 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 42 anförs att regeringen ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospars miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES).

Etappmål om övergödning

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 6 anförs att regeringen bör införa ett etappmål om återföring av kväve och fosfor till livsmedelsproduktionen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag.

Enligt kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 9 måste etappmålet om övergödning vara kvantifierat och tidssatt. Motionärerna ser positivt på att regeringen inrättat ett etappmål om övergödning men anser att målen också behöver vara kvantifierade och tidssatta för att det ska få den styrande effekt som är nödvändig. I yrkande 10 anförs behovet av konkreta åtgärder för att nå övergödningens målen. Enligt motionärerna är det nödvändigt att utveckla stöd och andra åtgärder som ökar cirkulariteten och minskar näringsförlusterna från jordbruket för att effektivt bekämpa övergödningen. Vidare anförs i yrkande 11 behovet av att säkerställa nödvändig finansiering för att uppfylla de uppsatta målen.

Återföring av näringsämnen

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 framhålls att regeringen bör ge Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Vinnova och Formas ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur återföringen av näringsämnen kan öka samt att bedöma behovet av ett särskilt innovations- och teknikprogram.

Enligt kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 67 ska relevanta myndigheter få ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och avloppsslam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel, för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen. Vidare framförs i yrkande 68 i kommittémotion 2024/25:142 (MP) och i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 47 att användningen av jungfrulig fosfor behöver minska drastiskt och nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor behöver fasas ut för att minska övergödningsproblemet på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser.

Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 22 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 28 anförs att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Eftersom jordbrukets verksamheter är en central källa för den näringsanvändning och det läckage som orsakar övergödning, anser motionärerna att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet, och att Jordbruksverket ska få i uppdrag att samverka med övriga relevanta myndigheter. I motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 23 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 29 anförs att regeringen bör komplettera 5 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningskänsliga områden med hänsyn till risk för att miljökvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås. Enligt motionärerna är möjligheten för ansvarig myndighet att meddela föreskrifter om vilka områden som är övergödningskänsliga ett viktigt verktyg för att jobba mer målinriktat med övergödningsproblematiken.

Vidare anförs i yrkande 24 i motion 2024/25:142 (MP) respektive yrkande 31 i motion 2024/25:3037 (MP) att Jordbruksverket bör få i uppdrag att bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljökvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken. Enligt motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 25 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 32 bör Jordbruksverket även få till uppgift att samverka med vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och havsmiljöförordningen (2010:1341) i frågor och åtgärder som rör miljökvalitetsmålet Ingen övergödning.

Enligt kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 5 bör regeringen verka för ett gemensamt åtgärdsprogram i enlighet med våra miljömål för vatten- och havsmiljöförvaltningen och den svenska strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP).

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 66 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 35 i denna del anförs att inte låta krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medföra lägre miljökrav vid den kommande översynen av stödsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Vidare anförs i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 69 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 48 att styrmedel bör införas för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder, för att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i hav, sjöar och vattendrag, liksom på land.

Martin Kinnunen m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2024/25:124 att lantbrukets regelbördor inte bör öka. Enligt motionärerna är det viktigt att regeringen i arbetet med att utforma politiken för minskat näringsläckaget tar hänsyn till lantbrukets omfattande regelbördor och primärt använder andra vägar för att begränsa näringsläckaget. I de fall ytterligare regleringar införs för jordbrukssektorn är det viktigt att det kombineras med andra åtgärder som sammantaget minskar regelbördan för svenska lantbruk.

Propositionen

Minskad övergödning är en av de övergripande principer i regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken som ska gälla för havsmiljöarbetet framöver. Regeringen bedömer att en begränsning av övergödningen är ett av de huvudsakliga insatsområdena för att nå god ekologisk status och god miljöstatus i kustvatten och hav. Att begränsa övergödningen är också en fråga om att stärka samhällets beredskap. Till exempel bidrar övergödningsåtgärder till att öka möjligheterna att säkerställa dricksvattnets kvalitet. Därtill är åtgärder mot övergödning centralt för att förbättra tillståndet i havet och öka motståndskraften mot klimatförändringar, vilket i sin tur är en förutsättning för tryggad tillgång på fisk från haven. Att hantera övergödningen är tätt förknippat med samhällets omställning mot mer cirkulära flöden, i detta fall av kväve och fosfor, för att öka samhällets resurseffektivitet.

Eftersom övergödningen är ett gränsöverskridande miljöproblem behöver alla länder i ett havsområde ta ett gemensamt ansvar för att komma till rätta med problemet. En minskning av utsläppen av näringsämnen ger även effekt lokalt. Nationella och lokala åtgärder vid Sveriges kust kommer hela landets befolkning och näringar till del.

Enligt regeringens förslag ska åtgärdsarbetet vara långsiktigt, samordnat och bidra till cirkulära flöden av fosfor och kväve. Regeringen ska verka för att återföringen och effektiviteten i användningen av växtnäringsämnen ska öka och att åtgärdsarbetet i avrinningsområden ska utvecklas för att minimera tillförsel av fosfor och kväve till kust och hav. Kust- och havsmiljöförvaltningen behöver utvecklas för att minska effekterna av övergödningen på arter och livsmiljöer.

Havsregionalt samarbete

Enligt regeringens bedömning är det internationella samarbetet, i synnerhet det havsregionala samarbetet inom och mellan Helcom och Oskar samt genomförandet av Helcoms aktionsplan för Östersjön (BASP) och Oskars miljöstrategi för Nordostatlantens (NEAES), avgörande för att förbättra havsmiljön. För att särskilt komma till rätta med övergödningens problemen behövs ett aktivt arbete inom EU, havsregionalt, nationellt och lokalt.

Regeringen anför i propositionen att det havsregionala samarbetet inom Helcom, inte minst BASP, har varit avgörande för Östersjöländernas överenskommelser om mål och utsläppsbehandling för näringsämnen. Likaledes är EU-samarbetet, genom ett stort antal relevanta direktiv, EU:s gemensamma jordbrukspolitik, och EU:s strategi för Östersjöregionen, avgörande för åtgärdsarbetet. Därtill är de åtgärder som behöver genomföras inom vattenförvaltningen centrala för att nå miljö kvalitetsnormerna i vattendrag, sjöar och kustvatten och för att nå målen även i Östersjön och Västerhavet. Regeringen delar bedömningen att alla länder runt Östersjön behöver ta sitt ansvar för att reducera tillförseln av näringsämnen.

Regeringen anför att Havs- och vattenmyndigheten ska fortsätta att ha en central roll i att samordna arbetet i genomförandet av den uppdaterade aktionsplanen för Östersjön (BSAP) och motsvarande plan för Nordostatlantens genom (NEAES). Samtidigt bedömer regeringen att andra berörda myndigheters aktiva deltagande i genomförandet av BSAP och NEAES är nödvändigt. Kopplingarna mellan havsregionalt och nationellt åtgärdsarbete behöver vara starka och synergier behöver sökas mellan nationella, regionala, europeiska och internationella processer i havsmiljöarbetet. Genom BSAP-fonden som finansierats av Sverige och Finland har en rad projekt initierats för att genomföra BSAP i Östersjöregionen. Ett stöd till aktörssamverkan och innovativa lösningar är centralt för att testa nya metoder och förbereda storskaliga projekt.

Återföring av näringsämnen

Regeringens bedömning är att återföringen av fosfor och kväve behöver öka. Det finns behov av att stödja drivkrafter och undanröja hinder för innovation och teknikutveckling för att underlätta recirkulering av fosfor och kväve.

Enligt regeringen finns det ett stort utrymme för teknikutveckling och innovation för att öka återcirkuleringen av näringsämnen. För att åstadkomma minskad övergödning i Östersjön på längre sikt måste tillskottet av fosfor och kväve till kretsloppet minska genom recirkulering. Återföring av kväve är även viktigt ur klimathänseende, eftersom utsläpp av växthusgaser sker vid tillverkning av mineralgödsel. Beroendet av importerad mineralgödsel innebär en sårbarhet för livsmedelsproduktionen i Sverige vilket bl.a. kriget i Ukraina har visat.

I dagsläget är mineralgödselproduktionen i Sverige obetydlig. En nyligen genomförd kartläggning av projekt inom gödselmedelsproduktion i Sverige

visar att ca 15 initiativ är på gång och skulle kunna producera mer än den svenska förbrukningen av fosfor och kväve². Faktorer som kan hindra eller fördröja satsningar är möjligheten till miljötillstånd, tillgång till förnybar el och elpriser samt att dagens regelverk om avfall inte är utformade för att underlätta recirkulering. Kostnaden för återvunnet kväve och återvunnen fosfor är i dag högre än för mineralgödsel. Därmed finns det ett stort behov av att driva på utvecklingen av teknik, innovation och affärsmodeller för att på sikt sänka kostnaderna för återvinning av fosfor och kväve. Utvecklingen av en hållbar cirkulär bioekonomi, med biomassor från såväl land som vatten, har möjligheter att bidra till mer resurseffektiva flöden. Regeringen bedömer att Sverige bör verka för att snabba på och främja utveckling och innovation, inte minst på EU-nivå.

Regeringen avser att verka för att Havs- och vattenmyndigheten, vattenmyndigheterna, Naturvårdsverket och Jordbruksverket aktivt arbetar med att skapa förutsättningar för att nå de överenskomna utsläppsbetingen, särskilt för Egentliga Östersjön. Tyngdpunkten är att minska tillförseln av näringsämnen men det kan också vara relevant att undersöka förutsättningarna för upptag av näringsämnen från havet, exempelvis genom utveckling och användning av blå fångstgrödor i vattenbruket. Sammantaget är det viktigt att belysa hur näringslivsutveckling kan bidra till att mängderna fosfor och kväve minskar fortare. Enligt regeringen har flera av EU:s politikområden en avgörande roll i arbetet med att begränsa utsläppen av näringsämnen, såväl havsmiljöförvaltningen, vattenförvaltningen, liksom avloppsvattendirektivet och nitratdirektivet, men även EU:s gemensamma jordbrukspolitik och EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket

Regeringen bedömer att åtgärder inom jordbruket även i fortsättningen behöver vidtas för att förlusterna av näringsämnen ska minska. Regeringen anser att det är avgörande att de åtgärder som vidtas är ändamålsenliga och effektiva. Regeringen avser vidare att arbeta för att underlätta för ett effektivt åtgärdsarbete för genomförande av vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Regeringen konstaterar att tillförseln av näringsämnen från jordbruket till vatten- och havsmiljön behöver minska för att skapa förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning och Hav i balans samt levande kust och skärgård. Regeringen bedömer att de åtgärder som vidtas behöver vara effektiva, exempelvis genom att de genomförs på rätt plats för ökad effektivitet samtidigt som jordbrukets konkurrenskraft och lönsamhet beaktas. Åtgärder bör ske där behovet av insatser är stort och där effekten av dem bedöms mest relevant.

² (Jordbruksverket, *Gödselmedelsproduktion i Sverige. Aktuella initiativ, tekniker och förutsättningar. Rapport 2023:09*)

EU-kommissionen har påbörjat en översyn av nitratdirektivet³. Direktivet syftar till att undvika och minska utsläpp av växtnäringssämnen till vatten från jordbruket. Regeringen ser potential i att förbättra nitratdirektivet och har som utgångspunkt i översynsprocessen att förenklingsarbetet ska ta särskild hänsyn till jordbrukarperspektivet och effektiviteten. Regeringen anser bl.a. att definitionen av övergödning behöver ses över, för att en bättre överensstämmelse med andra direktiv såsom vattendirektivet och havsmiljödirektivet ska kunna åstadkommas. Regeringen anser att en sådan ändring i förlängningen skulle förenkla för åtgärdsarbetet framåt.

Utöver översynen av nitratdirektivet presenterade EU-kommissionen under april 2024 ett förslag till ändring av direktivet som skulle tillåta användning av RENURE-gödselmedel inom nitratkänsliga områden enligt direktivet på samma sätt som övriga mineralgödselmedel. RENURE-gödselmedel (REcovered Nitrogen from manURE) är gödselmedel som är återvunna till mineralform ur stallgödsel. Regeringen är positiv till att denna fråga hanteras redan nu. Översynen av nitratdirektivet har betydelse för att bidra till att Sverige ska nå sina åtaganden enligt BASP och EU:s vattendirektiv och havsmiljödirektivet. Förutom åtgärder som minskar kväveförlusterna från jordbruket till vatten behöver utsläppen till luft begränsas ytterligare.

För att bidra till att Sverige ska nå sina åtaganden enligt ansvarsfördelningsförordningen (ESR) (EU) 2018/842 behöver verksamhetsutövare i jordbrukssektorn bl.a. göra ytterligare investeringar som minskar utsläpp av växthusgaser. Investeringar i minskade utsläpp av växthusgaser kan också ge minskade utsläpp av ammoniak, vilket är viktigt för att klara åtaganden enligt EU:s takt direktiv (2016/2284). Sverige har fått en formell under rättelse från kommissionen med anledning av att åtagandet för ammoniak för 2020 överskrids. Med de ökade krav att minska ammoniakutsläpp som EU-rätten kan komma att föra med sig för jordbruket är det också viktigt att stödja investeringar för att näringen ska behålla sin konkurrenskraft. Flera potentiella synergieffekter kan uppstå mellan olika mål, exempelvis har minskad kvävetillförsel en positiv effekt på klimatet, ozonlagret, luftföroreningar, övergödning och försurning.

Vidare bedömer regeringen att aktuella kunskapsunderlag i form av beslutsstödsverktyg i samband med översynen av stöden inom den gemensamma jordbrukspolitikens 2028 behöver användas i högre grad för att öka effekt och måluppfyllelse och därigenom minska övergödningen från jordbruket. En sådan översyn av stöden inom klimat- och miljöområdet kan leda till ökade möjligheter att införa administrativt enkla stöd, incitamentsbaserade, resultat- eller värdebaserade stöd eller stöd till kollektiva insatser, samtidigt som konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater värnas.

Regeringen bedömer att ersättningarna till jordbrukare behöver stimulera en utveckling där rätt åtgärder mot övergödning i ökad utsträckning görs på

³ (Rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket)

rätt plats för ökad effektivitet, samtidigt som konkurrenskraften beaktas och kostnaderna för administration hålls låga, såväl för stödmottagare som för handläggande myndigheter. Åtgärder bör vidtas där behovet av insatser är stort och där effekten av åtgärder bedöms relevant för att nå de havsbaserade utsläppsmålen inom Helcom och Oskar och målen för vattenförvaltningen. Ett urvalssystem som styr investeringar för minskad näringsbelastning dit de gör stor nytta trädde i kraft 2023. Det bör också undersökas om även andra övergödningrelaterade miljöersättningar i högre grad kan vara mer resultatbaserade och differentieras utifrån värde eller kostnad i förhållande till mängden reducerad näring.

Ett övergripande och prioriterat mål för regeringen rörande den gemensamma jordbrukspolitiken från 2028 är att förenkla för både stödmottagare och myndigheter. Således bör den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU möjliggöra ett stödsystem där villkor är enkla att tillämpa, där resultat kan följas upp enkelt och rättssäkert samt där digitala verktyg och ny teknik nyttjas för ett effektivt genomförande när dessa bedöms bidra till förenkling för stödmottagare och en effektiv hantering för myndigheterna.

Regeringen anser att ett modellbaserat system med resultatbaserade ersättningar för åtgärder för att minska näringsläckaget kan vara intressant, men att ett sådant system bör vägas mot dels de osäkerheter och den komplexitet som systemet innebär för stödmottagaren, dels den förväntade ökade administrationen och kostnader för validering och uppföljning. Flera faktorer behöver hanteras i ett förbättrat ersättningssystem för att mer effektivt begränsa näringsläckaget och uppnå kostnadseffektiva åtgärder.

Regeringen gör även bedömningen att kostnadseffektiviteten i åtgärdsarbetet för övergödning behöver öka. Ett system med kompensationsåtgärder för att bidra till minskad övergödning bör därför utredas. Enligt regeringen är en bidragande orsak till att det inte genomförs tillräckliga åtgärder för att minska övergödningen att det saknas tillräcklig finansiering för de aktörer där de mest kostnadseffektiva åtgärderna kan genomföras. Om inte principen om att förorenaren betalar tillämpas fullt ut, samtidigt som samhällsekonomisk kostnadseffektivitet eftersträvas, krävs det att åtgärder, åtminstone delvis, finansieras av andra än de som genomför åtgärderna. Regeringen anser att ett system för ekologisk kompensation för näringsämnesläckage, med möjlighet att ålägga aktörer ett ansvar för att finansiera andra åtgärder än de som vidtas inom deras egna verksamheter, skulle kunna ha fördelar. Ett system med kompensationsåtgärder skulle kunna bidra till samhällsekonomisk kostnadseffektivitet och innebära ytterligare finansieringsmöjligheter. Regeringen gav därför ett uppdrag i regleringsbrevet för budgetåret 2023 till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter att analysera och redovisa förutsättningarna för tillämpning av ett system med kompensationsåtgärder utifrån förslaget i betänkandet Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10). Regeringen avser att ta frågan om att utveckla ett system med kompensationsåtgärder vidare.

Vidare gör regeringen bedömningen att kravet på dokumentation genom växtodlingsplaner eller motsvarande inom övergödningsskänsliga områden även bör inkludera tillförsel av fosfor. Enligt regeringen bör tillförsel av fosfor ingå i kravet på dokumentation eftersom en fosforbalans är en grundläggande information för att förebygga att grödan och åkermarken tillförs mer fosfor än vad som behövs, och för att minska risken för förluster till vattenmiljön. I dag finns det ett krav på att tillförseln av kväve i nitratkänsliga områden ska anpassas efter grödans behov, att detta ska beräknas, och att dokumentationen av beräkningen ska sparas i exempelvis en växtodlingsplan eller motsvarande. Motsvarande krav finns inte för fosfor. Regeringen är medveten om att det krävs olika typer av beräkningar för att beräkna kväve- och fosforbalanser men anser att fördelarna med ett dokumentationskrav för fosfor väger tyngre än den administrativa börda som det innebär. För att förhindra att grödan och åkermarken tillförs mer fosfor än vad som är rekommenderat för grödan och för att minimera risken för förluster till miljön behöver jordbrukare göra en beräkning av hur mycket fosfor som kan behöva tillföras i relation till behovet för grödan. En beräkning av fosforbalansen ger en grundläggande information till jordbrukaren om hur mycket fosfor som är lämpligt att tillföra för att undvika onödiga förluster. Även om en del jordar kan binda överskotts fosfor riskerar en obalanserad gödsling som överstiger grödans behov ökade fosforförluster till vatten på kort eller lång sikt och därmed ökad övergödning. Eftersom extra tillförd fosfor till vattendrag och sjöar generellt har en övergödningpåverkan är det önskvärt att dokumentationskravet även omfattar fosfor. Att inte gödsla med för mycket fosfor kan också innebära en kostnadsbesparing för jordbrukaren. Vid bedömningen av vilka som bör omfattas av dokumentationskravet för fosfor finns det skäl för att göra avvägningar utifrån förväntad kostnad och nytta. Regeringen anser att gårdar under en viss areal ska kunna undantas för att minska eventuella extra administrativa kostnader för företag med liten verksamhet.

Enligt regeringen behöver uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet mot övergödning och det lokala åtgärdsarbetet förbättras för att öka effektiviteten i åtgärdsarbetet. Regeringen konstaterar att jämte landsbygdsprogrammet är bidrag till projekt som fördelas genom LOVA det största stödsystemet för att bidra till lokalt åtgärdsarbete, och stödet till projekt för att minska övergödning är betydelsefullt. Regeringen har mot denna bakgrund gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att analysera och vid behov föreslå hur en bättre uppföljning och större effektivitet kan uppnås i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen, särskilt i fråga om målet Ingen övergödning, när det gäller de medel som fördelas som bidrag enligt förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt.

Regeringen avser att verka för att uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbete mot övergödning stärks över lag. Ett förbättrat kunskapsunderlag i åtgärdsarbetet bör kunna öka träffsäkerhet och resultat i åtgärdsarbetet och därmed öka kostnadseffektiviteten. Att arbeta med ett förbättrat kunskapsunderlag i planeringen och uppföljningen av åtgärder och andra

stödinsatser är särskilt viktigt för att stärka ett sammanhållet åtgärdsarbete inom ett avrinningsområde. Ett långsiktigt arbete med att öka träffsäkerheten i åtgärdsarbetet och därmed utsläppsminskningar bidrar till uppfyllandet av miljö kvalitetsnormer, miljömål och utsläppsbeting och till säkrare dricksvattenkvalitet.

Tillkännagivanden om övergödning

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 (bet. 2015/16: MJU1 punkt 1, rskr. 2015/16:103). Av tillkännagivandet följer bland annat att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med anledning av det problem som uppmärksammas i utskottets rapporter, att regeringen redovisar resultatet av de vidtagna åtgärderna mot övergödning för riksdagen och att Sverige också behöver minska sina utsläpp av fosfor och kväve enligt utsläppsbetinget i aktionsplanen för Östersjön, BSAP (bet. 2015/16: MJU1 s. 14).

Riksdagen har därefter riktat ett nytt tillkännagivande till regeringen om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 (bet. 2016/17: MJU1 punkt 1, rskr 2016/17:116). Av tillkännagivandet följer bl.a. att man behöver bygga upp kunskap och utveckla metoder för att kunna mäta insatsernas resultat och för att kunna åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnadseffektiva åtgärder samt att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av de problem som uppmärksammas i utskottets rapport om stöd till lokala åtgärder mot övergödning (bet.2016/17: MJU1 s.12-13).

Genom åtgärder som föreslås i propositionen anser regeringen att tillkännagivandena i dessa delar är tillgodosedda

Regeringen har därefter i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redogjort för hanteringen av riksdagens tillkännagivande om resultatredovisning för utgiftsområde 20 (bet. 2015/16: MJU1 punkt 1, rskr. 2015/16:103). Regeringen anför att genom de åtgärder som föreslås i avsnitt 3, 5 och 6 i propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156) Etappmålet mot övergödning som beslutades 3 juni 2024 (dnr. KN2024/01209), ökade anslag inom övergödningområdet (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20, s. 95) och genom att regeringen utvecklat resultatredovisningen så bedömer regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Riksdagen har riktat ytterligare ett tillkännagivande till regeringen om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 (bet. 2016/17: MJU1 punkt 1, rskr. 2016/17:116). I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20 s.23) anför regeringen att genom de åtgärder som föreslås i avsnitt 3, 5 och 6 i propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156), genom etappmålet mot övergödning som beslutades 3 juni 2024 (dnr. KN2024/01209), ökade anslag inom övergödningområdet (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20 s. 95) och genom att

regeringen utvecklat resultatredovisningen på klimat- och övergödningsområdet så bedömer regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Kompletterande information

Den 3 juni 2024 beslutade regeringen om ett etappmål om övergödning. Enligt regeringen syftar etappmålet till att förbättra uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet för att säkerställa att de åtgärder som regeringen vidtar mot övergödningen är tillräckliga effektiva.

Etappmålet innebär att till 2030 ska

- stallgödsel i stadigt ökande grad tas tillvara på ett resurseffektivt sätt för att såväl förlusterna av kväve till luft och vatten som förlusterna av fosfor till vatten stadigt ska minska över tid,
- genom en årlig uppföljning säkerställas att tillförseln av kväve och fosfor till vatten över tid minskar i enlighet med Sveriges åtaganden i aktionsplanen för Östersjön, samt att dessa minskningsåtaganden uppnås inom uppsatta tidsramar,
- genom en årlig uppföljning säkerställs att tillförseln av ammoniak till luft minskar i enlighet med Sveriges åtaganden i taktidrekativet samt att detta minskningsåtagande nås inom uppsatta tidsramar.

Havs- och vattenmyndigheten ska i samverkan med Jordbruksverket och Naturvårdsverket ansvara för uppföljning, utvärdering och rapportering av etappmålet.

I regleringsbrevet för 2024 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att vidareutveckla åtgärdssamordning för avrinningsområden. Myndigheten ska vidareutveckla samordningen av vattenfrågor mellan olika aktörer och förordningar för att underlätta och koordinera åtgärdsarbetet i kust- och avrinningsområden, samt följa upp och utvärdera arbetet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) årligen senast den 31 december med slutredovisning 2026.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) anför regeringen att kväverelaterade utsläpp står för en stor del av jordbrukets miljöpåverkan. Regeringen satsar därför på ett kvävekliv för att minska utsläppen av både ammoniak och växthusgaser från jordbruket, vilket kan bidra till att nå Sveriges EU-åtaganden. Regeringen har föreslagit 100 miljoner kronor per år 2025, 2026 och 2027 till ett nytt investeringsstöd för att stödja jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser från jordbruket. Investeringsstödet bidrar till en omställning till ett mer hållbart jordbruk, en tryggad livsmedelsförsörjning och minskad klimatpåverkan, övergödning och försurning.

Vidare anför regeringen att lokalt åtgärdsarbete är en viktig del i att öka effektiviteten och takten i åtgärdsarbetet. Stöd via förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) är den enskilt viktigaste

statliga finansieringen för fysiska åtgärder och lokalt åtgärdsarbete i vattenmiljön. LOVA involverar lokala aktörer och medlen används för projekt som förbättrar vattenkvaliteten genom bl.a. åtgärder för minskad tillförsel av näringsämnen och miljögifter till sjöar, vattendrag, kustvatten och hav. I budgetpropositionen satsar regeringen därför 100 miljoner kronor per år 2025–2027 för fortsatt stöd till LOVA. Vidare tillför regeringen medel i syfte att förstärka Havs- och vattenmyndighetens arbete för en effektiv vattenförvaltning.

Regeringen anför vidare i budgetpropositionen att propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156) och etappmålet för minskad övergödning syftar till att öka effektiviteten i åtgärdsarbetet mot övergödning och förbättra uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet. Enligt regeringen har flera insatser som pågår inom vattenförvaltningen, havsmiljöarbetet och jordbruket betydelse för att nå miljökvalitetsmålet. Det arbete som utförs av åtgärdssamordnare för övergödda kust- och avrinningsområden förväntas ge ökat resultat mot övergödningen på sikt.

Miljöersättningar, miljöinvesteringar för åtgärder mot övergödning inom jordbruket och insatser för kompetensutveckling på miljöområdet sker genom den svenska strategiska planen för perioden 2023–2027. Regeringen anför i budgetpropositionen för 2025 att insatserna inom den strategiska planen för genomförande av jordbrukspolitiken, satsningen mot övergödning på lokal nivå, samt de åtgärdssamordnare som stöder åtgärdsarbetet i speciellt övergödda kust- och avrinningsområden fortsätter att ge resultat. Bedömningen är att statens insatser har haft en viktig, men otillräcklig effekt i relation till behoven. Effekten av de nya åtgärderna i den strategiska planen som bidrar till att minska växtnäring förluster från jordbruket kommer dock att kunna ses först om några år. Tillståndet i havet påverkas också i mycket hög grad av flera omgivande länder och samarbetet inom bl.a. EU, Helcom och Oskar-kommissionen har gett resultat för en förbättrad havsmiljö.

Aktionsplanen för Östersjön, BSAP, är Helcoms strategiska program bestående av åtgärder och aktioner med syfte att uppnå en god miljöstatus för havet, vilket i slutändan ska leda till att Östersjön blir välmående. Den första aktionsplanen för Östersjön som antogs 2007 av Helcoms fördragsslutande parter – de nio länderna omkring Östersjön och Europeiska unionen – angav 2021 som mål för att uppnå en god ekologisk status för havet. Den uppdaterade aktionsplanen för Östersjön bygger på den första aktionsplanen och har samma ambitionsnivå. Den bibehåller alla redan överenskomna åtgärder som fortfarande ska genomföras och inkluderar dessutom nya åtgärder för att förstärka de pågående insatserna och bemöta kommande problem. Den uppdaterade aktionsplanen omfattar ca 200 åtgärder fördelat mellan fyra prioriterade områden: övergödning, farliga ämnen och marint skräp, havsbaserade aktiviteter samt ett friskt och motståndskraftigt ekosystem. Vart och ett av de fyra segmenten har strukturerats omkring Helcoms ekologiska

och förvaltningsrelaterade målsättningar och innehåller konkreta åtgärder och aktioner som ska genomföras senast 2030.

BSAP-fonden skapades 2010 för att öka takten i åtgärdsarbetet och genomförandet av Helcoms Aktionsplan för Östersjön (BSAP). Fonden administreras av Nordiska investeringssparbanken (NIB) och Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO). Syftet med fonden är att bidra till att återställa den ekologiska statusen i Östersjön. Utlysningar sker regelbundet. BSAP-fonden tillhandahåller bidrag för projektförberedelser, tekniskt stöd samt genomförande till projekt som stöder handlingsplanen. Ett viktigt syfte med fonden är att underlätta och snabba på förberedelserna av projekt för fortsatt finansiering. Hittills har ett fyrtiotal projekt finansierats, exempelvis reningsverk, sanering av förorenad mark, jordbruksrelaterade övergödningsprojekt och projekt om alternativa bränslen för sjöfarten.

Enligt förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten ska myndigheten arbeta med bevarande, restaurering och hållbar användning av sjöar, hav och vattendrag. Myndigheten ska bl.a. samordna uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Jordbruksverket ska enligt sin instruktion bl.a. verka för att de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling (förordningen [2009:1464] med instruktion för Statens jordbruksverk). Miljömålsberedningen föreslog i betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) att Jordbruksverket ska få till uppgift att vara målsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Som anledning till detta anförs att Jordbruksverket är den myndighet som har det övergripande ansvaret för att genomföra EU:s gemensamma jordbrukspolitik GJP, Sveriges landsbygdsprogram och havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027. Jordbruksverket ska skapa förutsättningar för att jordbrukets belastning på miljön blir så liten som möjligt, och ansvarar även för frågor om vattenbruk som både kan vara en källa till och bidra till lösningar för övergödning. Miljömålsberedningen bedömer att det för att minska näringstillförseln till den marina miljön i första hand är åtgärder som genomförs på land, t.ex. från avlopp, dagvatten, industrier och avrinning från skog, men huvudsakligen från jordbruksverksamhet, som kan bidra till att miljökvalitetsmålet Ingen övergödning kan nås. Den verksamhet, de åtgärder och de styrmedel som behövs för att kunna minska den oönskade näringstillförseln till den marina miljön för att miljökvalitetsmålet Ingen övergödning ska nås ligger därmed huvudsakligen inom Jordbruksverkets verksamhetsområde, inte inom Havs och vattenmyndighetens verksamhetsområde.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om ansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning (bet. 2022/23: MJU7). Utskottet anförde då följande:

Utskottet konstaterar att HaV är målsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Myndigheten ska arbeta med bevarande, restaurering och hållbar användning av sjöar, hav och vattendrag.

Jordbruksverket ska verka för att miljökvalitetsmålen nås och specifikt redovisa arbetet för att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. I sammanhanget noterar utskottet att Miljömålsberedningen föreslår att Jordbruksverket ska vara målsvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning eftersom det är främst åtgärder som rör jordbruk som kan bidra till att miljökvalitetsmålet nås. Utskottet har förtroende för att regeringen utser lämpliga miljömåls ansvariga myndigheter och ser heller ingen anledning att föregå den beredning som pågår. Därmed avstyrks motion 2022/23:1247 (V) yrkande 6.

Utskottets ställningstagande

Havsregionalt samarbete

Utskottet vill inledningsvis understryka övergödningens gränsöverskridande karaktär och vikten av att verka gemensamt för att hantera miljöproblemen. Utskottet delar därför regeringens bedömning att det havsregionala samarbetet inom och mellan Helcom och Oskar kommer att vara avgörande för att nå fram till en förbättrad havsmiljö. Utskottet noterar regeringens bedömning av Havs- och vattenmyndighetens centrala roll i samordningen av arbetet med att genomföra den uppdaterade aktionsplanen för Östersjön och motsvarande plan för Nordostatlanten genom Oskars miljöstrategi för Nordostatlanten. Utskottet delar regeringens bedömning att ett aktivt deltagande från andra berörda myndigheter också är nödvändigt för att detta arbete ska nå framgång. Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 26 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 42 kan avslås.

Etappmål om övergödning

Utskottet konstaterar att regeringen i juni 2024 beslutade om ett etappmål för minskad övergödning. Etappmålet innebär att åtgärder ska vidtas för att minska övergödningen genom resurseffektiv användning av stallgödsel samt uppföljning per sektor av tillförsel av kväve och fosfor till miljön senast till 2030. Vidare noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2025 dels satsar ytterligare medel för finansiering av lokala vattenvårdsprojekt, dels föreslår ett nytt investeringsstöd för att stödja jordbrukets insatser för att minska övergödningen. Med hänvisning till vad som nu anförts bedömer utskottet att det som anförts i motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 6 och 2024/25:106 (S) yrkandena 9–11 i huvudsak kan anses vara tillgodosett. Motionerna kan därmed lämnas utan åtgärd.

Återföring av näringsämnen

För att övergödningen ska begränsas på längre sikt måste tillskottet av fosfor och kväve till kretsloppet minska. Utskottet delar regeringens bedömning att det finns ett stort behov av att främja innovation och utveckling av ny teknik för att öka återcirkuleringen av näringsämnen, i synnerhet återvinning av fosfor och kväve. I likhet med regeringen anser utskottet att ökad återföring är

viktigt, både ur ett klimathänseende men också ur ett sårbarhetsperspektiv. Produktionen av mineralgödsel är utsläppskrävande och sker i dag huvudsakligen utanför Sverige. Utskottet ser positivt på regeringens ambition att förbättra kunskapen om förutsättningarna för upptag av näringsämnen från havet. Utskottet konstaterar att en del av det nyligen beslutade etappmålet om övergödning är att tillvara stallgödsel på ett resurseffektivt sätt för att minska förlusterna av kväve och fosfor över tid. Enligt regeringen kan en effektivare användning av stallgödsel och andra organiska gödselmedel även minska behovet av importerad mineralgödsel. Vidare noterar utskottet att det i aktionsplanen för Östersjön finns åtgärder som syftar till att stimulera en ökad giftfri återcirkulering av näringsämnen, bl.a. genom ökad medvetenhet, kunskap och utveckling av affärsmodeller.

Med hänvisning till vad som nu anförs bedömer utskottet att motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 7, 2024/25:142 (MP) yrkandena 67 och 68 samt 2024/25:3037 (MP) yrkande 47 kan avstyrkas.

Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket

Jordbruket är den största påverkanskällan för landbaserade utsläpp av både kväve och fosfor. Utskottet delar regeringens bedömning att fortsatta åtgärder inom jordbruket behöver vidtas för att förlusterna av näringsämnen ska minska. Det är avgörande att de åtgärder som vidtas är ändamålsenliga och effektiva, samtidigt som jordbrukets konkurrenskraft och lönsamhet beaktas. Utskottet konstaterar att det inom Sveriges strategiska plan för genomförande av jordbrukspolitiken för perioden 2023–2027 återfinns insatser för att begränsa övergödning från jordbruket genom miljöersättningar, miljöinvesteringar och insatser för kompetensutveckling på miljöområdet. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att dessa insatser, tillsammans med satsningar mot övergödning på lokal nivå, samt de åtgärdssamordnare som stödjer åtgärdsarbetet i speciellt övergödda kust- och avrinningsområden fortsätter att ge resultat, men att det fortfarande är otillräckligt i relation till behoven. Utskottet ser därför positivt på att regeringen föreslagit en flerårig satsning på investeringsstöd för att stödja jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser från jordbruket.

Enligt regeringen bör kravet på dokumentation genom växtodlingsplaner eller motsvarande inom övergödningssänsliga områden även inkludera tillförsel av fosfor, motsvarande de krav som ställs för kvävetillförsel. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att fördelarna med ett dokumentationskrav för fosfor väger tyngre än den administrativa börda som kravet innebär. Utskottet noterar även att regeringen anser att kostnads-effektiviteten i åtgärdsarbetet behöver öka och att ett system med kompensationsåtgärder för att bidra till minskad övergödning bör utredas. Utskottet vill också framhålla att regeringen anser att det bör undersökas om andra övergödningssrelaterade miljöersättningar i högre grad kan vara mer

resultatbaserade och differentieras utifrån värde eller kostnad i förhållande till mängd reducerad näring.

Utskottet instämmer i att ersättningarna till jordbrukare behöver stimulera rätt åtgärder mot övergödning för ökad effektivitet, samtidigt som konkurrenskraften måste beaktas och kostnaderna för administration hållas låga. Utskottet ser positivt på att regeringen avser att verka för att förstärka uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet mot övergödning och att Havs- och vattenmyndigheten i samverkan med Jordbruksverket och Naturvårdsverket ska ansvara för uppföljning, utvärdering och rapportering av det nya etappmålet om övergödning. Utskottet har tidigare behandlat frågan om Jordbruksverket ska vara ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning och uttalade då att utskottet har förtroende för att regeringen utser lämpliga miljömålsansvariga myndigheter. Utskottet ser ingen anledning att i dag göra någon annan bedömning.

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 5, 2024/25:124 (SD), 2024/25:142 (MP) yrkandena 22–25, 66 och 69 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 28, 29, 31, 32, 35.1 och 48.

Farliga ämnen och marint skräp

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motioner om EU:s kemikalielagstiftning och marint skräp.

Jämför reservation 15 (MP), 16 (C) och 17 (MP).

Motionerna

EU:s kemikalielagstiftning

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 62 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 135 anförs att Sverige aktivt ska verka för att revideringen av Reach slutförs och inte vattnas ur. Enligt yrkande 63 i kommittémotion 2024/25:142 (MP) och yrkande 136 partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) ska Sverige fortsatt verka för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning. Vidare anförs i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 64 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 139 att Sverige fortsatt ska bidra starkt till arbetet mot spridningen av farliga kemikalier på EU-nivå, och säkra långsiktiga resurser för detta arbete. Motionärerna anförs vidare i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 65 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 123 att Sverige i EU bör driva på för en uppdatering av gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet samt ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden.

Marint skräp

I kommittémotion 2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 anförs att det krävs ett starkare och mer samlat grepp för att få bukt med det skräp som redan finns i haven. Enligt motionärerna krävs permanenta strukturer så att de som arbetar med att få upp förlorade fiskeredskap kan få förutsägbara förutsättningar.

Enligt kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 61 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 154 bör regeringen ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda och vid behov föreslå ett etappmål till miljömålssystemet om marint skräp och att Havs- och vattenmyndigheten bör få ansvar för frågor som rör marint skräp.

Propositionen

Internationella regelverk och utvecklingen inom EU

En del av regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken är att Sverige även i fortsättningen ska verka aktivt för att EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet genomförs i sin helhet och utan onödiga dröjsmål. Sverige ska också fortsätta att arbeta internationellt för ambitiösa regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar.

Enligt regeringen är det viktigt att både utveckla och tillgängliggöra säkra och hållbara kemikalier och skydda hälsa och miljö mot skador orsakade av kemikalier. Regeringen arbetar för att realisera åtagandena i EU:s kemikaliestrategi som bl.a. utgår ifrån att den nuvarande kemikaliepolitiken måste utvecklas och reagera snabbare och effektivare på de utmaningar som farliga kemikalier medför. Regeringen anser att det är problematiskt att ett flertal av åtgärderna i kemikaliestrategin inte realiserats. Det gäller framför allt revideringen av förordningen om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), den mest bärande delen av åtgärderna i strategin. Men också andra revideringar kvarstår, t.ex. av förordningen (1223/2009/EG) om kosmetiska produkter och förordningen (1935/2004/EG) om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Det är av stor vikt att avancerad rening av avloppsvatten i syfte att rena vattnet från läkemedel och andra farliga ämnen genomförs i enlighet med EU:s reviderade avloppsdirektiv.

Regeringen konstaterar att majoriteten av världens kemikalieproduktion och varuproduktion i dag finns utanför EU. Därför är Sveriges fortsatta arbete med globala kemikaliefrågor viktigt, särskilt genomförandet av det nya globala ramverket för kemikalier och kemikaliekonventionerna.

Marint skräp

När det gäller marint skräp gör regeringen bedömningen i propositionen att Sverige bör fortsätta genomförandet av Europaparlamentets och rådets

direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön, det s.k. engångsplastdirektivet, samt fortsätta att vara aktivt drivande i förhandlingarna för ett ambitiöst globalt avtal mot plastföreningar som omfattar hela livscykeln för plast.

Regeringen konstaterar att skräp som slängs i havet eller på annat sätt hamnar där orsakar stora problem för både människor och djur. Plast står för den största andelen marint skräp. Ungefär 50 procent av plastskräpet utgörs av plastprodukter för engångsbruk. Med anledning av engångsplastdirektivet har Sverige genomfört ett antal åtgärder för att minska nedskräpningen i naturen och haven. Sverige har exempelvis förbjudit bl.a. sugrör, tallrikar och bestick gjorda av engångsplast. Sverige har även infört krav på att vissa engångsplastprodukter ska märkas med att produkten innehåller plast och att den har en negativ effekt på miljön vid nedskräpning. Sverige har också satt målet att senast 2027 ska mängden avfall som utgörs av fiskeredskap som samlats in separat motsvara minst 20 procent av den mängd fiskeredskap som sålts i Sverige samma år. Sverige har även infört producentansvar för fiskeredskap. Sverige har förbjudit användningen av konfetti som innehåller plast utomhus eftersom konfetti sällan eller aldrig städas upp och därmed riskerar att hamna i naturen och spridas i haven. Sverige har också infört nedskräpningsavgifter som innebär att producenter av vissa engångsplastprodukter ska ha det ekonomiska ansvaret dels för att hantera avfall som skräpar ned, dels för att sprida information om nedskräpning. Syftet med nedskräpningsavgifter är att minska negativ påverkan på miljön från nedskräpning av engångsprodukter i utomhusmiljöer.

Vidare har regeringen gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att genomföra städinsatser för att samla in historiskt uttjänta och förlorade fiskeredskap samt främja insamling och återvinning av fritidsbåtar. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 februari 2025.

FN:s miljöförsamling Unea beslutade 2022 att inleda förhandlingar om ett nytt rättsligt bindande globalt avtal mot plastföreningar. Syftet med avtalet är bl.a. att ta fram krav och åtgärder för att minska marin plastnedskräpning. Plastföreningar är en gränsöverskridande utmaning som kräver globala lösningar. Ett globalt avtal mot plastföreningar behövs, med inslag av både bindande krav och frivilliga åtaganden. Det globala avtalet ska ta hänsyn till hela livscykeln för plast och speciellt före byggande åtgärder och mikroplaster, utfasning av onödiga engångsplastprodukter samt farliga ämnen och tillsatser som försvårar återvinning av plast och som kan vara en fara för hälsan. Regeringen anför i propositionen att Sverige ska fortsätta att vara aktivt drivande i förhandlingarna för ett ambitiöst globalt avtal mot plastföreningar där hela plastens livscykel omfattas, inklusive mikroplaster.

Kompletterande uppgifter

Internationella regelverk och utvecklingen inom EU

EU:s regelverk på kemikalieområdet har ofta formen av helt harmoniserade förordningar, dvs. EU:s medlemsstater måste tillämpa reglerna direkt och utan avvikelser. De två centrala EU-förordningarna på området är Reach-förordningen⁴ och förordningen för klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP⁵).

Reach innehåller bl.a. regler om registrering av ämnen, förbud eller andra restriktioner för ämnen, krav på tillstånd för särskilt farliga ämnen samt regler om att informera kunder. I princip omfattas alla ämnen av Reach. Det betyder att ämnen i t.ex. industriprodukter och målarfärger liksom i varor som kläder och hushållsapparater omfattas. En revidering av Reach aviserades till 2022 i EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet, men har ännu inte lagts fram.

CLP innehåller regler för att klassificera, märka och förpacka kemiska produkter. En revidering av förordningen har nyligen avslutats och nya faroklasser för bl.a. hormonstörande, långlivade och mobila ämnen har förts in i regelverket.

EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet presenterades 2020 som en del av kommissionens gröna giv. Strategin har som mål att avsevärt stärka skyddet för människors hälsa och för miljön mot farliga kemikalier, särskilt när det gäller sårbara grupper i befolkningen. Strategin syftar bl.a. till att fasa ut användningen av de farligaste ämnena från konsumentprodukter och ta itu med kombinationseffekter av kemikalier.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) konstaterar regeringen att en rad åtgärder inom EU:s kemikaliestrategi ännu inte har lett till förslag från kommissionen. Det gäller särskilt revideringen av Reach, men även andra förslag om reglering av kemikalier i t.ex. elektronik och kosmetiska produkter. I budgetpropositionen anförs att regeringen fortsätter att vara pådrivande för att se till att kommissionen lämnar ett konkret förslag till ändringar av Reach i linje med EU:s kemikaliestrategi. Regeringen har också gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram förslag på väsentliga ändringar i Reach och dess bilagor. Arbetet handlar i stor utsträckning om effektivare utfasning av de skadligaste kemikalierna och förbättrade möjligheter till gruppvis hantering.

EU:s vattenpolitik består av två huvudsakliga rättsliga ramar för skydd och förvaltning av vattenresursen: ramdirektivet för vatten (direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område) och ramdirektivet om en marin strategi (direktiv 2008/56/EG om

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach)

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/20

upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område).

EU:s ramdirektiv för vatten⁶ reglerar skyddet av inlandsytvatten, vatten i övergångszoner, kustvatten och grundvatten. Direktivet syftar till att förebygga och minska föroreningar, främja en hållbar vattenanvändning, skydda och förbättra vattenmiljön och mildra konsekvenserna av översvämningar och torka. Det övergripande målet är att uppnå en god miljöstatus för alla vatten. I direktivets bilaga X listas prioriterade ämnen vars gränsvärden inte får över skridas för att ett ytvatten ska kunna uppnå god kemisk status. Prioriterade ämnen beskrivs som ämnen vars förorening utgör en betydande risk för eller via EU:s vattenmiljö, t.ex. ämnen som påverkar biologisk mångfald i akvatiska ekosystem och/eller ämnen som påverkar människors hälsa via konsumtion av fisk eller dricksvatten. Enligt artikel 16.4 ska kommissionen se över listan över prioriterade ämnen vart sjätte år.

Ramdirektivet för vatten kompletteras av ett antal sektorsspecifika direktiv, framför allt grundvattendirektivet (2006/118/EG), direktivet om miljökvalitetsnormer (2008/105/EG), det tekniska direktivet (2000/60/EG), dricksvattendirektivet, avloppsdirektivet och översvännings direktivet (2007/60/EG). Direktiven är minimidirektiv, vilket innebär att varje medlemsstat kan ha strängare nationella regler men att inget ur direktiven får utelämnas. I grundvattendirektivet fastställs särskilda kriterier för bedömningen av god kemisk grundvattenstatus, för identifiering av betydande och ihållande uppgående trender samt för fastställande av utgångspunkter för att vända trender. Direktivets bilaga 1 innehåller EU-gemensamma miljökvalitetsnormer för grundvatten och bilaga 2 ämnen som medlemsstaterna ska överväga att sätta tröskelvärden för och inkludera i sina riskbedömningar av grundvattenförekomster. Enligt direktivets artikel 10 ska bilagorna 1 och 2 revideras vart sjätte år.

Hösten 2022 presenterade kommissionen ett förslag till ändring av ramdirektivet för vatten, grundvattendirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område⁷. Förslaget består av dels en större uppdatering av listan över prioriterade ämnen, dels förändringar i direktivens författningstexter för att förbättra och effektivisera övervakning, rapportering och riskhantering. Kommissionen föreslår även en uppdatering av gränsvärden för 16 redan utpekade prioriterade ämnen, bl.a. tungmetaller, växtskyddsmedel och industrikemikalier. De uppdaterade gränsvärdena innebär i 14 fall en skärpning av nuvarande gränsvärden. Vidare föreslås att Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) ska få en central roll för att kunna ge kontinuerligt vetenskapligt stöd och bidra i arbetet med att ta fram gränsvärden, medan Europeiska miljöbyrån (EEA) föreslås få en central roll för att samla in och analysera övervakningsdata. Sammantaget bedömer

⁶ Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område

⁷ (COM(2022) 540 final)

kommissionen att detta ger EU möjlighet att snabbare svara på ny vetenskaplig och teknisk kunskap om otillräckligt hanterade kemikaliehot.

Enligt regeringens faktapromemoria 2022/23:FPM19 är regeringen positiv till att fler ämnen och ämnesgrupper med problematiska effekter på miljön och människors hälsa läggs till i förteckningarna över vattenföroreningar som ska kontrolleras i ytvatten och grundvatten. Om listan inte hålls uppdaterad och relevant medför det att vattenkvalitet relaterad till kemisk förorening riskerar att inte leda till kostnadseffektiva åtgärder utan enbart blir en administrativ börda för Sverige. Enligt regeringen är det av vikt att EU-direktiv som beaktar utsläpp från källa till vatten och hav harmoniseras bättre så att de olika rättsakterna effektivt styr mot det övergripande målet att skydda människors hälsa och miljön. Vidare är regeringen positiv till att processen för att ta fram vetenskapligt underlag förbättras och att Echa får en central roll i arbetet med att ge kontinuerligt vetenskapligt stöd och ta fram och uppdatera gränsvärden. Flera av förslagen syftar också till att likrikta genomförandet och tillämpningen av direktiven inom EU. Detta anser regeringen är positivt eftersom det främjar likvärdiga konkurrensvillkor mellan verksamheter i olika medlemsstater. I november 2022 inleddes förhandlingarna i rådsarbetsgruppen för miljö. I september 2023 antog Europaparlamentet en rapport (A9-0238/2023) med anledning av kommissionens förslag. Parlamentet lyfter bl.a. fram behovet av att uppdatera listan med prioriterade ämnen.

Marint skräp

I januari 2018 presenterade kommissionen den s.k. plaststrategin⁸ om åtgärder på EU-nivå och nationell nivå i fråga om materialåtervinning, nedskräpning, cirkulära system och globala samarbeten. Som en del i plaststrategin antogs ett nytt direktiv, engångsplastdirektivet⁹, om användningen av vissa engångsprodukter och fiskeredskap av plast. Direktivet reglerar en rad åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att komma till rätta med plastens miljöpåverkan. Direktivet omfattar även fiskeutrustning av plast och innebär att producenter av sådan fiskeutrustning ska täcka kostnaderna för att transportera och samla in avfall av fiskeutrustning som kommer in till hamnmottagningar.

Den 3 november 2021 beslutade den dåvarande regeringen om ett antal förordningsändringar samt vissa nya förordningar för att genomföra engångsplastdirektivet i svensk rätt, bl.a. förordningen (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap. Med producent avses den som yrkesmässigt för in fiskeredskap till Sverige, tillverkar fiskeredskap i Sverige eller från ett annat land än Sverige säljer fiskeredskap till en slutlig användare i Sverige. Med producent avses inte den som bedriver fiskeverksamhet (14 §). Av 43 § följer att en producentansvarsorganisation ska informera konsumenter om hur

⁸ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi (COM(2018) 28).

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön.

fiskeredskap ska hanteras när de blir avfall, hur fiskeredskap ska hanteras för att minska mängden förlorade redskap och de negativa miljöeffekter som nedskräpning eller annat olämpligt bortskaffande av fiskeredskap ger upphov till. Informationen ska bidra till en lämplig hantering av fiskeredskap, färre förlorade redskap och mindre nedskräpning. Informationen ska vidare vara lättillgänglig, lämnas återkommande och uppmuntra till en ansvarsfull hantering av fiskeredskap. Förordningen trädde i kraft den 1 januari 2023 med undantag för 23–31, 34–44, 47 och 49 §§ som träder i kraft den 31 december 2024.

Förordningen (2022:1461) om stöd från Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF) innehåller bestämmelser om förvaltningen och genomförandet av havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027. Det svenska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet finansieras av EHFVF med svensk medfinansiering. Programmet som har godkänts av EU-kommissionen, ligger till grund för hur Sveriges tilldelning av medel från EHFVF ska användas. Genom programmet kan bl.a. yrkesfiskare söka bidrag för åtgärder för att hålla haven rena från förlorade fiskeredskap och marint skräp och för att identifiera s.k. hot-spots, dvs. platser där det finns många förlorade redskap och annat skräp, för att skräpet sedan ska kunna samlas in på ett effektivare sätt.

I den nyligen antagna ändringsförordningen om fiskerikontroll¹⁰ anförs att övergivna, förlorade eller på annat sätt kasserade fiskeredskap, särskilt sådana som är gjorda av plast, utgör en av de skadligaste formerna av marint skräp och plastavfall till havs. För att minska de långsiktiga och betydande effekter som övergivna, förlorade eller på annat sätt kasserade fiskeredskap har på det marina livet och ekosystemen är det viktigt att se till att fiskeredskap i slutet av livscykeln återförs till land för behandling i mottagningsanordningar i hamn som inrättats för detta ändamål. Detta skulle också göra det möjligt för medlemsstaterna att rapportera till kommissionen om uttjänta fiskeredskap, inklusive fiskeredskap i slutet av livscykeln, som de samlar in varje år. I detta syfte bör det vara möjligt att anta förfaranden för att säkerställa att befälhavare på unions fiskefartyg anmäler sina uttjänta fiskeredskap till de behöriga myndigheterna och överlämnar dem till mottagningsanordningar i hamn eller andra likvärdiga insamlingssystem (skälsats 17). För att säkerställa att fisket är miljömässigt hållbart på lång sikt och för att förhindra allvarlig risk för de marina ekosystemen, den biologiska mångfalden och människors hälsa på grund av olagligt bortskaffande till havs av fiskeredskap och andra redskap eller båtar som används vid fiske, särskilt plastredskap, bör sådant bortskaffande från fiskefartyg betraktas som en allvarlig överträdelse enligt förordningen om fiskerikontroll (skälsats 18).

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842 av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll

I regleringsbrevet för 2022 fick Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att genomföra undersökningar, utredningar, städinsatser och informationsinsatser för att samla in uttjänta och förlorade fiskeredskap och återvinna dessa. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den 1 februari 2025.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) konstaterar regeringen att marin nedskräpning, t.ex. plast, påverkar sjöfåglar, marina arter och människors upplevelse av naturen och sker till stor del på grund av bristande avfallshantering både i Sverige och i andra länder, nedskräpning på land samt ökad plastproduktion och konsumtion. Regeringen redovisar att Havs- och vattenmyndigheten inom ramen för ett särskilt regeringsuppdrag ökat insamlingen av uttjänta fiskeredskap från 152 ton (2022) till 237 ton (2023) för att möjliggöra återanvändning och återvinning samt motverka marin plastnedskräpning. Det framgår vidare av regeringens redovisning att problemet med skräp på stränder är generellt för samtliga län och strandstädning och skräpplockning genomförs i de flesta kommuner. Under 2023 trädde nya regler i kraft för mottagning av avfall från fartyg. De nya reglerna innebär att kraven på såväl fartyg som hamnar skärps med målet att mindre skräp ska hamna i havet.

Utskottets ställningstagande

EU:s kemikalielagstiftning

I regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken ingår att Sverige ska verka aktivt för att EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet genomförs i sin helhet och utan onödiga dröjsmål samt att Sverige ska fortsätta att arbeta internationellt för ambitiösa regleringar och kontroller av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar. Utskottet ställer sig till fullo bakom denna inriktning och delar regeringens bedömning att kemikalielagstiftningen måste utvecklas och reagera snabbare och effektivare på de utmaningar som farliga kemikalier medför. I likhet med regeringen anser utskottet att det är problematiskt att revideringen av Reach inte realiserats, och utskottet välkomnar regeringens avsikt att driva på för att kommissionen ska presentera förslag i linje med EU:s kemikaliestrategi. Vidare noterar utskottet att det pågår arbete med att revidera EU:s vattenlagstiftning, bl.a. vad gäller uppdaterade och skärpta av gränsvärden. Utskottet ställer sig bakom regeringens avsikt att i detta arbete verka för att EU-direktiv som beaktar utsläpp från källa till vatten och hav harmoniseras bättre så att de olika rättsakterna effektivt styr mot det övergripande målet att skydda människors hälsa och miljön.

Med hänvisning till vad som nu anförts anser utskottet att motionerna 2024/25:142 (MP) yrkandena 62–65 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 123, 135, 136 och 139 kan lämnas utan åtgärd.

Marint skräp

Marin nedskräpning utgör ett växande hot mot de marina ekosystemen. Problemet är globalt och påverkar såväl havsmiljön som människors upplevelse av kust och vattenmiljö. Den största andelen marint skräp utgörs av plastprodukter. Utskottet delar regeringens bedömning att Sverige behöver arbeta aktivt internationellt för ett ambitiöst globalt avtal mot plastföroreningar inom ramen för FN:s miljöarbete.

Vidare ställer sig utskottet bakom att genomförandet av engångsplastdirektivet ska fortsätta. Ett antal åtgärder har redan beslutats, såsom regleringar av flera plastprodukter för engångsbruk. När det gäller uttjänta fiskeredskap ser utskottet positivt på att Sverige infört ett producentansvar, med ett uppsatt mål om att mängden avfall som utgörs av fiskeredskap som samlats in separat senast 2027 ska motsvara minst 20 procent av den mängd fiskeredskap som sålts i Sverige samma år. Utskottet vill också framhålla att Havs- och vattenmyndigheten har ett pågående uppdrag att genomföra städinsatser för att samla in historiskt uttjänta och förlorade fiskeredskap, och utskottet noterar vidare att problematiken med uttjänta fiskeredskap även adresseras i EU:s nya regelverk för fiskerikontroll.

Mot denna bakgrund bedömer utskottet att motionerna 2024/25:125 (C) yrkande 1, 2024/25:142 (MP) yrkande 61 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 154 kan avslås.

Hållbar förvaltning av fiskresurser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om ekosystembaserad fiskförvaltning, EU:s gemensamma fiskeripolitik, rådgivning från Internationella havsforskningsrådet, fiskerikontroll, utflyttad trålgräns, industritrålning i Östersjön, regionala åtgärdsplaner samt förvaltning av predatorer.

Jämför reservation 18 (MP), 19 (S), 20 (V), 21 (C), 22 (MP), 23 (V, MP), 24 (S, V), 25 (S, V, C, MP), 26 (V, MP), 27 (V), 28 (MP), 29 (S) och 30 (MP).

Motionerna

Ekosystembaserad fiskförvaltning

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 32 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 67 anförs att regeringen bör integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen, att Havs- och vattenmyndighetens instruktion bör ändras så att det framgår att myndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna bör integreras med

havsmiljöarbetet. Vidare anförs i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 33 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 71 att Havs- och vattenmyndigheten inom sitt ansvarsområde bör ansvara för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering.

EU:s gemensamma fiskeripolitik

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3 anförs att Sverige bör verka för att EU-kommissionen lägger fram ett samlat förslag i likhet med den gröna given som tar ett helhetsgrepp om hållbart brukande och skydd av EU:s hav. Enligt motionärerna påverkas haven av en rad miljö- och fiskelagstiftningar som i dag spretar åt olika håll och som därmed gör det svårare att förvalta haven inom ekosystemens gränser.

Enligt kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 34 måste regeringen i närtid verka för att EU antar en strategi för att både kortsiktigt och långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive de svenska haven. Vidare anser motionärerna i yrkande 35 att Sverige ska verka för en förändring av systemet med maximalt hållbart uttag (MSY) till en ekosystembaserad förvaltning så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet samt behovet av att återuppbygga bestånden för långsiktig stabilitet över nivåer som kan producera maximal hållbar avkastning. Motsvarande anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 73 och 74.

I kommittémotion 2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2 om samordning av fiskförvaltningen med havsmiljöförvaltningen anförs att fokuset på maximal hållbar avkastning leder till systematiskt överfiske och att regeringen måste se till att kommissionen förslår de nödvändiga ändringar som kan ge bättre och mer långsiktiga vetenskapliga råd.

Enligt yrkande 37 i kommittémotion 2024/25:142 (MP) och partimotion 2024/25:3037 (MP) yrkande 68 ska försiktighetsansatsen tillämpas i enlighet med artikel 2 i den gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystemeffekter av ett pågående fiske. Vidare anförs i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 38 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 69 att försiktighetsprincipen ska tillämpas och ges företrädesrätt i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras.

I kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) anförs i yrkande 1 att en återhämtningspaus med undantag för det småskaliga kustnära fisket bör införas. Vidare anförs i yrkande 3 att innovation och teknik som kan bidra till en långsiktigt hållbar förvaltning av haven aktivt bör främjas.

I motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 48 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 88 anförs att Sverige bör driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter.

Rådgivning från Ices

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 36 anförs att regeringen med stöd av Internationella havsforskningsrådet (Ices) bör ta fram ett förslag till samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, med syftet att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna. Motsvarande anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 75.

Fiskerikontroll

I kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2 framhålls behovet av fler och skärpta kontroller av fisket och höjda straff vid avsiktlig felrapportering. Enligt motionärerna är olagligt och oreglerat fiske ett av de största hoten mot de marina ekosystemen. Även i kommittémotion 2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 58 anförs att det bör införas skärpta kontroller och straff vid avsiktlig felrapportering av fiskefångster.

Utflytt av trålgränsen

I kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4 anförs att regeringen omgående bör inleda förhandlingar med berörda länder för att säkerställa att trålgränsen flyttas ut till 12 nautiska mil utan undantag. Enligt motionärerna är det en viktig åtgärd för att vända utvecklingen i Östersjön och skydda strömmingen och sillen.

Enligt kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 8 ska regeringen verka för utflyttad trålgräns för både bottentrålning och pelagisk trålning till 12 sjömil längs hela Sveriges kust med möjlighet att avsätta begränsade trålområden där miljöpåverkan är ringa. Enligt motionärerna skulle en flytt av trålgränsen stärka de kustnära områdena och ge en bredare skyddszon. I yrkande 9 samma motion anförs att regeringen bör omförhandla, alternativt säga upp, fiskeavtalen med Danmark och Finland för att möjliggöra en utflyttning av trålgränsen. Motionärerna menar att det avtal mellan Sverige och Danmark som omfattar södra Östersjön och Kattegatt slöts 1932 och avtalet med Finland 1975. Stora förändringar har skett i fisket sedan dess.

Stina Larsson m.fl. (C) anför i kommittémotion 2024/25:125 yrkande 3 att regeringen bör återkomma med ytterligare förslag om hur en utflyttad trålgräns kan uppnås. Motionärerna anser att regeringen behöver återkomma med tydligare förslag om hur ett totalt förbud mot bottentrålning inom svenskt

territorialvatten i Östersjön kan komma på plats och att regeringen ska presentera tydliga tidsramar för hur det kan genomföras.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 39, och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 76 anförs att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga s.k. inflyttningsområden skyndsamt ska tas bort. Vidare anförs i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 40 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 77 att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten.

Industritrålning i Östersjön

Enligt kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 41 och partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 70 bör Sverige verka för att återinföra förbudet mot industritrålning i Östersjön.

Regionala åtgärdsplaner för fiskevård

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 11 anförs att regeringen bör se till att berörda myndigheter får i uppdrag att samordna framtagandet av regionala åtgärdsplaner för fiskevård i syfte att stärka bestånden av stora rovfiskar samt deras bytesdjur i kustområden och utsjö.

Enligt kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 42 bör regeringen ge kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, i uppdrag att senast 2026 ta fram länsvisa (alternativt samordnade inom vattendistriktet) åtgärdsplaner för fiskevården både vid kusten och i utsjön för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning. Vidare anförs i yrkande 43 att planeringen av fiskevården i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen. Motsvarande anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 93 och 94.

Förvaltning av predatorer

I kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 7 anförs att förvaltningen av säl och skarv bör öka och att antalet skarvar måste minska kraftigt. Motionärerna anser att en etisk ekosystembaserad förvaltning av säl och skarv är av stor vikt för att möjliggöra återhämtning av fiskbestånden och för att rädda det småskaliga kustnära fisket.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 59 anförs att det bör satsas på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen. Motionärerna önskar att regeringen

klargör att nuvarande jaktregler som är inriktade på säl i närheten av fiskeredskap kvarstår. Motionärerna anser också att det är nödvändigt att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke-dödliga åtgärder. I yrkande 60 i samma motion anförs att Östersjöländerna bör ta fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan för gråsälen i Östersjön. Eftersom gråsälen i Östersjön utgörs av ett enda bestånd anser motionärerna att det är av yttersta vikt att Östersjöländerna tar fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan. Regeringen bör verka för att en sådan kommer till stånd. Motsvarande anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 96 och 97.

Propositionen

Ekosystembaserad fiskförvaltning

Av regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken framgår att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas och att havsmiljöförvaltningen ska integreras starkare och tydligare med andra sektors förvaltning i syfte att uppnå en starkare ekosystembaserad förvaltning som kan hantera både dagens och morgondagens utmaningar. Regeringen anför att arbetet med hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras och växelverka starkare i övrigt havsmiljöarbete. Det är enligt regeringen en förutsättning för en ekosystembaserad fiskförvaltning och för att nå de havsanknutna miljö kvalitetsmålen. Regeringen avser att förtydliga Havs- och vatten myndighetens uppgifter i syfte att stärka myndighetens arbete med att integrera havsmiljöarbetet med en hållbar förvaltning av fiskresurserna.

Regeringen konstaterar att situationen för många fiskbestånd i Östersjön, både bottenlevande och s.k. pelagiala bestånd, är kritisk. För att skydda fiskbestånd och tillämpa en ekosystembaserad förvaltning bör en hållbar förvaltning av mänskliga aktiviteter som påverkar fiskresurserna negativt tydligare integreras i övrigt havsmiljöarbete. Med integrering avser regeringen att havsmiljöarbetet utvecklar kopplingarna till de samhällssektorer som bidrar med lösningar och utmaningar för havsmiljöarbetet.

En ekosystembaserad förvaltning ska genomsyra hela havsmiljöförvaltningen. Förvaltningen av fisk och dess predatorer samt fisket ska styras av alla tre hållbarhetsdimensioner: den miljömässiga, den ekonomiska och den sociala. Men det är centralt att den kortsiktiga förvaltningen utformas för att kunna möjliggöra långsiktig hållbarhet. En ekosystembaserad förvaltning behöver ta hänsyn till alla tre dimensionerna samtidigt som den biologiska resursen utgör ett nödvändigt villkor för de andra dimensionerna. Ekosystemansatsen är en integrerad ansats i fiskeriförvaltningen och miljöförvaltningen. Förvaltningen och användningen av naturresurser ska bevara både den biologiska rikedom och de biologiska processerna som är nödvändiga för att skydda livsmiljöernas sammansättning, struktur och funktion i det berörda ekosystemet. Även fiske och annan mänsklig verksamhet ska beaktas.

Samtidigt ska kunskaperna och osäkerheterna beaktas när det gäller ekosystems biotiska, abiotiska och mänskliga beståndsdelar. Det innebär också att naturvärden ska bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med målet att säkerställa att ekosystemen används inom sina gränser. Det betyder bl.a. att fisket inte bör påverka marina pelagiska och bentiska arter, livsmiljöer och näringsvävar på ett sådant sätt att deras produktionskapacitet försämras eller att den biologiska mångfalden långsiktigt påverkas negativt. Det är viktigt att miljöförvaltningen och fiskförvaltningen samverkar för att uppnå positiv habitatutveckling, fiskbestånd i gott skick och för att reglera eventuell negativ påverkan från predatorer eller andra fiskerioberoende faktorer. Utformningen av havsmiljöarbetet för att stärka kommersiella fisk- och skaldjursbestånd och dessas ekosystem är viktig för att kunna säkra den framtida resursen för ett hållbart nyttjande. Regeringen anser därför att all förvaltning av mänsklig aktivitet liksom förekomsten av predatorer och annan dynamik i ekosystemen som påverkar fiskresurserna behöver ses i ett ekosystembaserat helhetsperspektiv tillsammans med havsmiljöförvaltningen och bidra till samhällsnyttan genom ekosystemtjänster och livsmedelsförsörjning. Som ett led i detta bör Havs- och vattenmyndighetens uppgifter ses över för att myndighetens arbete med hållbar förvaltning av fiskresurserna tydligare och starkare ska integreras och växelverka med övrigt havsmiljöarbete.

Samordning av mål och rådgivning inom fiskförvaltningen och havsmiljöförvaltningen

I propositionen redovisar regeringen sin bedömning att Havs- och vattenmyndighetens uppgifter bör ses över i syfte att stärka myndighetens ansvar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning och EU:s gemensamma fiskeripolitik inom dess ansvarsområde. Regeringen anför att Sverige bör vara fortsatt aktiv inom EU, Baltfish, Scheveningen, Helcom och Ospar för att verka för och främja att rådgivning från Ices och vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommittén för fiskerinäringen (STECF) om fiskemöjligheter och tekniska regleringar inom fiskeripolitiken även bidrar till att nå fastställda förhållanden som kännetecknar god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Sverige bör verka för att vetenskaplig rådgivning för fiskbestånd och havsmiljö beaktar befintliga dataunderlag, inklusive delbestånd och data om havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer.

Enligt regeringen är det nödvändigt att genomförandet av EU:s gemensamma fiskeripolitik i de delar som direkt berör hållbar förvaltning av fiskresurserna ingår i ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering. Ett sätt att tillgodose det är att tydliggöra att Havs- och vattenmyndigheten har i uppgift att inom sitt ansvarsområde samordna genomförandet av vattendirektivet, havsmiljödirektivet och art- och habitatdirektivet. Regeringen avser därför se över Havs-

och vattenmyndighetens ansvar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagsstiftning och EU:s gemensamma fiskeripolitik.

Vidare anför regeringen att fler aspekter kan behöva beaktas i förvaltningen utöver de mål för fiskbestånden som uttrycks som s.k. enarts-MSY:er (maximalt hållbart uttag, maximum sustainable yield). Sådana förvaltningsmål baseras på att varje bestånd har ett eget kvantitativt mål utan sitt ekologiska sammanhang. Målen sätts alltså utan hänsyn till beståndets ekologiska funktion som bytesdjur eller behov av andra bestånd som föda. Med dagens tillämpning av MSY behöver Ices i sin rådgivning inte beakta riskerna med att fiska ned lokala delbestånd liksom med att fiska storleksselektivt. Även rådgivning från STECF skulle i högre grad kunna nyttjas för att uppfylla målen i havsmiljöförvaltningen. Detta kräver dock en samsyn på EU-nivå kring de olika målen för förvaltningen. Enligt regeringen bör Sverige därför verka för en bättre samordning på EU-nivå för genomförandet av målen för miljödirektiven och den gemensamma fiskeripolitiken för att skapa synergier mellan målsättningarna.

Regeringen anför i propositionen att det finns ett behov av att den vetenskapliga rådgivningen från Ices ska kunna ta hänsyn till fler biologiska parametrar som ett komplement till bedömningen av MSY. Sverige bör därför verka för att EU-kommissionen i sin beställning till Ices i större utsträckning ska inkludera ekosystemeffekter av fiske samt hur mänskliga aktiviteter och naturlig dödlighet på grund av t.ex. predatorer påverkar fiskbestånden. Regeringen anser att Sverige bör vara pådrivande inom rådet och i det regionala samarbetet inom EU:s fiskeripolitik, dvs. de regionala samarbetsorganen Baltfish (förvaltningsområde Östersjön) och Scheveningen (förvaltningsområde Västerhavet) samt inom Helcom Fish, för att förbättra kunskapen, dataunderlaget och därmed bidra till den vetenskapliga rådgivningen från Ices, inklusive inom pågående arbete för att utveckla rådgivningen i Ices. Havs- och vattenmyndigheten bör bistå med underlag i syfte att beskriva hur rådgivningen kan utvecklas. Detta behöver ske samordnat på EU-nivå tillsammans med Ices, men även tillsammans med andra forskargrupper som t.ex. har kunskap om den marina miljön som i dagsläget normalt inte hanteras av Ices.

Vidare bedömer regeringen att försiktighetsansatsens tillämpning bör stärkas vid varningssignaler om oklara orsakssamband mellan olika faktorer som påverkar havsmiljön och risk för betydande ekosystemeffekter av pågående aktiviteter. Regeringen anser att erfarenheter från tidigare motsvarande situationer, exempelvis från perioden med för högt fisketryck på lokala kustbestånd av torsk i västkustens vikar som därefter inte kunnat återhämtas, visar på vikten av att snabbt sätta in åtgärder för att återuppygga bestånden. Det kan exempelvis handla om stängda perioder, lekomsrådesfredning, redskapsregleringar eller habitatrestaurering. I de fall rådigheten ligger hos EU kan förslag övervägas i enlighet med regionaliseringen, dvs. artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av

rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG. Enligt regeringen tar åtgärder som baseras på försiktighetsansatsen i dag generellt sett lång tid att införa. Regeringen menar att regleringar bör införas när det finns tydliga indikationer på negativa effekter, baserat på bästa tillgängliga vetenskap. Regeringen bedömer vidare att Sverige inom de regionala samarbetena Baltfish, Scheveningen och Helcom Fish samt inom EU-rådet, bör verka för och öka acceptansen hos andra medlemsstater för att försiktighetsansatsen ska ligga till grund för tillämpning av tekniska regleringar och bevarandeåtgärder inom den gemensamma fiskeripolitiken.

Utflytt av trålgränsen

I propositionen gör regeringen bedömningen att det bör tas fram permanenta regleringar avseende pelagiskt trålfiske inom hela området upp till 12 nautiska mil från baslinjen i svensk territorialzon i Östersjön från Skanör till Haparanda, inklusive Öland och Gotland. Enligt regeringen finns ett behov av att ta bort eller drastiskt minska de s.k. inflyttningsområdena innanför trålgränsen och ett behov av att inrätta områden utanför 12 nautiska mil där visst fiske kan behöva begränsas, i synnerhet för att skydda lekansamlingar av strömming och andra kustfiskbestånd.

Enligt regeringen behövs det ett systematiskt arbetssätt i en ekosystem-baserad förvaltning för att identifiera behovet av fiskeregleringar för att bevara arter och livsmiljöer, såväl inom som utanför skyddade områden. Även fisket utanför skyddade områden kan medföra betydande effekter på ekosystemen som kan påverka statusen hos andra arter och livsmiljöer och även på lång sikt riskera fiskbestånden som ekosystemtjänst för fisket. Regeringen menar därför att det behövs ett systematiskt arbete för att även utanför skyddade områden analysera behov av åtgärder, och där det finns sådana, införa regleringar för att nå miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Regeringen uppger att vissa steg i denna riktning redan har tagits i pågående regeringsuppdrag till Havs- och vattenmyndigheten, som innebär tidsbegränsade vetenskapliga försök som motsvarar att flytta ut trålgränsen i försöksområden. Regeringen bedömer att hela det svenska sjöterritoriet i Östersjön bör omfattas på en permanent basis. I samband med införandet av en permanent reglering ska samråd hållas med kommissionen, de berörda medlemsstaterna och den berörda rådgivande nämnden. Såvitt känt har artikel 20 i grundförordningen, EU nr 1380/2013, som ger EU:s medlemsstater möjlighet att vidta bevarandeåtgärder inom sitt sjöterritorium, enbart tillämpats i begränsad omfattning inom den gemensamma fiskeripolitiken.

Regeringen anför att Havs- och vattenmyndighetens pågående uppdrag kommer att bidra med kunskaper för att möjliggöra inrättandet av effektiva permanenta regleringar som stärker förvaltningen av fisk och havsmiljö i Östersjön inklusive vid tagandet av försiktighetsåtgärder där det misstänks

föreliggande ekosystem effekter orsakade av pågående fiske. Regeringens bedömning beaktar det pågående uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten att genomföra åtgärder som motsvarar en utflytt av trälgränsen längs hela Östersjökusten. Regeringens bedömning bygger vidare på det pågående tidsbegränsade uppdraget och innebär att permanenta åtgärder i hela Sveriges sjöterritorium i Östersjön bör införas inklusive ett permanent borttagande eller en drastisk minskning av de s.k. inflyttningsområdena för storskaligt pelagiskt fiske.

Regionala åtgärdsplaner för fiskevård

I propositionen bedömer regeringen att det finns behov av att identifiera verktyg och åtgärder för olika kuststräckors regionala behov och utmaningar för att stärka bestånden av stor rovfisk och ekosystemens resiliens.

Regeringen anser att fiskbestånden i kustområden behöver stärkas långsiktigt, framför allt bestånden av rovfiskarter som gädda, abborre och gös. Enligt regeringen behövs en helhetssyn för att skapa möjligheter för fiskbestånden att utveckla en naturlig beståndsstruktur med stora individer och bestånd på hållbara nivåer. Det kan resultera i en ekosystemtjänst som gynnar yrkes- och fritidsfiske. Regeringen anser att planering och genomförande av åtgärder för fiskevården bör samordnas och om möjligt integreras i arbetet med beslut och genomförande av åtgärdsprogram i enlighet med vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen. I många fall finns stora vinster i att planera fysiska åtgärder utifrån flerfunktionalitet. Arbetet med akvatisk restaurering och naturbaserade lösningar i syfte att upprätthålla och återskapa viktiga ekosystem och livsmiljöer, stärka fiskbestånd och bidra till förstärkt eller upprätthållen biologisk mångfald är mycket viktigt.

Regeringen anser att det finns ett behov av länsvisa åtgärdsplaner, inklusive verktyg och åtgärder. Åtgärdsplanerna kan avse kustlevande arter som torsk, gädda och blåmussla samt hantera utmaningar som övergödning, predation, mellanartskonkurrens och förlusten av strukturerande habitat vilket tillsammans med den nuvarande fiskeriförvaltningen kan leda till signifikanta förändringar i status för flera fiskbestånd. Hänsyn bör tas till olika kuststräckors regionala behov och utmaningar för att främja återhämtning av våra kustekosystem. Regeringens bedömning överensstämmer med Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 enligt havsmiljöförordningen som syftar till att främja en storleksfördelning hos kustnära fiskesamhällen för att möjliggöra att viktiga funktioner i näringsväven upprätthålls.

Förvaltning av predatorer

Regeringen gör i propositionen bedömningen att förvaltning av predatorer som säl och skarv bör ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensioner. Enligt regeringen behöver Sverige därför verka för att EU-förbudet mot handel med sälprodukter tas bort. Sverige bör vidare

verka för att allmän jakt på skarv införs och att skadeverkningar av skarv minskar samt att internationella rekommendationer anpassas till behovet av beståndsreglerande jakt på säl.

Som skäl för sin bedömning uppger regeringen att återhämtningen av bestånden av säl, i synnerhet gråsäl i Östersjön men även knobbsäl i Västerhavet, har varit en framgång för deras bevarandestatus. Dessa bestånd av säl har i dag gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet och deras påverkan på födoresurserna kan inte längre ses som ringa. Tvärtom kan predation från säl och skarv ha en påverkan på fiskbestånden och deras artsammansättning.

Naturvårdsverket kan sedan 2022 besluta om licensjakt på både gråsäl och knobbsäl. Regeringen anför att sälarter med populationer som förvaltas genom jakt utgör en värdefull resurs där tillvaratagandet möjliggör viss miljöövervakning. Tillvaratagandet har dock motverkats genom det förbud mot handel med sälprodukter som har införts i och med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 av den 16 september 2009 om handel med sälprodukter. Regeringen anser att Sverige behöver verka för att förordningen upphävs och att handel med sälprodukter från etisk jakt åter kan ske inom EU.

Regeringen instämmer i Miljömålsberedningens bedömning att det behövs en ekosystembaserad helhetssyn på förvaltningen av fiskbestånden, deras bytesdjur samt predatorer som säl och skarv. Allmän jakt på skarv bör införas och rekommendationen som har utformats inom Helcom Seal bör anpassas så att förvaltningen av säl och skarv kan ske utifrån de behov som ett sviktande fiskbestånd ger upphov till. Regeringen bedömer vidare att Sverige inom det regionala samarbetet Helcom Seal samt inom EU bör verka för och öka acceptansen hos andra medlemsstater för behovet av förvaltning av predatorer till skydd för ekosystemet och fiskbestånden. Förvaltningsåtgärder bör vidtas som bidrar till förbättrad miljöstatus och återhämtning av miljön, förstärkning av svaga rovfisksamhällen samt förutsättningar för en god födobas för predatorerna. Hänsyn bör tas till både fiskets, bytesdjurens, sälens och skarvens påverkan på näringsväven som även får konsekvenser för nyttjandet av fiskresursen.

Säl och skarv bidrar till en direkt påverkan på det kustnära fisket genom skador på redskap, bifångst och förstörda fångster. Indirekta skador kan vara långt större än vad som ger sig till känna i form av skadad fångst. Studier har visat att för varje skadad fisk kan bortfallet i form av uppäten fisk ur redskapet vara 20 gånger större. Vidare begränsar sälar som uppehåller sig vid fiskeredskap fångsten då fisken antingen tas som byte eller skräms på flykt. Allt sammantaget har säl och skarv stor påverkan på det småskaliga kustnära fisket. Det småskaliga kustnära fisket bidrar både till en levande kust och skärgård och till nationell självförsörjning genom ett långsiktigt hållbart fiske. Både säl och skarv kan ha en betydande reglerande effekt på vissa fiskarter, särskilt i kustområden och i situationer när bestånden av rovfiskar är låga. Detta gäller framför allt abborre, där säl och skarv tillsammans bedöms kunna

vara en dubbelt så stor påverkansfaktor som fisket. Även för gädda, sik, lax och havsöring kan sälars och skarvars konsumtion ligga i nivå med fiskets uttag och därmed påverka fiskbeståndens tillväxt och återhämtning. Mängden spigg och andra zooplanktivorer, dvs. mindre fiskarter som främst äter djurplankton, har också stor strukturerande påverkan.

Enligt regeringen är en helhetssyn som samlar samtliga perspektiv avgörande för att säkerställa en ekosystembaserad förvaltning, som även tar i beaktande bevarande av svenskt kulturarv och lokal livsmedelsproduktion i form av småskaligt kustnära fiske. Pågående analys av förvaltningen av predatorer tillsammans med den nuvarande fiskeriförvaltningen är tänkt att ge stöd åt en stärkt ekosystembaserad förvaltning och främja återhämtningen av fiskbestånd och ekosystemfunktioner i kust- och inlandsvatten.

Kompletterande information och tidigare behandling

Mål och rådgivning inom EU:s gemensamma fiskeripolitik

Av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken (grundförordningen) framgår de grundläggande reglerna för den gemensamma fiskeripolitiken. Enligt artikel 2 i grundförordningen ska den gemensamma fiskeripolitiken tillämpa försiktighetsansatsen i fiskeriförvaltningen och säkerställa att de levande marina biologiska resurserna nyttjas på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning (maximum sustainable yield, MSY¹¹). MSY tillämpas brett inom fiskeriförvaltningen i EU och används som en modell för att beräkna det högsta uttaget, dvs. fångsten, som kan göras från ett bestånd samtidigt som man lämnar kvar tillräckligt med fisk för att beståndet ska utvecklas hållbart. De viktigaste fiskbestånden förvaltas på EU-nivå genom bl.a. årliga fångstbegränsningar. Total tillåten fångstmängd (total allowable catch, TAC), även kallat fiskemöjlighet, är en fångstbegränsning uttryckt i ton eller antal som bestäms för de fiskbestånd som har högst kommersiellt värde. Kommissionen utarbetar förslag till TAC som bygger på vetenskapliga råd om beståndets tillstånd. TAC beslutas årsvis i ministerrådet för jordbruk och fiske och fördelas till medlemsstaterna i form av fiskekvoter. Det underlag som ligger till grund för kommissionens förslag till TAC kommer från rådgivande organ, i huvudsak från Ices och STECF. Ices samordnar havs- och fiskeriforskning, koordinerar undersökningar, förvaltar internationella databaser, utför analyser och tillhandahåller expertkunskap. I Sverige har Havs- och vattenmyndigheten en utpekad roll att i samråd med Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet ha hand om det fortlöpande operativa arbetet inom Ices. För att kunna kalkylera MSY och besluta om TAC

¹¹ I artikel 4.1.7 i grundförordningen definieras MSY som det i teorin högsta balanserade genomsnittliga uttag som fortlöpande kan göras ur ett bestånd under rådande genomsnittliga miljöförhållanden utan att detta avsevärt påverkar fortplantningsprocessen

krävs bl.a. tillförlitliga data. Ett centralt underlag för Ices rekommendationer är de enskilda ländernas insamling och rapportering av data inom EU:s ramverk för insamling av data (data collection framework, DCF). Syftet med DCF är att förvalta fisk och fiske för att kunna göra uppskattningar av hur mycket fisk som finns i olika havsområden och hur den kan fiskas på ett hållbart sätt. Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig myndighet för Sveriges nationella datainsamlingsprogram på fiskeområdet. Det är institutionen för akvatiska resurser vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU Aqua) som, på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten, utför de största delarna av programmet.

I samband med behandlingen av motionsyrkanden om hållbara fiskekvoter våren 2023 anförde miljö- och jordbruksutskottet följande (bet. 2022/23:MJU14):

Utskottet vill inleda med att framhålla att den i särklass viktigaste mekanismen inom den gemensamma fiskeripolitiken när det gäller fiskbeståndens förvaltning är rådets årliga beslut om fångstbegränsningar (TAC) och fördelningen av fiskekvoter. I likhet med tidigare mandatperioder råder det bred enighet i utskottet om att den maximalt hållbara avkastningen (MSY) och TAC måste kalkyleras och fastställas utifrån vetenskapliga rekommendationer och att försiktighetsprincipen ska tillämpas om det inte finns tillräcklig kunskap om beståndssituationen. Utskottet är samtidigt väl medvetet om att kvaliteten på ICES rekommendationer beror på det kunskapsunderlag som ICES har till sitt förfogande. Det är i detta sammanhang därför glädjande att rådet, i samband med förhandlingarna och beslutet om fångstmöjligheter för 2023, antog ett uttalande om att kommissionen tillsammans med medlemsstaterna och ICES ska förbättra kunskapsläget när det gäller ålders- och storleksstruktur för bestånden av sill och strömming i Botniska viken och centrala Östersjön. När det gäller den låga förekomsten av stor strömming ska ICES också undersöka orsakssamband och identifiera möjliga åtgärder. Utskottet kommer att följa detta arbete med förhoppningen att det ska bidra till ett förbättrat kunskapsunderlag och därmed mer träffsäkra uppskattningar av MSY och, i förlängningen, beslut om TAC. Därmed föreslår utskottet att motionerna [...] lämnas utan åtgärd.

I EU:s marina handlingsplan¹², som presenterades i februari 2023, pekar EU-kommissionen på behovet av att utforma och tillämpa mer hållbara fiskemetoder, bl.a. genom att förbättra redskapens selektivitet. I denna del aviserade kommissionen att den under 2023 skulle be STECF att som en del av det pågående arbetet med s.k. tekniska åtgärder ge råd om förbättring av fiskeredskapen med hänsyn till selektivitet, sammansättning av målarter och såväl långsiktiga vinster som omställningskonsekvenser i sociala och ekonomiska termer. Vidare avser kommissionen att före utgången av 2024 förbereda antagandet av genomförandebestämmelser enligt förordningen om tekniska åtgärder för att förbättra fiskeredskapens selektivitet.

¹² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. EU:s handlingsplan – Skydda och återställa marina ekosystem för ett hållbart och resiliellt fiske (COM(2023) 102)

Utflytt av trålgränsen

När det gäller tillträde till fiskevatten är huvudregeln att unionsfiskefartyg ska ha lika tillträde till unionens vatten (artikel 5.1 i grundförordningen¹³). Medlemsstaterna har emellertid befogenhet att i vatten upp till 12 nautiska mil från baslinjen¹⁴ som är under deras överhöghet eller jurisdiktion begränsa tillträdet för andra medlemsstaters fiskefartyg, så länge det sker utan att det påverkar tillämpningen av befintliga grannavtal samt arrangemangen i bilaga I grundförordningen, i vilka det för varje medlemsstat fastställs geografiska områden inom andra medlemsstaters kustband där fiskeverksamhet bedrivs samt berörda arter. Medlemsstaterna ska informera kommissionen om de begränsningar som införs enligt denna punkt (artikel 5.2).

Sverige har begränsat tillträdet till fiske innanför 12 nautiska mil från baslinjen på så sätt att Danmark och Finland är de enda medlemsstaterna som tillåts bedriva fiske innanför den svenska tolvmilsgrens (13 a § första stycket fiskelagen och artikel 5.2 och bilaga I till grundförordningen). Förenklat uttryckt har Danmark rätt till tillträde i Kattegatt in till 3 nautiska mil från kustlinjen och i Skagerrak in till 4 nautiska mil från baslinjen. Danmark och Finland har tillträde till fiske in till 4 nautiska mil från baslinjen i Östersjön. Utöver detta har EU och Norge ett avtal som anger att norska fiskefartyg har tillträde in till 4 nautiska mil från den svenska och danska baslinjen i Skagerrak. När dessa länders fartyg fiskar innanför den svenska tolvmilsgrens styr respektive mellanstatligt avtal vilka regler de ska följa.¹⁵

Den nuvarande regleringen innebär således att Sverige har fullt nationellt handlingsutrymme att reglera fisket innanför 3 respektive 4 nautiska mil från kustlinjen respektive baslinjen, dvs. i de områden där utländska fartyg inte har tillträde. Denna gräns sammanfaller med den nu gällande svenska trålgräns (1 kap. 5 § och bil. 4 Fiskeriverkets föreskrifter [FIFS 2004:36] om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön). Utanför trålgränsen regleras fisket inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik. I grundförordningen ges medlemsstaterna befogenhet att anta nödvändiga bevarandeåtgärder för att leva upp till skyldigheter enligt unionens miljölagstiftning (artikel 11). Kopplat till ett regionaliseringsförfarande, där kommissionen fått befogenhet att på begäran anta sådana åtgärder, finns också möjlighet att innefatta utländska fartyg i åtgärderna (artikel 18). Vidare har medlemsstaterna befogenhet att anta åtgärder för att bevara fiskbestånden i unionens vatten (artikel 19). Utöver detta finns det också vissa möjligheter för medlemsstater att inom sitt territorialvatten vidta åtgärder för att bevara och förvalta

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1380/2013 om den gemensamma fiskeripolitiken

¹⁴ En nautisk mil är 1 852 meter. För den rättsliga definitionen av baslinje, se 4 § lagen (2017:1272) om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner.

¹⁵ Konventionen den 31 december 1932 mellan Sverige och Danmark angående fiskeri förhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen, SÖ 1933:31, ministeriell notväxling med Finland om ömsesidiga fiskerättigheter i de svenska och finska fiskezonerna i Östersjön, Helsingfors den 24 november 1975, SÖ 1975:57, och avtal mellan Europeiska unionen och Konungariket Norge om ömsesidigt tillträde till fisket i Skagerrak för fartyg som för dansk, norsk och svensk flagg, OJ L 224, 30.7.2014, punkt 3.

fiskbestånden och för att bibehålla eller förbättra bevarandestatusen för de marina ekosystemen (artikel 20). Medlemsstaternas möjligheter att på egen hand införa sådana åtgärder som anges i artikel 11, 19 och 20 begränsas dock bl.a. av att åtgärderna inte får inskränka andra medlemsstaters fiskefartygs rätt att fiska.

År 2022 redovisade Havs- och vattenmyndigheten ett regeringsuppdrag om att utreda hur fiskeregleringar kan utvecklas för att skydda kustlekande bestånd av sill i norra Egentliga Östersjön. Myndigheten föreslog då att fisketrycket bör anpassas inom hela Östersjön vid beslut om årliga fiskemöjligheter för att ta större hänsyn till sill- och strömmingsbeståndens storleks- och åldersstruktur. Samtidigt konstaterade Havs- och vattenmyndigheten att det i dagsläget saknas tillräcklig kunskap om beståndens vandringsmönster och genetiska strukturer för att bedöma effekter av en fiskereglering i tid och rum, t.ex. genom en utflyttning av trålgränsen till 12 nautiska mil. Baserat på rådgivning från SLU gjorde myndigheten ändå bedömningen att en sådan åtgärd kan ge effekt givet att det idag bedrivs ett betydande fiske i områden som potentiellt kan vara viktiga uppväxt- och övervintringsområden. Havs- och vattenmyndigheten föreslog därför att regeringen skulle initiera ett vetenskapligt projekt för att utvärdera effekter av fiskereglering i tid och rum utanför trålgränsen.

I maj 2022 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön. Syftet är att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds- och åldersstruktur. Projektet ska genomföras i flera avgränsade förvaltningsområden i Bottniska viken och Egentliga Östersjön och omfatta samtliga fartyg, oavsett flagg, som har fiskerättigheter i områdena. Projektet ska även omfatta analyser av hur bestånden påverkas av andra faktorer så som miljö och klimat samt predation från fisk, fågel och säl. Vidare ska myndigheten analysera effekter av projektet för andra fiskarter, samhällsekonomiska effekter samt ekonomiska och sociala effekter för fisket och beredningsindustrin. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2027.

Riksdagens tillkännagivande om utflyttning av trålgränsen och om begränsning av trålfisket innanför trålgränsen

I november 2021 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att dels vidta åtgärder för att flytta ut trålgränsen på prov, dels begränsa det trålfiske som tillåts innanför trålgränsen (bet. 2021/22: MJU6, rskr. 2021/22:60–61). Utskottet anförde bl.a. följande i sitt ställningstagande:

Utskottet bedömer därmed att de nuvarande regleringarna för att skydda kustlekande bestånd inte ger det skydd som bestånden behöver. Därtill bedömer utskottet att den nationella rådigheten när det gäller att införa bevarandeåtgärder på svenskt territorialvatten i dagsläget inte används fullt ut. I likhet med Miljömålsberedningen noterar utskottet att artikel 20 i grundförordningen aldrig har använts som rättslig grund för att införa

regleringar i svenska vatten som påverkar grannländers fiske. Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen snarast bör agera för att dels flytta ut trålgränsen på prov, dels begränsa det trålfiske som tillåts innanför trålgränsen. Åtgärderna ska följas upp och utvärderas vetenskapligt. Utskottet konstaterar att frågan är mycket komplex och att ett antal aspekter måste beaktas i detta sammanhang. Detta får dock inte innebära att inga åtgärder vidtas. Ett möjligt första steg är att dispensgivningen till stora fartyg att tråla innanför trålgränsen upphör. Vidare bör samråd inledas med Danmark och Finland om fiskeavtalen med en utflyttning av trålgränsen som mål. En ytterligare möjlig åtgärd är att begränsa det storskaliga trålfisket efter sill/strömming på vissa platser och tider. Utskottet är väl medvetet om att besluten behöver vara vetenskapligt väl underbyggda och att det därutöver kommer att behöva vara nödvändigt att följa upp och utvärdera effekterna av de åtgärder som vidtas. Utskottet noterar här det forsknings- och utredningsarbete som redan pågår vid universitet och ansvariga myndigheter. Utskottet vill vidare framhålla vikten av att möjligheter till begränsade undantag kan ges, dels för det småskaliga fisket som använder passiva redskap, dels för fiskefartyg som fiskar för direkt användning som livsmedel och vars landningar sorteras. Utskottet ser ett stort värde i att en levande, lokalt förankrad fiskenäring med tillhörande förädling och beredningsindustri bibehålls. Detta är viktigt för jobb, företagande och besöksnäringarna i de ofta små lokalsamhällena, och därmed även för ambitionen om livskraftiga lokalsamhällen på landsbygd och i skärgård.

I regeringens skrivelse 2023/24:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2023 anför regeringen följande med anledning av tillkännagivandet:

Regeringen gav den 19 maj 2022 Havs- och vatten myndigheten i uppdrag att genomföra ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön, i syfte att utvärdera effekterna på sill- och strömmingsbeståndens biomassa samt deras storleks-, bestånds- och åldersstruktur. Havs- och vattenmyndigheten ska inom respektive försöksområde möjliggöra att ett visst yrkesfiske kan bedrivas. Den 22 december 2022 beslutade regeringen att utöka uppdraget för att inkludera samtliga förvaltningsområden för sill och strömming i Östersjön. Havs- och vattenmyndigheten lämnade i april 2023 en skriftlig lägesrapport om hur arbetet med uppdraget fortgår. Havs- och vattenmyndigheten ska årligen i april delredovisa hur arbetet fortskrider. Uppdraget ska slutredovisas senast 30 april 2027. Punkten är inte slutbehandlad.

Fiskerikontroll

Den 30 maj 2018 lämnade EU kommissionen ett förslag till nya regler för stora delar av EU:s gemensamma fiskerikontroll. Förhandlingarna avslutades under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd det första halvåret 2023. De nya reglerna¹⁶ trädde ikraft den 9 januari 2024.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842 av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll

Syftet med det nya fiskerikontrollsystemet är bl.a. att modernisera och förenkla reglerna för kontroll av fiskeverksamheten samt att säkerställa efterlevnaden av den gemensamma fiskeripolitiken. De huvudsakliga delarna i överenskommelsen innefattar bl.a. att alla fiskefartyg kommer att spåras geografiskt för att säkerställa efterlevnad av den gemensamma fiskeripolitiken. Den elektroniska rapporteringen av fångster kommer också att utökas till alla fiskefartyg. REM-system (Remote Electronic Monitoring), dvs. där fångsten ombord övervakas med kameror och sensorer, kommer att införas på fartyg över 18 meter där högst risk för olovliga utkast föreligger. Fritidsfiskare som fångar specifika känsliga arter kommer att registreras och rapportera sina fångster via ett elektroniskt system för att förbättra kunskapen om fångstuttaget. För att industrin och berörda myndigheter ska få möjlighet att anpassa sig till de nya kraven kommer majoriteten av de nya reglerna att börja tillämpas två eller fyra år efter att lagstiftningen har trätt i kraft.

Den 30 juni 2022 beslutade den dåvarande regeringen att utse en särskild utredare som bl.a. ska se över regelverket på fiskeområdet samt analysera vilka kompletterande bestämmelser som behövs i fiskelagstiftningen med anledning av de nya unionsbestämmelserna om fiskerikontroll (Fiske- och vattenbruks utredningen, dir. 2022:92). Vidare ska utredaren föreslå eventuella ändringar av mandat och ansvarsfördelning mellan de myndigheter som berörs av fiskerikontrollen, med utgångspunkt i myndigheternas uppdragsredovisningar. Uppdraget ska redovisas senast den 29 november 2024.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2024 ska myndigheten redovisa vilka åtgärder den har vidtagit för att förbättra och effektivisera den svenska fiskerikontrollen. Redovisningen ska särskilt belysa kontrollen av det pelagiska fisket efter sill och skarpsill. Även Kustbevakningen ska, enligt sitt regleringsbrev för 2024, samlat redovisa vilka åtgärder myndigheten har vidtagit för att förbättra och effektivisera den svenska fiskerikontrollen. Myndigheten ska även redovisa antalet fiskerikontroller riktade mot yrkes- respektive fritidsfisket i Västerhavet respektive Östersjön. För yrkesfisket ska kontrollerna redovisas per fiskeri. Redovisningen ska särskilt belysa det pelagiska fisket efter sill och skarpsill i Östersjön.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 Utgiftsområde 23) anför regeringen att i och med ikraftträdandet av ett reviderat regelverk för EU:s fiskerikontroll kommer utvecklingen att modernisera och förenkla reglerna för kontroll av fiskeverksamheten samt att säkerställa efterlevnaden av den gemensamma fiskeripolitiken att fortsätta och förstärkas.

Riksdagens tillkännagivande om landningsskyldighetens genomförande och efterlevnad

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om landningsskyldighetens genomförande och efterlevnad i samtliga medlemsstater (bet. 2021/22:MJU17 punkt 10, rskr. 2021/22:189). Av tillkänna-

givandet följer att regeringen måste verka inom EU för att landnings-skyldigheten genomförs och efterlevs i samtliga medlemsstater för att bevara fiskbestånden och säkerställa det svenska fiskets konkurrenskraft (bet. 2021/22: MJU17 s. 50).

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 23) anför regeringen att EU-kommissionen den 30 maj 2018 lämnade ett förslag till nya regler när det gäller stora delar av EU:s gemensamma fiskerikontroll. Förhandlingarna med anledning av förslaget avslutades under det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd det första halvåret 2023. Den 9 januari 2024 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842 av den 22 november 2023 om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll, i kraft. I förordningen ingår bl.a. att REM system (Remote Electronic Monitoring), dvs. system där fångsten ombord övervakas med kameror och sensorer, kommer att införas på fartyg med en total längd på 18 meter eller mer där en hög risk för olovliga utkast föreligger. I och med att den nya EU-förordningen trätt i kraft kommer samtliga medlemsstater genomföra förändringar av sin fiskerikontroll vilket bl.a. innebär en striktare övervakning av att landningsskyldigheten efterlevs. Ansvaret att kontrollera respektive medlemsstats efterlevnad av regelverket åligger kommissionen. Nationellt har Fiske- och vattenbruksutredningen bl.a. i uppdrag att analysera och föreslå eventuella behov av ändringar i svensk lagstiftning till följd av det reviderade EU-regelverket för fiskerikontroll (dir. 2022:92). Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 29 november 2024. Regeringen anser att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Förvaltning av predatorer

Samtliga tre sälarter som förekommer i svenska vatten – gråsäl, knobbsäl och vikaresäl – är listade i art- och habitatdirektivets bilaga 2 och 5 över arter som kräver särskilt skydd. Vidare ingår samtliga tre sälarter i bedömningen av god miljöstatus enligt havsmiljö direktivet. Säl i Östersjön omfattas även av Helcoms rekommendation Conservation of seals in the Baltic Sea area från 2006. Populationen av gråsäl i Östersjön samt knobbsäl i Västerhavet bedömdes av Naturvårdsverket 2019 nå gynnsam bevarandestatus (rapport 6914). För knobbsäl i Östersjön och vikare är statusen fortfarande otillfredsställande på grund av övergödning och miljögifter samt att populationerna är för små i relation till referensvärdena.

Riksdagen har under de senaste åren uppmanat regeringen att vidta åtgärder för att jakten på säl ska öka, bl.a. för att begränsa sälens predation på redan hårt pressade fiskbestånd. Våren 2019 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att införa licensjakt på säl (bet. 2018/19: MJU9, rskr. 2018/19:173). Hösten 2021 tillkännagav riksdagen att regeringen ska öka jakten på säl genom större licenstilldelning för jakt på framför allt gråsäl, men

även vikare och knobbsäl bör övervägas i syfte att få till en beståndsreglerande jakt. Regeringen uppmanades även att underlätta för de jägare som jagar säl (bet. 2021/22: MJU6, rskr. 2021/22:60–61).

I ljuset av riksdagens uppmaningar har regeringen vidtagit ett antal åtgärder. I juli 2019 beslutade regeringen att införa en tidsbegränsad möjlighet till licensjakt på gråsäl i jaktförordningen (1987:905). Regeringen beslutade också att ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att revidera förvaltningsplanen för gråsäl och göra en vetenskaplig utvärdering av effekterna av en eventuell beståndsreglerande jakt på gråsäl ur ett ekosystemperspektiv. En reviderad förvaltningsplan redovisades i november 2019. Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket redovisade en vetenskaplig utvärdering av licensjakten på gråsäl i juni 2021. Myndigheterna föreslog att licensjakt på gråsäl ska vara möjligt även fortsättningsvis. Naturvårdsverket ska enligt 2 § jaktförordningen vart sjätte år se över jakttiderna i förordningen. I samband med jaktöversynen 2019/2020 (NV 08122-18) föreslog Naturvårdsverket att det ska vara möjligt att besluta om licensjakt på gråsäl och knobbsäl, men inte på vikare eftersom arten inte bedöms ha gynnsam bevarandestatus. I likhet med Naturvårdsverkets förslag beslutade regeringen i december 2021 om ändringar i jaktförordningen som möjliggör för Naturvårdsverket att besluta om licensjakt på gråsäl och knobbsäl.

Av den reviderade förvaltningsplanen för gråsäl framgår att förvaltningen av gråsäl i Östersjön är en gemensam angelägenhet för samtliga nio Östersjöstater och EU. Förvaltningen grundar sig bl.a. på Helsingforskonventionen om skydd för Östersjöns marina miljö (Helcom). Helcom har som uppgift att komma med rekommendationer om åtgärder för att skydda den marina miljön i Östersjön (artikel 20, paragraf 1b i Helsingforskonventionen).

I juli 2006 antogs ett nytt förslag till riktlinjer för förvaltningen av gråsälsbeståndet i Östersjön (Helcom rekommendation 27–28/2, Conservation of seals in the Baltic Sea area). I dessa rekommendationer ses gråsälsbeståndet i hela Östersjön som ett bestånd som ska förvaltas gemensamt av medlemsländerna i Helcom (Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland, Sverige och Tyskland).

Enligt Helcoms rekommendation från 2006 ska medlemsstaterna:

- utarbeta nationella förvaltningsplaner som bygger på de övergripande förvaltningsprinciperna,
- inleda effektiva åtgärder för att förhindra olaglig jakt samt minimera oavsiktliga bifångster,
- bilda en permanent sälarbetsgrupp som bl.a. ska koordinera övervakning av sälpopulationerna, definiera referensnivåer och harmonisera de nationella förvaltningsplanerna,
- i samarbete med sälarbetsgruppen grunda ett nätverk av sälskyddsområden,

- utveckla och använda nya fiskemetoder som minskar bifångsten av säl och skadorna på fisket.

Vidare blev resultatet av den nya överenskommelsen att jakt på gråsäl i Östersjön ska vara tillåten under förutsättningen att den kan anses vara baserad på ekologiskt hållbara principer och inte strider mot EU:s art- och habitatdirektiv.

Av förvaltningsplanen för gråsäl framgår att de senaste decenniernas ökning av sälpopulationerna har lett till en ökad konflikt med framförallt det kustnära fisket. Det omfattar såväl skador orsakade av säl på fångst och redskap som bifångster av säl i redskap, men även ekologiska konsekvenser, som sälens konsumtion av kommersiellt viktiga fiskarter samt utfiskning av bytesarter som är viktiga för predatorn. För sälarna innebär fisk som är fångad i redskap en födoresurs men fiskeredskapen ökar också risken för att sälerna ska fastna och drunkna. Det finns en osäkerhet om bifångsternas storlek på grund av att dessa är svåra att skatta. Fasta redskap och burar tillhör de redskap där det är möjligt att förhindra bifångster genom bl.a. galler som stänger ute sälarna från redskapet men låter fisken simma in.

I samband med de snabbt ökande sälproblemen i det svenska fisket startade Naturvårdsverket 1993 Projekt Säl och Fiske som idag benämns Program säl och fiske och består av länsstyrelserna i kustlänen, Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Havs- och vattenmyndigheten och representanter från fiskeorganisationer. Målet för programmet är att utveckla sälsäkra fiskeredskap och fångstmetoder för att minska konflikten. Bl.a. bedrivs forskning och utveckling av sälsäkra redskap vid Institutionen för akvatiska resurser vid SLU på uppdrag av Program Säl och Fiske. Utvecklingen kan ske genom att sälsäkra traditionella redskap, exempelvis laxfällor, men också genom utveckling av nya redskap som aldrig tidigare provats i ett fiske. Vid utvecklingen av nya redskap måste många faktorer tas i beaktande. Det krävs bl.a. ökad kunskap om både fiskens och sälens beteende i förhållande till redskapet. Därför är en viktig del i redskapsutvecklingen att studera fiskars och sälars beteende i och runt redskapen. Andra viktiga aspekter är att redskapen ska vara selektiva när det gäller undermålig fångst och inte orsaka bifångster av marina däggdjur, fåglar och oönskade fiskarter.

Av Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2024 framgår att myndigheten ska redovisa utvecklingen av sälpopulationernas tillväxt och utbredning samt effekterna av sälskador i fisket och sälarnas roll i ekosystemet. Arbetet ska utgå från de redovisade parametrarna i den tidigare rapporten om sälpopulationernas tillväxt och utbredning (L2014/03141) och om möjligt komplettera redovisningen med utvecklingen av effekterna sedan 2014. Havs- och vattenmyndigheten ska tillsammans med Jordbruksverket redogöra för de ekonomiska konsekvenserna av sälskador i det svenska fisket. Redovisningen ska redogöra för sälens roll i ekosystemet, exempelvis i relation till födotillgång och som storleksstrukturerande predator. Uppdraget

ska redovisas till Regeringskansliet (Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet) senast den 31 december 2024.

Vidare ska Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Naturvårdsverket redovisa myndigheternas arbete med att följa upp effekterna av licensjakt på gråsäl och knobbsäl. Av redovisningen ska det framgå hur effekterna av jakten utvärderats i enlighet med målen i förvaltningsplanen och hur en ekosystembaserad förvaltning beaktas. Myndigheten ska också redovisa hur den har samverkat med Naturvårdsverket samt hur möjligheterna för en geografisk fördelning och flerartsmodellen för förvaltning har vidareutvecklats.

Handeln med sälprodukter regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 av den 16 september 2009 om handel med sälprodukter, kommissionens förordning (EU) nr 737/2010 om genomförandebestämmelser, lagen (2011:1070) om handel med sälprodukter och förordning (2010:1491) om handel med sälprodukter. Tillsyn över efterlevnad av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 utövas av Jordbruksverket enligt lagen (2011:1070) om handel med sälprodukter. Med sälprodukter menas alla produkter som kommer från sälar. Produkterna omfattar bl.a. kött, olja, späck, organ, omega 3-kapslar, betar, obehandlade och behandlade skinn, klädesplagg med detaljer av behandlade skinn, smycken gjorda av säl m.m. Undantaget är sälprodukter som härstammar från traditionell jakt som bedrivs av inuiter och andra ursprungsbefolkningar. Dessa produkter kan säljas om de uppfyller följande villkor:

- Jakten har traditionellt bedrivits av inuitsamhället eller andra ursprungsbefolkningar,
- Jakten bidrar till samhällets eller befolkningens självhushållning och bedrivs inte främst av kommersiella skäl,
- Ett intyg utfärdat av ett godkänt organ medföljer produkten.

Svenska sälprodukter som har ett intyg från länsstyrelsen får säljas om dessa kommer från sälar som är skjutna i Sverige före den 18 oktober 2015. EU inrättade handelsförbudet med sälprodukter 2009 och Sverige hade ett undantag från sälhandelsförbudet fram till den 18 oktober 2015. Då strök EU de undantag som fram till dess funnits med i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009. Det innebär att alla produkter från sälar som är skjutna i Sverige från den 18 oktober 2015 och framåt inte får läggas ut till försäljning. Import av sälprodukter är tillåtet om det enbart handlar om varor som är för personligt bruk för resenären eller hans eller hennes familj. Importen får inte vara av den storleksordningen att man kan misstänka ett kommersiellt syfte. Därtill är det förbjudet att yrkesmässigt eller på liknande sätt importera oberedda pälsskinn, garvade eller på annat sätt beredda pälsskinn och produkter av sådana skinn från ungar av grönländssäl (*Pagophilus groenlandicus*) och klappmyts (*Cystophora cristata*) enligt den svenska artskyddsförordningen.

När det gäller förvaltning av skarv har Naturvårdsverket det övergripande nationella ansvaret för att genomföra viltförvaltningspolitiken, däribland frågor som berör förvaltningen av stora fåglar. Naturvårdsverket tar som en del av detta arbete fram nationella förvaltningsplaner, bl.a. för skarv. I maj 2022 gav regeringen Naturvårdsverket och Havs- och vatten myndigheten i uppdrag att revidera den nationella förvaltningsplanen för storskarv (N2022/01183 och N2021/02882 [delvis]). I uppdraget ingick även att analysera eventuella behov av och förutsättningar för mer kostnadseffektiva populationsbegränsande åtgärder när det gäller metod, process och organisation än vad som används i dag.

Den 27 november 2023 redovisade Naturvårdsverket en reviderad nationell förvaltningsplan för storskarv. Syftet med förvaltningsplanen är att minska allvarliga skador på fiskerinäringen som orsakas av storskarv. Förvaltningsplanen ska också vara ett stöd för samverkan mellan de samhällsintressen som berörs av storskarv och en vägledning för länsstyrelsernas arbete med att förvalta arten. I planen redovisas att allvarliga skador orsakade av storskarv i möjligaste mån bör förebyggas genom redskapsutveckling, metoder för att störa storskarvarna samt skydds jakt. Planen är vidare uppdaterad utifrån ändrad lagstiftning och vägledande domar, för att vara en aktuell vägledning för länsstyrelserna i det regionala arbetet. Vidare anför Naturvårdsverket att när myndigheten gjorde bedömningen att föreslå jakt på en enskilds initiativ till regeringen 2020 gjordes det en konsekvensanalys som visade att nyttjandegraden av skyddsjakten som länsstyrelsen fattat beslut om i regel var lägre än det maxantal storskarvar som det var tillåtet att fälla. Att antalet fällda storskarvar ofta skiljer sig från det antal som besluten gett tillstånd till kan bero på flera olika faktorer, samt variera från fall till fall. Några faktorer som lyftes fram var:

- Bristande resurser. Jakt med skjutvapen/oljering/äggprickning etc. ska utföras av någon som är både insatt och kompetent på området. Det kräver både tid och pengar.
- Jakttekniska skäl. Att skjuta storskarvar som befinner sig på vattnet eller i luften kan vara svårt.
- Storskarvar måste befinna sig i området när jägaren är där.
- Det är svårt att engagera jägare då intresset för fällda storskarvar som livsmedel är lågt.

Enligt Naturvårdsverket behöver önskemål om att utöka skyddsjakten ses i ljuset av dessa faktorer. En ökad tilldelning av antal individer i besluten och att beslutsfattandet för skydds jakt på storskarv underlättas behöver inte nödvändigtvis få önskad effekt när en del av problematiken tycks ligga i att jakten inte utövas i den omfattning som skulle vara nödvändig.

Skarven omfattas av fågeldirektivet¹⁷, vilket har genomförts i svensk rätt genom bl.a. bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Av 23 a och 24 §§ jaktförordningen följer att länsstyrelsen får fatta beslut om skyddsjakt på skarv om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Det finns inte något uttryckligt hinder i jaktförordningen mot att meddela fleråriga skyddsjaktstillstånd. När det gäller allmän jakt på skarv är detta inte möjligt med nuvarande regelverk. De fågelarter som är upptagna i bilaga 2 till fågeldirektivet får med hänsyn till bl.a. populationsnivå jagas i enlighet med nationell lagstiftning. Skarven är inte upptagen i bilaga 2 till direktivet.

I samband med jaktöversynen 2019/2020 (NV-08122-18) föreslog Naturvårdsverket att storskarv ska få jagas på en enskilds initiativ vid fasta och rörliga fiskeredskap, fiskodling och utsättningsplatser samt i fredningsområden för fisk. I maj 2021 beslutade regeringen om nya tider för jakt. Regeringen beslutade bl.a., i linje med Naturvårdsverkets förslag, att skyddsjakt på storskarv på en enskilds initiativ får ske enligt 26 § jaktförordningen i enlighet med vad som anges i förordningens bilaga 4.

Utskottets ställningstagande

Ekosystembaserad fiskförvaltning

I propositionen föreslår regeringen att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas och att havsmiljöförvaltningen ska integreras tydligare med andra sektorer. Utskottet delar regeringens bedömning att arbetet med en hållbar förvaltning av fiskresurser ska integreras och växelverka starkare i övrigt havsmiljöarbete. Utskottet ställer sig också bakom inriktningen att all förvaltning av mänsklig aktivitet, liksom förekomsten av predatorer och annan dynamik i ekosystemen som påverkar fiskresurserna, behöver ses i ett ekosystembaserat helhetsperspektiv tillsammans med havsmiljöförvaltningen och bidra till samhällsnyttan genom ekosystemtjänster och livsmedelsförsörjning. Utskottet konstaterar att regeringen avser att förtydliga Havs- och vattenmyndighetens uppdrag i syfte att stärka myndighetens ansvar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagsstiftning och EU:s gemensamma fiskeripolitik och integrera havsmiljöarbetet med en hållbar förvaltning av fiskresurserna.

Enligt utskottet kan det som anförs ovan anses motsvara det som efterfrågas i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkandena 32 och 33 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 67 och 71, och motionerna avstyrks därmed.

¹⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

EU:s gemensamma fiskeripolitik

Av målen för EU:s gemensamma fiskeripolitik framgår att en ekosystemansats i fiskeriförvaltningen ska genomföras. Utskottet delar regeringens bedömning att detta arbete behöver förstärkas. Regeringen anför i propositionen att förvaltningen av fisk och dess predatorer samt fisket ska styras av alla tre hållbarhetsdimensioner: den miljömässiga, den ekonomiska och den sociala, men att det är centralt att den kortsiktiga förvaltningen utformas för att kunna möjliggöra långsiktig hållbarhet. Den biologiska resursen utgör ett nödvändigt villkor för de andra dimensionerna.

Utskottet välkomnar regeringens ansats att förvaltning av fiskresurserna i EU:s gemensamma fiskeripolitik ska ingå i ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering. Utskottet delar regeringens bedömning att fler aspekter behöver beaktas utöver det mål för fiskbestånden som uttrycks som s.k. enarts-MSY:er, eftersom sådana förvaltningsmål baseras på att varje bestånd har ett eget kvantitativt mål utan ekologiskt sammanhang. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige bör verka för en bättre samordning på EU-nivå för genomförandet av målen för miljödirektiven och den gemensamma fiskeripolitiken för att skapa synergier mellan målsättningarna.

Vidare delar utskottet regeringens bedömning att försiktighetsansatsens tillämpning bör stärkas vid varningssignaler om oklara orsakssamband mellan olika faktorer som påverkar havsmiljön och risk för betydande ekosystemeffekter. Det är positivt om Sverige kan verka inom EU och de regionala samarbetena för att försiktighetsansatsen ska läggas till grund för tillämpning av tekniska regleringar och bevarandeåtgärder inom den gemensamma fiskeripolitiken. I likhet med regeringen anser utskottet att det är viktigt att snabbt kunna verkställa åtgärder för att återuppbygga bestånd, exempelvis genom stängda perioder, lekområdesfredning, redskapsregleringar eller habitatrestaurering.

Med hänvisning till vad som nu anförts bedömer utskottet att det inte finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 3, 2024/25:106 (S) yrkandena 1 och 3, 2024/25:125 (C) yrkande 2, 2024/25:142 (MP) yrkandena 34, 35, 37, 38 och 48 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 68, 69, 73, 74 och 88. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Rådgivning från Ices

I propositionen anför regeringen att Sverige bör vara fortsatt aktivt inom EU, Baltfish, Scheveningen, Helcom och Ospar för att verka för och främja att rådgivning från Ices och STECF om fiskemöjligheter och tekniska regleringar inom fiskeripolitiken även bidrar till att nå fastställda förhållanden som kännetecknar god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Sverige bör verka för att vetenskaplig rådgivning för fiskbestånd och havsmiljö beaktar befintliga

dataunderlag, inklusive delbestånd och data om havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer.

Utskottet delar regeringens bedömning att den vetenskapliga rådgivningen från Ices behöver kunna ta hänsyn till fler biologiska parametrar som ett komplement till bedömningen av MSY. Sverige bör därför verka för att EU-kommissionen i sin beställning till Ices i större utsträckning inkluderar ekosystemeffekter av fiske samt hur mänskliga aktiviteter och naturlig dödlighet från t.ex. predatorer påverkar fiskbestånden. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige bör vara pådrivande inom rådet och i det regionala samarbetet för att bidra till den vetenskapliga rådgivningen genom förbättrad kunskap och data, liksom att bistå med underlag om hur rådgivningen från Ices kan utvecklas.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan anser utskottet att motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 36 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 75 kan avslås.

Fiskerikontroll

Utskottet har vid ett flertal tillfällen (senast i bet. 2023/24: MJU10) framhållit att det är av grundläggande betydelse att EU:s gemensamma regler följs på ett korrekt och enhetligt sätt av samtliga parter för att regelverket ska få avsedd effekt. Det är enligt utskottet en väsentlig förutsättning för att målen om en miljömässigt hållbar fiskeriförvaltning ska nås samtidigt som jämlika konkurrensvillkor säkerställs.

Utskottet välkomnar EU:s reviderade fiskerikontrollförordning som syftar till att uppnå effektivare kontrollåtgärder, förbättrad efterlevnadskultur och verkställighet samt lika villkor för fiskets aktörer. Genom förordningen införs regler som bl.a. innebär att alla fiskefartyg kommer att spåras med hjälp av kontrollsystem och vara skyldiga att registrera sina fångster på elektronisk väg samt att större fartyg ska utrustas med kameror och sensorer för att säkerställa att bifångster förs i land och inte kastas över bord i strid med landnings-skyldigheten.

Utskottet ser positivt på att det samtidigt pågår insatser på nationell nivå som syftar till att på olika sätt förbättra fiskerikontrollen i stort och landnings-skyldighetens efterlevnad i synnerhet. Utskottet noterar att det ingår i Fiske- och vattenbruksutredningens pågående uppdrag att se över om det med anledning av de nya unionsbestämmelserna om fiskerikontroll finns behov av att ändra de nuvarande nationella bestämmelserna om straff och sanktions-avgifter för överträdelser av fiskerilagstiftningen.

Utskottet föreslår därmed att motionerna 2024/25:106 (S) yrkande 2 och 2024/25:3108 (S) yrkande 58 avslås.

Utflytt av trålgränsen

Regeringen anför i propositionen att det i en ekosystembaserad förvaltning behövs ett systematiskt arbetssätt för att identifiera behovet av fiskeregleringar för att bevara arter och livsmiljöer, såväl inom som utanför skyddade områden.

Enligt regeringen bör det tas fram permanenta regleringar avseende pelagiskt trålfiske inom hela området upp till 12 nautiska mil från baslinjen i svensk territorialzon i Östersjön, från Skanör till Haparanda, inklusive Öland och Gotland. Utskottet delar denna bedömning. Utskottet ställer sig även bakom det som anförs om behovet av att ta bort eller drastiskt minska de s.k. inflyttningsområdena innanför trålgränsen, liksom behovet av att inrätta områden utanför 12 nautiska mil med begränsningar av visst fiske, i synnerhet för att skydda lekansamlingar av strömming och andra kustfiskbestånd.

Utskottet konstaterar att Havs- och vattenmyndighetens pågående tidsbegränsade vetenskapliga försök med en utflyttad trålgräns i vissa försöksområden kommer att leverera kunskap och underlag för att kunna genomföra regeringens ansats att på permanent basis inrätta en sådan reglering som omfattar hela det svenska sjöterritoriet i Östersjön. Utskottet utgår från att regeringen arbetar vidare i denna riktning och förutsätter att regeringen vid lämplig tidpunkt inleder förhandlingar med kommissionen och berörda medlemsländer i frågan.

Mot denna bakgrund och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår finner utskottet inte skäl att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:56 (V) yrkandena 8 och 9, 2024/25:106 (S) yrkande 4, 2024/25:125 (C) yrkande 3, 2024/25:142. (MP) yrkandena 39 och 40 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 76 och 77. Utskottet anser att motionerna bör avslås.

Industritrålning i Östersjön

Havs- och vattenmyndigheten genomför för närvarande ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt som motsvarar en utflyttning av trålgränsen för fartyg som fiskar efter pelagiska arter i Östersjön. Utskottet konstaterar att detta projekt kommer att kunna bidra med kunskap för att möjliggöra inrättandet av effektiva permanenta regleringar som stärker förvaltningen av fisk och havsmiljö i Östersjön, inklusive vidtagandet av försiktighetsåtgärder där det misstänks föreligga ekosystemeffekter orsakade av pågående fiske.

Vid en sammantagen bedömning och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 41 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 70 kan lämnas utan åtgärd.

Regionala åtgärdsplaner för fiskevård

I likhet med vad regeringen anför i propositionen ser utskottet att det behövs en helhetssyn för att skapa möjligheter för fiskbestånden att utveckla en naturlig beståndsstruktur med stora individer och bestånd på hållbara nivåer. Utskottet delar regeringens bedömning att det finns behov av att identifiera verktyg och åtgärder för olika kuststräckors regionala behov och utmaningar för att stärka bestånden av stor rovfisk och ekosystemens resiliens. Utskottet ställer sig också bakom regeringens bedömning att planering och genomförande av åtgärder för fiskevården bör samordnas och om möjligt integreras

i arbetet med åtgärdsprogram i enlighet med vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen. Utskottet konstaterar att regeringen framhåller behovet av länsvisa åtgärdsplaner, inklusive verktyg och åtgärder, som tillsammans med den nuvarande fiskeriförvaltningen kan leda till signifikanta förändringar i status för flera fiskbestånd.

Med hänvisning till vad som nu anförs finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 11, 2024/25:142 (MP) yrkandena 42 och 43 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 93 och 94. Motionerna kan lämnas utan vidare åtgärd.

Förvaltning av predatorer

I likhet med regeringen anser utskottet att en hållbar förvaltning av predatorer behöver ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning. Utskottet har vid ett antal tidigare tillfällen understrukt betydelsen av en begränsning av sälpopulationens predation på redan hårt pressade fiskbestånd och anfört att åtgärder bör vidtas för att jakten på säl ska öka. Även när det gäller skarv har utskottet framhållit de negativa konsekvenser som de senaste årens kraftiga populationstillväxt medfört för fiskbestånd och fiskeriverksamhet. Skarven ger även upphov till negativa konsekvenser ur ett bredare kustmiljöperspektiv med påverkan på egendom och olägenheter för boende och friluftsliv. Utskottet påminner om att det riktats flera tillkännagivanden till regeringen om förvaltning av säl och skarv. Därför välkomnar utskottet regeringens ansats i propositionen att allmän jakt på både säl och skarv bör införas samt att Sverige bör verka för att förbudet mot handel med sälprodukter avskaffas.

Utskottet ansluter sig till det som regeringen framför i propositionen om att Sverige inom både det regionala samarbetet och EU bör verka för och öka acceptansen hos andra medlemsstater för behovet av förvaltning av predatorer till skydd för ekosystem och fiskbestånd. Utskottet konstaterar att det av Helcoms riktlinjer för förvaltningen av gråsäl i Östersjön framgår att gråsälsbeståndet i Östersjön ska ses som ett bestånd som ska förvaltas gemensamt och att samarbetet ska ske i ett nätverk av sälskyddsområden genom bl.a. koordinerad övervakning av sälpopulationerna och harmonisering av de nationella förvaltningsplanerna. Vidare ser utskottet positivt på den forskning och utveckling som bedrivs för att utveckla sälsäkra fiskeredskap och fångstmetoder i syfte att minska skador på redskap och bifångster av säl.

Utskottet ser mot bakgrund av det som anförs ovan inget skäl att föreslå några initiativ med anledning av motionerna 2024/25:106 (S) yrkande 7, 2024/25:142 (MP) yrkandena 59 och 60 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 96 och 97. Motionerna avstyrks därmed.

Sjöfartens påverkan på havsmiljön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal yrkanden om sjöfart i känsliga kust- och havsområden, utsläpp av tvättvatten från skrubbrar samt undervattensbuller.

Jämför reservation 31 (V), 32 (MP), 33 (S, V, C, MP), 34 (V) och 35 (MP).

Motionerna

Sjöfart i känsliga kust- och havsområden

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 55 anförs att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem. Enligt yrkande 56 bör en särskild utredare få i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden. I yrkande 57 anförs att regeringen utan dröjsmål bör inleda en process inom Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) om reglering och restriktioner av samt förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön, vilka behöver ändras eller läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare. I yrkande 58 i samma motion framhålls att regeringen omgående ska begära in beslutsunderlag från berörda myndigheter om behovet av regleringar och restriktioner i områdena över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön samt mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk. Enligt motionärerna kännetecknas dessa områden av särskilt höga naturvärden. Motsvarande anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 158–161.

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 13 anförs att regeringen bör verka för att International Maritime Organization (IMO) fattar beslut om att farlederna för den kommersiella fartygstrafiken i särskilt känsliga områden i Östersjön läggs om i enlighet med förslag från Miljömålsberedningens betänkande. Motionärerna hänvisar till att Havs- och vattenmyndigheten pekat ut Salvorev (mellan Gotska sandön och Fårö) samt området mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank, sydost om Gotland, som utbredningsområden för sjöfart där sjöfarten och miljöintressen krockar.

Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar

I kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 8 om förbud mot utsläpp av skrubbevatten från fartyg konstaterar motionärerna att utsläpp av skrubbevatten från fartyg leder till allvarliga föroreningar som

skadar havsmiljön. Motionärerna ställer sig frågande till varför regeringen i propositionen anser att ett förbud endast bör övervägs.

Enligt kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 14 bör regeringen inom EU och IMO verka för ett förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar i enlighet med Miljömålsberedningens förslag. Motionärerna anser även att Sverige bör införa ett nationellt förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 54 anförs att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium ska införas utan dröjsmål.

I kommittémotion 2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4 om utsläppsförbud av skrubbevatten i svenskt territorialvatten anförs att det krävs handlingskraft mot det akuta miljöhot mot de marina havsmiljöerna som dessa utsläpp utgör. Enligt motionärerna bör regeringen därför snarast återkomma med förslag till utsläppsförbud av skrubbevatten i svenskt territorialvatten.

Undervattensbuller

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 51 anförs att de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå bör genomföras omgående. I yrkande 52 anförs att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att fastställa minst en miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning. Motionärerna anser att dessa miljökvalitetsnormer bör fastställas senast 2026. Vidare anförs i yrkande 53 samma motion att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem och att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet. Enligt motionärerna är det idag oklart vilken myndighet som har ansvar för undervattensbuller. Motsvarande anförs i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 172–174.

Enligt kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 15 bör regeringen ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att fastställa minst en miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2025 och myndigheten bör även få i uppdrag att fastställa miljökvalitetsnormer av begränsningskaraktär för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning senast 2025.

Propositionen

Sjöfart i känsliga kust- och havsområden

I propositionen gör regeringen bedömningen att sjöfartens miljöpåverkan och behovet av åtgärder för att minska sjöfartens miljöpåverkan i särskilt känsliga områden i Östersjön bör utredas.

Som skäl anförs att flera hårt trafikerade fartygsrutter i Sveriges närområde passerar nära eller genom marina skyddade områden som Natura 2000-områden och marina naturreservat samt andra känsliga havsområden. Vidare är få havsområden i Sveriges närhet helt fria från fartygstrafik. Effekterna på marina djur och växter av fartygstrafiken i sig, exempelvis påverkan av buller och svall, och av fartygens utsläpp till vatten och luft varierar i tid och rum. Effekterna är i hög grad kopplade till var och när utsläpp förekommer. Till exempel kan effekterna på den biologiska mångfalden av utsläpp av olja och kemikalier från fartyg vara små om utsläppen förekommer i mindre känsliga havsområden men mycket stora i känsliga eller skyddade havsområden, eller vid en olämplig årstid. Läckage av gifter från båtbottnfärger och fartygs-genererat undervattensbuller kan även påverka växt- och djurlivet på lokal och regional nivå. Riskanalyser avseende effekter på biologisk mångfald och hotade arter av en utökad inlands-, kust- och närsjöfart bör genomföras i samband med planering av ny eller utökad användning av farleder och fartygsrutter. Naturresurser och naturvärden i form av biologisk mångfald och hotade arter i Östersjön och Västerhavet är inte jämnt fördelade. Omkring 90 procent av antalet övervintrande sjöfåglar i Östersjön finns inom 5 procent av ytan. Den hotade småvalen, tumlare och flera kommersiellt viktiga fiskarter fortplantar sig enbart i vissa begränsade områden. Många bottenlevande växter och djur kräver särskilda förutsättningar som bara uppfylls i vissa delar av Sveriges havsområden.

I havsplanen för Östersjön pekar regeringen ut ett antal s.k. utredningsområden för sjöfart där sjöfart och höga naturvärden är motstående intressen. Två sådana särskilt känsliga områden är området Salvorev mellan Fårö och Gotska sandön respektive området mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank sydöst om Gotland och därmed sammanhängande stråk. Över Salvorev går i dag en passage för sjötrafik genom ett område med mycket höga naturvärden med bl.a. den rödlistade alfågeln. Även i området mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank går sjöfarten genom ett grundområde med mycket höga naturvärden med alfågel och tumlare. Alfågel påverkas negativt av operationella oljeutsläpp från fartyg. Tumlare påverkas negativt av buller från sjötrafik. Båda dessa områden är Natura 2000-områden med höga naturvärden som är särskilt känsliga för påverkan från bl.a. fartygstrafik.

Sverige har en skyldighet enligt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) och fågeldirektivet (2009/147/EG) att vidta åtgärder för att uppnå bevarandesyftena med Natura 2000-områdena. Från naturvårdssynpunkt är det därför angeläget att utreda sjöfartens påverkan på naturmiljön och vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att minska den. Samtidigt är dessa områden av mycket stor betydelse för sjöfarten och utgör Östersjöns mest internationellt trafikerade och internationellt reglerade stråk samt är utpekade som riksintresse för sjöfart. Förändringar i sjöfartens förutsättningar kan generera merkostnader både för sjöfartsnäringen och för de intressenter som nyttjar sjöfartens tjänster, vilket för svensk del är en betydande del av alla ekonomiska verksamheter. De flesta förändringar gällande sjöfarten kräver beslut som

fattas internationellt och behöver därmed internationellt stöd samt vara förenliga med EU-rätten och folkrätten, inklusive havsrätten. Sjöfarten i de ovan nämnda områdena kan antas vara av intresse för många flaggstater, inte minst de andra Östersjöstaterna. Därför är det nödvändigt att beakta sjöfartsnäringsens och andra staters åsikter om nya åtgärder som påverkar sjöfartens förutsättningar. Det behöver därför utredas hur sjöfarten påverkas av eventuella åtgärder. Mot bakgrund av detta anser regeringen att frågan om sjöfartens miljöpåverkan och behovet av åtgärder för att minska sjöfartens miljöpåverkan i berörda områden, framför allt med i fråga om fågel och tumlare, behöver utredas, inklusive en analys av de EU-rättsliga och internationella förutsättningarna för att genomföra åtgärderna samt en konsekvensanalys av sådana eventuella åtgärder.

Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar

Regeringen bedömer i propositionen att ett nationellt förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar bör övervägas. Vidare anser regeringen att Sverige bör fortsätta att verka för reglering av sådana utsläpp inom ramen för de havsregionala konventionerna Oskar och Helcom, inom EU samt inom den internationella sjöfartsorganisationen IMO.

Som skäl för sin bedömning anger regeringen att Östersjön och Nordsjön tillsammans med Engelska kanalen utgör ett s.k. svavelkontrollområde. För Östersjöns del innebär det att endast marina bränslen med en svavelhalt om högst 0,1 procent får användas. Detta är striktare krav än de gränsvärden om högst 0,5 procent som gäller globalt men har införts på grund av att Östersjön är utpekad som ett särskilt känsligt havsområde av IMO. Svavelreglerna infördes för att minska utsläppen till luft av försurande svaveloxider. För att klara de lägre utsläppsnivåerna kan man välja att köra på renare bränsle eller att installera en rökgasrenare (s.k. skrubber). Med investeringar i skrubbrar kan fartyg fortsätta att köra på tunga eldningsolja. Det finns både öppna och stängda skrubbrar. De öppna, som är vanligast, tömmer alla föroreningar som tvättats ur rökgasen. Det är stora volymer kraftigt försurat och förorenat vatten som töms direkt ut i havet. En stor del av den internationella fartygstrafiken går bl.a. nära den svenska kusten och även genom känsliga skärgårdsområden som i dag utsätts för betydande negativ miljöpåverkan. Utsläpp av tvättvatten som innehåller både försurande och farliga ämnen i kustnära områden bedöms kunna motverka möjligheten att förbättra miljötillståndet i dessa områden och på sikt kunna nå god miljöstatus.

Många länder och hamnar har på eget initiativ infört förbud mot utsläpp av tvättvatten i vissa nationella vatten, bl.a. Tyskland och Belgien. I Sverige har t.ex. Trelleborgs, Göteborgs och Stenungsunds hamnar förbjudit utsläpp inom hamnområdena. Däremot finns det inget svenskt nationellt förbud. Transportstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten har haft i uppdrag att utreda utsläpp av tvättvatten från skrubbrar. Myndigheterna har redovisat ett förslag om reglering som innebär ett förbud mot utsläpp av skrubbevatten i svenskt

inre vatten. I slutet av december 2023 ombads Transportstyrelsen att utöka redovisningens konsekvensanalys till att gälla svenskt territorialvatten, vilket redovisades i slutet av februari 2024. Regeringen bereder myndigheternas förslag.

Regeringen verkar även för ett förbud mot utsläpp av tvättvatten regionalt och internationellt. Inom Ospar leder Sverige en arbetsgrupp med uppgiften att ta fram förslag till åtgärder som Ospar kan vidta när det gäller utsläpp av skrubbvatten inom Ospars maritima område. Sverige verkar för att ett sådant beslut ska kunna fattas senast 2025. Även inom Helcom pågår diskussioner om möjligheter att minska eller förbjuda utsläpp från skrubbrar, men där har arbetet inte kommit lika långt. Inom IMO ingår frågan om tvättvatten från skrubbrar i arbetsprogrammet för miljökommittén med innebörden att man inom IMO ska utvärdera och harmonisera regler och riktlinjer för utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inklusive villkor och områden. Det är viktigt att frågan hanteras skyndsamt innan majoriteten av den globala sjöfarten har installerat skrubberteknik.

Undervattensbuller

Enligt regeringens bedömning är det angeläget att förstärka myndighets- och aktörssamverkan, utveckla kunskapsunderlaget och analysera vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent undervattensbuller.

I skälen för regeringens bedömning konstateras att undervattensbuller ökar i betydelse genom att havet används allt mer. Impulsivt buller (orsakat av exempelvis konstruktionsarbeten) och kontinuerligt lågfrekvent buller (orsakat av exempelvis sjöfart) ger en negativ belastning på marina djur, såväl fiskar som tumlare, som är beroende av sin hörsel för att söka föda och kommunicera. Regeringen uppger i propositionen att EU gemensamt, sedan Miljömålsberedningens betänkande lämnades till regeringen, inom ramen för arbetet med havsmiljö direktivet har definierat hållbara nivåer av buller, s.k. tröskelvärden, för att kunna bedöma bullernivåer och vidta åtgärder för att nå god miljöstatus. Sverige har aktivt medverkat i detta arbete. Mot bakgrund av detta, och inom ramen för påbörjandet av den tredje förvaltningscykeln för havsmiljödirektivets genomförande i Sverige, har Havs- och vattenmyndigheten remitterat ändringar i myndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön. Ändringarna innehåller förslag om reviderade kriterier och indikatorer för såväl impulsivt som kontinuerligt buller. Nästa steg i förvaltningscykeln blir att besluta om miljö kvalitetsnormer. För impulsivt buller, och i enlighet med genomförandet av havsmiljödirektivets åtgärdsprogram, har Havs- och vattenmyndigheten beslutat om en vägledning för att förhindra att seismiska undersökningar orsakar skadligt impulsivt buller med negativa effekter på marina däggdjur. Regeringen konstaterar att Havs- och vattenmyndigheten genom sitt arbete har

genomfört eller skapat förutsättningar för att genomföra Miljömålsberedningens förslag.

Regeringen avser att verka för att berörda myndigheter förstärker samverkan, utvecklar kunskapsunderlaget och analyserar vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent buller. Det finns ett behov av att se på olika åtgärder, både förvaltningsåtgärder och innovativa lösningar, som kan bidra till att minska det kontinuerliga bullret på den marina miljön. Regeringen betonar i sammanhanget att arbetet inom IMO blir centralt framöver. Sverige bör verka inom IMO för att försöka minska sjöfartens bullerrelaterade havsmiljöpåverkan globalt. Det fortsatta arbetet behöver även ta till vara sjöfartens engagemang om bullerproblematiken, inte minst möjligheterna kring att ta fram mindre bullrande metoder och/eller teknologier.

Kompletterande information

Sjöfart i känsliga kust- och havsområden

Regeringen fattade den 10 februari 2022 beslut om havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Syftet med havsplanerna är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. En havsplan ger vägledning om användning för de områden som omfattas av havsplanen. Vägledningen används av myndigheter, kommuner och regioner vid planläggning och prövning av anspråk på användning inom havsplaneområdet. Näringsidkare inom havsrelaterade verksamheter och andra berörda har nytta av havsplanerna för ökad förutsägbarhet.

I havsplanen för Östersjön anges ett antal utredningsområden när det gäller sjöfart. Det framgår att det över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön, idag går två passager för sjötrafik genom ett område med mycket höga naturvärden; bl.a. finns den rödlistade arten alfågel där. En utredning från Havs- och vattenmyndigheten visar att alfågeln påverkas negativt av operationella oljeutsläpp från fartyg. I havsplanen fastslås att behovet av att utreda sjöfartens påverkan i området kring Salvorev och vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att minska sjöfartens negativa påverkan är nära knutet till behovet av utredning i det kraftigare trafikerade området kring Hoburgs bank, söder om Gotland. Utöver alfågeln ska även sjöfartens påverkan på tumlare utredas där. Tumlaren är en rödlistad art som påverkas negativt av buller från sjötrafik. Den sammantagna effekten av detta behöver utredas vidare och för fartygsstråken över Salvorev anger planen därför utredningsområde sjöfart. Även ett fartygsstråk öster om Gotland och farleden in till Slite, liksom två stråk från Nynäshamn mot Rigabukten respektive Polen, är del av utredningsområde sjöfart som kan påverka sjöfarten i Mellersta Östersjön.

Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar

Skrubbrar är en reningsutrustning som installeras på fartyg för att rena fartygets rökgaser, så att det som släpps ut till luften innehåller relativt låga nivåer av svavel. Skrubbrar med öppna system tömmer sedan tvättvattnet med alla föroreningar som tvättats ur rökgasen ut i havet. Även skrubbrar med stängda system producerar avtappningsvatten med farliga ämnen som kan släppas ut i vattnet. Användningen av skrubbrar har ökat sedan kraven skärptes på vilken svavelhalt som är tillåten i bränslet. Det har gjorts att utsläppen av svavel till luften har minskat men utsläppen till vattnet ökat.

Inom EU finns ingen enhetlig lagstiftning som förbjuder utsläpp från skrubbrar, men många länder och hamnar har på eget initiativ förbjudit tömning av skrubbevatten i vissa delar av nationellt vatten. Det har hittills inte funnits något nationellt förbud i Sverige, men vissa svenska hamnar har redan förbjudit utsläppen.

I december 2019 fick Transportstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att ta fram ett sammanfattande underlag om utsläpp av tvättvatten från skrubbrar på fartyg. Arbetet skulle inkludera en sammanställning av relevanta data samt indikera inriktningar på en möjlig svensk framtida handlingslinje i frågan när det gäller IMO:s kommande arbete med att harmonisera reglerna för dessa utsläpp. I uppdraget ingick att ta reda på vilka tungmetaller och andra skadliga ämnen som finns i tvättvatten från skrubbrar, vilka nivåer de förekommer i och vilken skada de utgör för miljön.

Myndigheterna redovisade rapporten Uppdrag att ta fram underlag om utsläpp av tvättvatten från skrubbrar på fartyg i oktober 2020. I rapporten framhölls att utsläpp av farliga ämnen från skrubbevatten bör begränsas i så stor utsträckning som möjligt och att Sverige i första hand bör driva frågan internationellt. Myndigheterna konstaterade vidare att det finns ett behov av att aktivt minska miljöpåverkan i kustnära områden och därmed behöver även en nationell reglering i inre vatten förberedas parallellt med det internationella arbetet.

Regeringen remitterade den 27 juni 2024 promemorian Förbud mot utsläpp från skrubbrar till vatten inom svenskt sjöterritorium. Förslaget innebär att utsläpp från öppna fartygsskrubbrar till vatten förbjuds i svenskt sjöterritorium från den 1 juli 2025. Utsläpp från alla skrubbrar till vatten förbjuds i svenskt sjöterritorium från den 1 januari 2029.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att Helcom under 2023 under Sveriges ledning arbetade med att ta fram en vägkarta för arbetet med skrubbrar. Flera länder, däribland Sverige, arbetar med att förbereda nationella förbud för utsläpp till vatten från skrubbrar.

Undervattensbuller

I EU:s marina strategi (havsmiljödirektivet¹⁸) anges elva indikatorer som är mätbara beskrivningar av miljöns tillstånd. Påverkan från undervattensljud inkluderas i direktivets deskriptor 11. Strategin kräver att introduktion av energi, inklusive undervattensbuller, är på nivåer som inte påverkar havsmiljön negativt och innehåller indikatorer för dels impulsiva (D11.1), dels kontinuerliga ljud (D11.2).

Som ett led i genomförandet av strategin antog EU:s marina direktörer i november 2022 rekommendationer om tröskelvärden för såväl impulsivt som kontinuerligt undervattensbuller. Tröskelvärdena innebär att inte mer än 20 procent av ett visst marint område får utsättas för kontinuerligt undervattensbuller under ett år. På samma sätt får inte mer än 20 procent av en marin livsmiljö exponeras för impulsivt buller under en dag, och inte mer än 10 procent under ett år.

Havsmiljöförordningen är det nationella regelinstrument som ställer krav på hanteringen av buller. Sverige har fastställt elva nationella miljö kvalitetsnormer. En miljö kvalitetsnorm finns för impulsivt ljud i Havs- och vatten myndighetens föreskrifter (HVMFS 2018:18). Det saknas en indikator till normen. För kontinuerligt buller saknas det en miljö kvalitetsnorm.

I oktober 2021 antog Helcom en uppdaterad aktionsplan för Östersjön (BASP) som bl.a. omfattar farliga ämnen och havsbaserade aktiviteter som sjöfart och fiske. Planen innehåller ca 200 åtgärder, bl.a. i fråga om undervattensbuller och havsbottenstörningar. Alla åtgärder i den uppdaterade planen ska genomföras senast 2030.

Under 2021 inledde Sjöfartsverket och IVL Svenska Miljöinstitutet ett projekt för att undersöka möjligheter att minska undervattensbuller som härrör från sjöfarten i svenska vatten så att kommande miljö kvalitetsnormer för undervattensbuller kan uppfyllas. Myndigheterna avser att ta fram förslag på hur undervattensbuller ska hanteras och styras på nationell nivå.

Utskottets ställningstagande

Sjöfart i känsliga kust- och havsområden

Som framgår av propositionen passerar flera av Östersjöns mest trafikerade fartygsrutter nära eller genom marina skyddade områden, marina naturreservat och andra känsliga havsområden. Utskottet noterar t.ex. att området Salvorev respektive området mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank pekas ut i havsplanen för Östersjön som särskilt känsliga områden. Samtidigt är dessa områden av stor betydelse för sjöfarten och eventuella förändringar kräver internationella beslut som är förenliga med EU-rätt och folkrätt, inklusive havsrätt.

Regeringen bedömer därför i propositionen att sjöfartens miljöpåverkan och behovet av åtgärder för att minska sjöfartens miljöpåverkan i särskilt

¹⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG

känsliga områden i Östersjön bör utredas och att de EU-rättsliga och internationella förutsättningarna för att genomföra sådana åtgärder behöver analyseras, tillsammans med en konsekvensanalys. Utskottet delar denna bedömning.

Därmed finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 13, 2024/25:142 (MP) yrkandena 55–58 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 158–161. Motionerna kan lämnas utan vidare åtgärd.

Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar

När det gäller utsläpp av tvättvatten från rökgasrenare på fartyg, s.k. skrubbrar, bedömer regeringen i propositionen att ett nationellt förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar bör övervägas. Vidare anför regeringen att Sverige bör fortsätta att verka för att åstadkomma regleringar av sådana utsläpp inom ramen för de havsregionala konventionerna Oskar och Helcom, EU och den internationella sjöfartsorganisationen IMO.

Utskottet delar regeringens bedömning och vill samtidigt understryka vikten av att utsläpp av farliga ämnen från skrubbevatten i så stor utsträckning som möjligt begränsas. Utskottet välkomnar därför att regeringen nyligen har remitterat ett förslag som innebär att utsläpp från öppna fartygsskrubbrar till vatten förbjuds i svenskt sjöterritorium den 1 juli 2025. Vidare föreslås utsläpp från alla skrubbrar till vatten förbjudas i svenskt sjöterritorium från den 1 januari 2029.

Därtill ser utskottet positivt på att Sverige arbetar aktivt, både regionalt och internationellt, för att beslut om reglering av utsläpp av skrubbevatten ska fattas skyndsamt.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 14, 2024/25:106 (S) yrkande 8, 2024/25:125 (C) yrkande 4 och 2024/25:142 (MP) yrkande 54 kan lämnas utan åtgärd.

Undervattensbuller

När det gäller undervattensbuller vill utskottet framhålla betydelsen av att begränsa negativa effekter på det marina djurlivet. Utskottet välkomnar att det vidtagits åtgärder på nationell nivå såväl som EU-nivå och ser positivt på att Sverige varit aktivt i arbetet med att ta fram rekommendationer om tröskelvärden för såväl impulsivt som kontinuerligt undervattensbuller. Utskottet noterar att Havs- och vattenmyndigheten arbetar med genomförandet och att reviderade kriterier och indikatorer för såväl impulsivt som kontinuerligt buller föreslagits samt att det i nästa steg ska beslutas om miljö kvalitetsnormer.

Utskottet ser positivt på att regeringen avser att verka för att berörda myndigheter förstärker samverkan, utvecklar kunskapsunderlag och analyserar förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent buller. Vidare välkomnar

utskottet regeringens ansats att verka inom IMO för att försöka minska sjöfartens bullerrelaterade havsmiljöpåverkan globalt.

Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 15, 2024/25:142 (MP) yrkandena 51–53 och 2024/25:3037 (MP) yrkandena 172–174 avslås.

Skydd av marina områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett antal motionsyrkanden om mål för marint områdesskydd, bottentrålning i skyddade områden samt övriga förvaltningsåtgärder i skyddade marina områden,

Jämför reservation 36 (S, V, MP), 37 (S, MP), 38 (V) och 39 (MP).

Motionerna

Mål för marint områdesskydd

Enligt kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5 bör skyddet av Sveriges marina områden utökas och förstärkas till 30 procent av de svenska haven, varav en tredjedel ska ges strikt skydd. Även i motion 2024/25:890 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1 anförs att Sverige till 2030 ska skydda 30 procent av sina marina områden och av de skyddade områdena ska en tredjedel vara strikt skyddade, motsvarande 10 procent.

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 12 anförs att Sverige bör anta ett nationellt etappmål om skydd av marina områden som omfattar minst 30 procent skyddad och minst 10 procent strikt skyddad areal till 2030. Motionärerna välkomnar regeringens förslag om att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att nå den internationella målsättningen men anser att en nationell målsättning bör antas.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 44 och i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 98 anförs att regeringen bör fatta beslut om ett etappmål för skydd av marina områden, som slår fast att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent ska ha strikt skydd.

Bottentrålning i skyddade områden

I kommittémotion 2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6 anförs att det bör införas ett förbud mot bottentrålning i skyddade områden. Enligt motionärerna är det ett viktigt steg för att skydda fiskbestånden. Vidare anförs i kommittémotion 2024/25:142 (MP) yrkande 47 och i partimotion

2024/25:3037 (MP) yrkande 87 att destruktiva fiskeredskap bör fasas ut och ett förbud mot bottentrålning bör införas, med start i marina skyddade områden.

Övriga förvaltningsåtgärder i skyddade marina områden

I kommittémotion 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 4 anförs att regeringen bör återkomma med förslag på anpassade åtgärder för att stärka skyddet av s.k. klimatrefugier i haven. Enligt motionärerna finns behov av åtgärder, utöver möjligheten att bilda naturreservat, för att bevara arter och naturtyper med särskilda värden i samband med ett framtida klimat. I yrkande 10 samma motion anförs att ett generellt fiskeförbud bör införas i marina skyddade områden och fiske endast bör tillåtas om det kan bedrivas utan att påverka områdets bevarandevärden.

I kommittémotion 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 46, samt i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 86 anförs att Sverige ska återkalla undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen samt aktivt verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen.

Vidare anförs i motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 45 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 100 att tillräckliga ekonomiska medel ska anslås för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid.

Enligt motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 49 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 106 bör Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Försvarsmakten få till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster. I motionerna 2024/25:142 (MP) yrkande 50 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 109 anförs att länsstyrelserna bör få i uppdrag att samarbeta om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Propositionen

Mål för marint område-skydd

En del av regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken är att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, motsvarande 10 procent, till 2030 vilket antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi, de regionala havskommisionerna Helcom och Oskar, samt det nya globala ramverket för biologisk mångfald i konventionen för biologisk mångfald (CBD). I linje med nämnda konventioner, ramverk och strategier ska det finnas värden att skydda för att peka ut skyddade marina områden. För att skapa förutsättningar för ett ändamålsenligt skydd anför regeringen att Sverige på ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt ska utöka och förstärka skyddet av marina områden i Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon. Skyddet ska vara utformat så

att det säkerställer och bevarar den biologiska mångfalden, samt bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk, sammantaget och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Förutsättningarna för att nå dessa målsättningar behöver stärkas och tydliggöras. Arbetet med att säkerställa ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden behöver fortsätta.

Enligt regeringen är det angeläget att säkerställa att skyddet av marina områden är effektivt och ändamålsenligt för att stärka Östersjöns och Västerhavets produktivitet, motståndskraft och återhämtningsförmåga. Det skapar förutsättningar för att bibehålla och stärka havets förmåga att leverera värdefulla och samhällsviktiga ekosystem tjänster. Förlust av viktiga livsmiljöer, såsom lek- och uppväxtområden för fisk, musselbäddar och ålgräsängar, försämrar t.ex. yrkes- och fritidsfiskets tillgång på fisk- och skaldjur, vilket är allvarligt såväl för fiskets ekonomi och långsiktiga överlevnad som för havets möjlighet att återhämta sig och leverera ekosystemtjänster. Detta är särskilt relevant i ljuset av den pågående klimatförändringen. Förlust av biologisk mångfald och livsmiljöer minskar havets kapacitet till klimatreglering, t.ex. genom att minska havens förmåga att ta upp och binda kol. Samtidigt försämras motståndskraften mot klimatförändringar, vilket kan påverka förutsättningarna för djur och växter att reproducera sig och öka risken för att främmande arter etablerar sig. Det rumsliga skyddet förstärker och kompletterar andra åtgärder för att nå en god miljöstatus i havet och är ett centralt verktyg i en integrerad havsförvaltning.

Ett marint skyddat område är ett geografiskt avgränsat område som bildas, regleras och förvaltas med främsta syfte att långsiktigt bevara den marina miljön. Regeringen konstaterar i propositionen att enligt Statistiska centralbyrån i december 2023 omfattades nära 15 procent av Sveriges totala havsområde, inklusive den ekonomiska zonen, av formellt skyddade marina områden. Andelen varierar mellan Sveriges tre regionala havsområden. Störst andel skydd har Västerhavet med 32 procent. I Egentliga Östersjön är 17 procent av havsarealen skyddad och i Bottniska viken är det 5 procent. Med formellt skydd avses sådana områden som skyddas med stöd i 7 kap. miljöbalken, dvs. nationalparker, naturreservat, biotopskyddsområden och Natura 2000-områden. Oskar och Helcom Marine Protected Areas (MPA) ingår även i begreppet marint skyddat område men är i sig inte formellt skyddade enligt miljöbalken.

Inom FN:s konvention för biologisk mångfald (CBD) används begreppet andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (Other Effective Area-based Conservation Measures, OECM). Enligt CBD:s definition avses med OECM ett geografiskt definierat område, som inte är ett skyddat område, men som styrs och förvaltas på ett sätt som uppnår positiva och varaktiga resultat för biologisk mångfald på platsen, med tillhörande ekosystemtjänster och funktioner. OECM används även som begrepp inom EU och EU-kommissionen har tagit fram riktlinjer för hur sådana områden kan bidra till

målet om 30 procent skydd av EU:s hav. Kombinationen av formellt skydd och andra områdesbaserade skydds- och bevarandeåtgärder som kan vara betydelsefulla för det långsiktiga skyddet av marina livsmiljöer och arter ökar möjligheterna till bättre samordning av rättsliga instrument. Det kan även möjliggöra för flera aktörer att mer aktivt bidra till ett långsiktigt skydd, samt till bättre planeringsförutsättningar för utveckling och etablering av verksamheter såsom maritima näringar.

Ett utökat och ändamålsenligt skydd bidrar till att uppfylla Sveriges åtaganden i EU och internationellt. Sverige har EU-rättsliga åtaganden att skydda och bevara arter och livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) och fågeldirektivet (2009/147/EG) samt uppnå eller upprätthålla god miljöstatus i enlighet med havsmiljödirektivet (2008/56/EG).

Förvaltningsåtgärder i marina skyddade områden

Regeringen anför i propositionen att i en ekosystembaserad havsförvaltning bör utöver formellt skyddade områden flera olika förvaltningsverktyg och rättsliga instrument kunna samverka för att identifiera den typ av områdesbaserade skyddsåtgärder som bäst uppnår syftet. Exempelvis kan verksamheter som fiske, fartygstrafik, jakt och energiutvinning regleras med annan lagstiftning än miljöbalken eller genom förvaltningsverktyg i form av planering. Sveriges havsplaner vägleder om den eller de mest lämpliga användningarna av ett område i större delen av territorialhavet och den ekonomiska zonen. Havsplanerna ska bidra till en hållbar utveckling genom att tillgodose utveckling av maritima näringar, god miljöstatus och samexistens mellan olika verksamheter och användningsområden i havet.

Med strikt skydd menas enligt vägledning från EU-kommissionen att naturliga processer i områden med hög biologisk mångfald eller områden som är särskilt känsliga för effekter av klimatförändringar ska få utvecklas väsentligen ostörda (SWD(2022) 23 final). Att ett område är strikt skyddat innebär inte nödvändigtvis att området är stängt för människor, men att naturliga processer ska få utvecklas väsentligt opåverkade för att respektera områdets ekologiska behov. Havs- och vattenmyndigheten bedömer i nuläget att vissa befintliga skyddade områden med fiskereglering skulle kunna kategoriseras som strikt skyddade, vilka i nuläget sammantaget omfattar ca. 8 procent i Västerhavet och 0,8 procent i Egentliga Östersjön.

Regeringens bedömning är att skyddet av marina områden ska utökas och förstärkas för att bidra till att nå den internationella målsättningen om att 30 procent av de marina områdena ska vara skyddade till 2030, varav en tredjedel ska vara strikt skyddade, vilket motsvarar 10 procent. Målsättningarna har antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi, Helcom och Ospar, samt Kunming–Montreal-ramverket i CBD. I linje med nämnda konventioner, ramverk och strategier ska det finnas värden att skydda för att utse skyddade marina områden. Skyddet ska vara utformat så att det säkerställer och bevarar den

biologiska mångfalden, samt bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk, sammantaget och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Förutsättningarna för att nå dessa målsättningar och internationella åtaganden behöver stärkas och tydliggöras, bl.a. genom att utreda vilka svenska områdesbaserade rättsliga verktyg som kan klassas som andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (OECM) samt tydliggöra vilket skydd som bör klassas som strikt skydd.

Vidare anför regeringen sin avsikt att gå vidare med förslagen i betänkandet Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden (SOU 2023:20). Förslagen innebär ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trälgränsen, liksom när och hur eventuella undantag från ett förbud mot bottentrålning i dessa områden ska kunna beviljas.

Tillkännagivande om ålgräsängar

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om ålgräsängar (bet. 2021/22:MJU24 punkt 7, rskr. 2021/22:296). Av tillkännagivandet följer att regeringen behöver se över möjligheterna att förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar längs kusterna (bet. 2021/22:MJU24 s. 60). I propositionen redovisar regeringen att det i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1, utg.omr. 20) gjordes särskilda satsningar på akvatisk restaurering, akvatiskt områdesskydd och åtgärder för havsmiljön. Vidare gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten ett uppdrag i regleringsbrevet för 2024 att stärka arbetet med akvatisk restaurering. Regeringen anför att genom dessa redovisade åtgärder och de åtgärder för den marina miljön som föreslås i denna proposition (kapitel 3, 6, 9 och 10) ökar förutsättningarna betydligt för att ålgräsängar ska kunna skyddas, åter ställas och breda ut sig. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Kompletterande information

I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) föreslog Miljömålsberedningen bl.a. att regeringen ska besluta om ett nytt etappmål för skydd av marina områden och andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder.

Målet skulle innebära att det marina områdesskyddet utformas enligt följande till 2030:

- Minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder.
- Minst 10 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara strikt skyddade.
- De skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att världens länder inom FN under 2023 kom överens om ett avtal till skydd för biologisk mångfald i havet bortom nationell jurisdiktion. Avtalet innebär ökade möjligheter att skydda havsmiljön i världshavet. Genom att öka det marina områdesskyddet i Sverige ökar tillgången till havets ekosystemtjänster. Under året har sex nya marina naturreservat bildats och den skyddade marina arealen har ökat med mer än 20 000 hektar, vilket innebär att det totala skyddet nu är 15 procent. Havs- och vattenmyndigheten har arbetat med att införa fiskeregleringar i marina skyddade områden, exempelvis att förbjuda allt fiske i vissa marina skyddade områden i Östersjön. Vidare redovisar regeringen att övervakningen av marina skyddade områden med särskild fiske-reglering fortsatte under 2023, med fokus på Kattegatt. Antalet misstänkta överträdelser som observerats i dessa områden har minskat kraftigt jämfört med tidigare år. Tre regionala förvaltningsråd för marint områdesskydd i Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken har inrättats av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med berörda länsstyrelser för att stärka och utveckla nätverken av marina skyddade områden. Syftet är att säkerställa en biologisk mångfald och fungerande ekosystem.

I EU:s marina handlingsplan¹⁹, som presenterades i februari 2023, pekar kommissionen på behovet av att utforma och tillämpa mer hållbara fiske-metoder, bl.a. genom att förbättra redskapens selektivitet. Vidare uppmanar kommissionen medlemsstaterna att senast i slutet av mars 2024;

- anta nationella åtgärder eller, i lämpliga fall, föreslå gemensamma rekommendationer för de regionala grupperna för att förbjuda mobilt bottenfiske i de marina skyddsområden som är utsedda Natura 2000 områden enligt habitatdirektivet och som skyddar havsbotten och marina arter.
- ge en övergripande beskrivning av hur var och en av dem avser att se till att det mobila bottenfisket fasas ut i alla marina skyddsområden senast 2030. De bör, för minst 20 procent av varje medlemsstats marina vatten, lägga fram en mer detaljerad plan över nationella åtgärder och gemensamma rekommendationer som ska utarbetas, inbegripet åtminstone uppgifter för att identifiera de områden där mobilt bottenfiske bör förbjudas och uppgifter om de medlemsstater och flottor som berörs av åtgärderna i dessa områden.

Kommissionen uppmanar även medlemsstaterna att anta nationella åtgärder och, i relevanta fall, lämna gemensamma rekommendationer till kommissionen för att säkerställa att det mobila bottenfisket fasas ut i alla marina skyddsområden senast 2030. Enligt handlingsplanen avser kommissionen dels att övervaka och följa framstegen med de gemensamma rekommendationerna i medlemsstaternas regionala grupper, dels att stödja utvecklingen och

¹⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. EU:s handlingsplan – Skydda och återställa marina ekosystem för ett hållbart och resilient fiske (COM(2023) 102).

användningen av innovativa lösningar som syftar till att begränsa effekterna av bottenfiske, på grundval av en begäran om ett utlåtande från ICES om innovativa fiskeredskap.

I budgetpropositionen för 2024 presenterade regeringen en flerårig satsning på akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20 avsnitt 3.25.11, s. 107). Regeringen föreslog att anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö skulle ökas med totalt 121 miljoner kronor för 2024 för arbetet med akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering. Riksdagen biföll regeringens förslag i denna del (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20, bet. 2023/24: MJU1, rskr. 2023/24:104).

I Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2024 fick myndigheten i uppdrag att stärka arbetet med akvatisk restaurering och naturbaserade lösningar i syfte att upprätthålla och återskapa viktiga livsmiljöer, stärka fiskbestånd och bidra till biologisk mångfald. Enligt uppdraget ska restaureringen bidra till att nå bl.a. målen i relevanta EU-direktiv och därmed omfatta både marin och limnisk miljö, exempelvis restaurering av ålgräsängar och återskapandet av strömmande vatten och fiskvandringssvågar. Restaureringen ska inte medföra några negativa konsekvenser för elsystemet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) årligen senast den 31 december med slutredovisning 2026.

Den 24 mars 2022 beslutade den dåvarande regeringen att utse en särskild utredare för att göra en översyn av lagstiftningen i syfte att reglera fisket för att stärka skyddet för marina skyddade områden (dir. 2022:22). Utredaren skulle bl.a. överväga och föreslå hur ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen, med möjlighet till begränsade undan tag i förvaltningsplanen, kan utformas inom ramen för det befintliga bemyndigandet i 20 § fiskelagen (1993:787) eller med stöd av ett ändrat bemyndigande eller genom andra författningsändringar. I maj 2023 presenterade utredningen betänkandet Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden (SOU 2023:20). I betänkandet lämnar utredningen förslag till författningsändringar för att möjliggöra ett förbud mot bottentrålning i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, fortsättningsvis benämnd fiskeförordningen. Förbudet ska gälla i nationalparker, naturreservat, biotopskyddsområden och Natura 2000-områden i de delar av Sveriges sjöterritorium i havet inom vilka inga andra av EU:s medlemsstaters fiskefartyg har rätt att fiska. Vidare har utredningen föreslagit att Havs- och vattenmyndigheten ska få meddela föreskrifter om undantag från förbudet mot bottentrålning, om undantaget inte motverkar syftet med skyddet av det område som undantaget avser. Myndigheten föreslås också få rätt att i enskilda fall besluta om undantag från förbudet om det finns vetenskapliga skäl eller andra särskilda skäl. Enligt Regeringskansliets propositionsförteckning för Riksmötet 2024/25 ska en proposition om Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden överlämnas till riksdagen i januari 2025.

Den 3 oktober 2024 överlämnade regeringen proposition 2024/25:24 Naturvårdshänsyn vid fiske i havet för att skydda Natura 2000-områden till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen ändringar i fiskelagen (1993:787). Ändringarna innebär att bemyndigandet att meddela föreskrifter om vilken hänsyn som ska tas till naturvårdens intressen vid fiske utvidgas på så sätt att föreskrifter ska få meddelas även om de är så ingripande att fisket avsevärt försvåras. Detta ska gälla om föreskrifterna behövs för att förhindra att fiske i havet medför en försämring av den livsmiljö eller de livsmiljöer som avses att skyddas i ett Natura 2000-område. Det ska också gälla om föreskrifterna behövs för att förhindra att sådant fiske medför att den art eller de arter som avses att skyddas i ett Natura 2000-område utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Regeringen föreslår också ändringar i miljöbalken som innebär att miljöbalkens regler om ersättning vid ingripanden av det allmänna, som bl.a. gäller vid rådhetsinskränkningar på grund av vissa beslut om områdesskydd, ska gälla vid rådhetsinskränkningar på grund av sådana beslut om föreskrifter som meddelas med stöd av det utvidgade bemyndigandet i fiskelagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2025.

Med begreppet klimatrefugie eller klimattillflykt avses enligt Havs- och vattenmyndigheten ett område eller en plats som är mindre påverkad av klimatförändringar än omkringliggande områden, där arter i framtiden kan finnas kvar trots ett förändrat klimat. Platsen skulle därför kunna fungera som tillflykt för olika arter, när deras övriga hemhabitat förändrats av klimatet, exempelvis när högre temperatur och sötare vatten gör att förutsättningarna för djur och växter förändras i haven.

Utskottets ställningstagande

Mål för marint områdesskydd

Utskottet konstaterar att regeringen som en del av förslaget till inriktning för havsmiljöpolitiken föreslår att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, motsvarande 10 procent, till 2030. Denna målsättning omfattas av EU:s biodiversitetsstrategi, de regionala havskommissionerna Helcom och Oskar, samt konventionen för biologisk mångfald (CBD). Regeringen anför att Sverige på ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt ska utöka och förstärka skyddet av marina områden i Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon. Skyddet ska vara utformat så att det säkerställer och bevarar den biologiska mångfalden samt bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk, sammantaget och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Enligt regeringen behöver förutsättningarna för att nå dessa målsättningar stärkas och tydliggöras. Ett utökat och ändamålsenligt skydd bidrar till att uppfylla Sveriges åtaganden i EU och internationellt.

Utskottet ansluter sig till regeringens ställningstaganden och överväganden och ser därför inga skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:56 (V) yrkande 12, 2024/25:106 (S) yrkande 5, 2024/25:142 (MP) yrkande 44, 2024/25:890 (S) yrkande 1 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 98. Utskottet föreslår att motionerna avslås.

Bottentrålning i skyddade områden

Utskottet noterar att regeringen i propositionen framför sin avsikt att gå vidare med förslagen i betänkandet Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden (SOU 2023:20). Dessa förslag innebär ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trälgränsen, liksom regleringar av när och hur eventuella undantag från förbudet kan beviljas. Utskottet välkomnar regeringens intention och utgår från att regeringen återkommer till riksdagen i denna fråga. I avvaktan på resultatet av detta arbete avstyrks motionerna 2024/25:106 (S) yrkande 6, 2024/25:142 (MP) yrkande 47 och 2024/25:3037 (MP) yrkande 87.

Övriga förvaltningsåtgärder i marina skyddade områden

Regeringen anför i propositionen att Sverige på ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt ska utöka och förstärka skyddet av marina områden i Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon. Skyddet ska vara utformat så att det säkerställer och bevarar den biologiska mångfalden och det ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk, sammantaget och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Utskottet ställer sig bakom denna bedömning. Av propositionen framgår att Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med berörda länsstyrelser har utvecklat ett nationellt ramverk som erbjuder en metod för utformning och förvaltning av nätverk av marina skyddade områden.

Utskottet noterar vidare att regeringen lyfter fram att ekologiskt representativa områden, opåverkade av lokal mänsklig aktivitet, kan vara en viktig referens i ett i övrigt påverkat havsområde, och att sådana områden är särskilt viktiga för att följa utvecklingen av havets miljötillstånd i ljuset av klimatförändringar, havsförurning och övergödning. Sådana områden kan även utgöra tillflyktsområden för störningskänsliga arter och livsmiljöer. Utskottet välkomnar den fleråriga satsningen på akvatiskt områdesskydd och akvatisk restaurering liksom Havs- och vattenmyndighetens uppdrag att stärka arbetet med akvatisk restaurering och naturbaserade lösningar i syfte att upprätthålla och återskapa viktiga livsmiljöer, stärka fiskbestånd och bidra till biologisk mångfald.

Utskottet noterar vidare att regeringen nyligen lämnat en proposition till riksdagen med förslag på ändringar i fiskelagen i syfte att förhindra att fiske i ett Natura 2000-område försvårar bevarandet av en art eller medför en försämring av den livsmiljö eller de livsmiljöer som avses att skyddas.

Mot bakgrund av det som anförts och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår ser utskottet inget skäl att vidta åtgärder med anledning av motionerna 2024/25:56 (V) yrkandena 4 och 10, 2024/25:142 (MP) yrkandena 45, 46, 49 och 50 samt 2024/25:3037 (MP) yrkandena 86, 100, 106 och 109. Motionerna avstyrks därmed.

Reservationer

1. En ekosystembaserad havsförvaltning, punkt 2 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 1 och avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1–9 och 14–16,

2024/25:891 av Magnus Manhammar (S) och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 1–10, 21–23 och 66.2.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att havsmiljöförvaltningen tydligare och starkare ska integreras med andra sektors förvaltning i syfte att uppnå en starkare ekosystembaserad förvaltning. Arbetet med hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras och växelverka starkare med övrigt havsmiljöarbete. För att uppnå detta avser regeringen att förtydliga Havs- och vattenmyndighetens uppgifter i syfte att stärka myndighetens arbete med att integrera havsmiljöarbetet med en hållbar förvaltning av fiskresurserna. Jag och mitt parti anser att det är helt otillräckligt att endast förtydliga myndighetens uppgifter.

Miljömålsberedningen föreslog i sitt betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) att det ska införas en havsmiljölag för att skapa förutsättningar för breda och uthålliga havsmiljö- och havspolitik insatser, både nationellt och globalt, som är ekonomiskt, socialt och ekologiskt långsiktigt hållbara. Av den föreslagna lagstiftningen framgår att Sveriges havsmiljöarbete ska syfta till att uppnå det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. En ekosystemansats ska vara utgångspunkt för varje regerings havsmiljöarbete som även ska vila på vetenskaplig grund. Regeringen ska varje mandatperiod ta fram en havsmiljöproposition med bl.a. en beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljökvalitetsmålet.

Mitt parti och jag stöder Miljömålsberedningens förslag som ger förutsättningar för en bred politisk uppslutning för en kraftfullare havsmiljöpolitik med väl utformade styrmedel. En havsmiljölag i enlighet med Miljömålsberedningens förslag bör därför införas.

2. En ekosystembaserad havsförvaltning, punkt 2 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1–9 och 14–16 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 1–10, 21–23 och 66.2
samt

avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 1 och
2024/25:891 av Magnus Manhammar (S).

Ställningstagande

Ekosystemansatsen ska genomsyra allt havsmiljöarbete

Det krävs en helhetssyn för att säkerställa livet i haven, friska hav och havets resurser. Ekosystemen i haven behöver framförallt bevaras, men också restaureras. Ekosystemansatsen måste vara utgångspunkten i all havsrelaterad verksamhet och nyttjandet av havets resurser nu och framöver.

En ekosystembaserad förvaltning av haven tar hänsyn till hur olika påverkansfaktorer samverkar i ett marint ekosystem, i stället för att hantera enskilda problem och arter var för sig. Ekosystembaserad fiskförvaltning är ett sätt att tillämpa ekosystemansatsen i fiskförvaltningen genom att förvalta akvatiska resurser och ekosystem med ett tvärvetenskapligt angreppssätt med ekosystemen i fokus, inte varje art för sig som ofta är fallet i dag. Ekosystemansatsen utgår alltså från en helhetssyn på förvaltningen av ekosystemen i haven. Det ska vara en balans mellan bevarande och nyttjande. I dag ligger den största tyngdpunkten på nyttjande. Om haven förvaltas med en ekosystemansats som utgångspunkt, och mänskliga aktiviteter hålls inom ekosystemens naturliga gränser, skapas förutsättningar för de marina ekosystemen att sakta återgå till ett hälsosamt och produktivt tillstånd. Då kan haven också tillhandahålla många av de varor och tjänster som människor vill ha och behöver. Jag och mitt parti anser därför att en ekosystembaserad förvaltning av haven måste implementeras utan dröjsmål, vilket också innefattar en ekosystembaserad fiskeförvaltning, och att den ekosystembaserade förvaltningen ska genomsyra hela.

En havsmiljölag

För att en ekosystembaserad förvaltning ska få genomslag i all politik med koppling till havet anser jag och mitt parti, i likhet med Miljömålsberedningen,

att en havsmiljölag ska införas som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete. Havsmiljölagen ska fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. I likhet med Miljömålsberedningen anser jag och mitt parti att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt. Definitionen av ekosystemansatsen måste finnas i lagen. Definitionen ska slå fast att naturvärden måste bevaras och att naturresurser ska nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart. Det är också viktigt att lagen klargör ett övergripande mål om och prioritering av att ekosystemens livskraft måste sättas främst, genom att klargöra att ekosystemens gränser måste respekteras. I likhet med Miljömålsberedningen anser jag och mitt parti att lagen ska tydliggöra att ekosystemen ska användas inom sina gränser.

Ekosystemansatsen måste tydliggöras i alla regelverk med bäring på havet

För att ekosystemansatsen ska genomsyra allt havsmiljöarbete måste den regleras i lag och alla regelverk med bäring på havet. Mitt parti och jag anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att det måste tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen).

En havsmiljöpolitisk proposition

Mitt parti och jag anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det är nödvändigt att öka återkopplingen mellan havsmiljöförvaltningen och politiken och att öka den politiska styrningen av havsmiljöpolitiken. Jag och mitt parti anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen. Propositionen ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål. Av detta följer att arbetet med propositionen måste samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet.

Ett havspolitiskt råd

För att kunna öka styrningen mot en ekosystembaserad förvaltning och nå de havsanknutna miljömålen behöver effekterna av beslutade och föreslagna styrmedel med bäring på havsmiljön systematiskt analyseras och belysas från ett brett samhällsperspektiv. Politikområden där fler åtgärder krävs behöver identifieras. I likhet med Miljömålsberedningens förslag om en havspolitisk funktion anser mitt parti och jag att dessa uppgifter ska läggas på ett nytt havspolitiskt råd. Det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Det

havspolitiska rådet ska även få i uppdrag att ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att de ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljö kvalitetsmålen.

Förbättrade kustvatten kräver tydlig och samordnad styrning

Överlappningen och oklarheterna mellan de olika EU-direktiv som styr arbetet i kustzonen har enligt Havs- och vattenmyndigheten lett till att arbetet för arter och livsmiljöer har "fallit mellan stolarna/direktiven". Naturvårdsdirektivens referensvärden för arter och livsmiljöer är heller inte tillräckligt harmoniserade med miljö kvalitetsnormerna. Miljömålsberedningen lyfter fram att ett förtydligande av miljö kvalitetsnormerna därför kan sätta ytterligare press på att inkludera miljö hänsyn i samhällsutvecklingen när det gäller byggande, infrastruktur, avfallshantering, sjöfart m.m. Otydligheter och överlappning mellan de olika direktiven medför ineffektivitet i miljö övervakning, uppföljning och rapportering. Om ett tillståndsärende ges tillstånd eller inte kan komma att bedömas olika beroende på vilket direktiv som tillämpas. Det är nämligen EU-direktiven, varifrån många miljö kvalitetsnormer härstammar, som är den drivande kraften i arbetet. Miljö kvalitetsmålen å andra sidan finns med i myndigheternas arbete, men är inte styrande på samma sätt som direktiven. Direktiven har införlivats i svensk rättsordning genom rättsakter baserade på miljö balken. Både kommuner och länsstyrelser vittnar dock om att miljö kvalitetsnormerna inom havsmiljö förvaltningen har liten eller mycket liten inverkan på samhällsutvecklingen.

Mitt parti och jag anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att det är nödvändigt att Havs- och vattenmyndigheten i sin instruktion får ett särskilt ansvar för att säkerställa ett samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljö förvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer. Vidare anser jag och mitt parti att det, för att förbättra miljö tillståndet i kustvattnen, är av yttersta vikt att regeringen ger Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till senast 2026 se över och harmonisera miljö kvalitetsnormer för kustvatten som beslutas med stöd av 20 § havsmiljö förordningen (2010:1341) och 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Bedömningsområden för miljö kvalitetsnormer som beslutas med stöd av 20 § havsmiljö förordningen ska, där det är möjligt, överensstämma med vattenförvaltningens kustvattenförekomster.

Nödvändigt med ökad samordning av reglerna för hav, vatten, biologisk mångfald och livsmiljöer

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett samordnat beslutsfattande av miljö kvalitetsnormerna som berör hav och kust, är avgörande för att förbättra miljö tillståndet. En modell för samordnat beslutsfattande kan se ut på flera olika sätt, och förslag har även getts i Vattenförvaltningsutredningen. Det centrala är att dagens modell med en

uppdelning mellan olika myndigheter som har ansvar för olika direktiv, upphör, och att en och samma instans samordnar beslutsfattandet.

Mitt parti och jag anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljökvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

3. Preciseringar och utvärdering av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, punkt 3 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 10–13 och 17–20 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 11–14 och 17–20.

Ställningstagande

Effektiv målstyrning i havs- och vattenpolitiken kräver tydligare mål

Den svenska havs- och vattenförvaltningen präglas av en mängd olika mål, lagar och regler som gör styrningen komplex och svåröverblickbar, så till den grad att mängden mål gör styrningen mot målen mindre effektiv. Mitt parti och jag anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det i styrningen av statliga aktörer inte ska råda någon tvekan om vilket mål som ska uppnås när det gäller tillståndet i havet. Det behöver därför tydliggöras vilket mål som ska styra havsmiljöarbetet, och därför behöver antalet preciseringar för miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård minskas och tydliggöras.

Jag och mitt parti anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringer ”God miljöstatus: Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341)”. Vidare anser jag och mitt parti att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringer ”God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön”. Vidare anser jag och mitt parti att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringer ”Gynnsam bevarandestatus:

Livsmiljöer och arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskyddsförordningen (1998:1252), artskyddsförordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Oskar”.

Utvärdering och återkoppling i linje med ekosystemansatsen

Mitt parti och jag anser att de förbättrade utvärderings- och återkopplingsmekanismer som Miljömålsberedningen föreslagit är en viktig del av hur ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas och ska inkluderas i regeringens proposition. Jag anser därför att regeringen ska genomföra ändringar i Havs- och vattenmyndighetens instruktion för att myndigheten ska redovisa den årliga uppföljningen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen. Vidare anser jag, i likhet med Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndigheten vart fjärde år till regeringen ska redovisa en utvärdering av de uppnådda resultaten i förhållande till miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Indikatorer och andra uppföljningsmått för miljökvalitetsmålet ska, där det är relevant, harmoniseras med de uppföljningsmått som används i EU-direktiven för att bedöma status. Den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska vidare anpassas så att den för alla preciserings- och hanterings- och rapportering enligt havsmiljöförordningen, vattenförvaltningsförordningen och art- och habitatdirektivet. Detta föreslog Miljömålsberedningen, och jag och mitt parti vill att regeringen genomför dessa förslag.

4. Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön, punkt 4 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 25.

Ställningstagande

Regeringen gör i propositionen bedömningen att en förbättrad helhetssyn mellan åtgärdsprogrammen för vattenförvaltningen och åtgärdsprogrammet

för havsmiljön i såväl planering som genomförande ger ett effektivare åtgärdsarbete från källa till hav. Miljömålsberedningen delar regeringens bedömning att kopplingen mellan havsmiljö-förvaltningen och vattenförvaltningen behöver stärkas, men anser att ett gemensamt åtgärdsprogram bör tas fram för havs- och vattenmiljön. Regeringen anser dock att det även i fortsättningen ska vara skilda åtgärdsprogram för vattenmiljön respektive havsmiljön.

Jag och mitt parti anser, i likhet med Miljömålsberedningen och en rad andra remissinstanser som t.ex. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) att det är nödvändigt med ett gemensamt åtgärdsprogram för att effektivt genomföra åtgärder från källa till hav. Ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön bör därför tas fram.

5. Ett samlat åtgärdsarbete för havs- och vattenmiljön, punkt 4 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 21 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 25 och

avslår motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön har fått omfattande kritik. Kritiken handlar bl.a. om att vattenmyndigheterna inte har mandat att besluta om nya rättsliga eller ekonomiska styrmedel, och att de därför är begränsade till att utforma åtgärder inom befintligt system. Vattenmyndigheterna har heller inte mandat att besluta hur åtgärder ska finansieras. Det innebär att uppgifter läggs på myndigheter och kommuner vid sidan av den normala budgetprocessen. Den formella ställningen för åtgärdsprogrammen anses också vara svag i och med att myndigheter på samma nivå i normhierarkin normalt sett inte beslutar över varandra.

Många åtgärder anses också vara på en för övergripande och generell nivå för att vara adekvata för länsstyrelser eller kommuner inom deras verksamhet. Bland nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer finns det en samsyn i att det finns ett omfattande åtgärdsunderskott i havsmiljöförvaltningen, vilket anses vara ett mycket allvarligt problem.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön har till största delen bestått av administrativa åtgärder och endast ett par fysiska åtgärder. Programmen uppfattas inte heller som tillräckligt kraftfulla, inte minst för att de inte innehåller de konkreta åtgärder som behövs.

I dagsläget är avståndet för stort mellan den högsta politiska nivån i regering och riksdag och havs- och vattenförvaltningens olika nivåer och aktörer. För att möjliggöra en ökad åtgärdstakt och mer omfattande åtgärder i syfte att nå miljömålen anser mitt parti och jag, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska besluta om åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön. Effektiv målstyrning kräver ökad politisk återkoppling, samordning och finansiering.

Åtgärdsprogrammen för vatten- och havsmiljöförvaltningen är grunden för allt åtgärdsarbete. Enligt Miljömålsberedningen är åtgärdsarbetet i dag ineffektivt, splittrat och uppdelat på en mängd aktörer, och detta leder till att åtgärder som skulle behöva vidtas inte vidtas. Jag och mitt parti instämmer i denna analys. I likhet med Miljömålsberedningen anser jag och mitt parti därför att det behövs en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenmiljöfrågor. Det är också viktigt att länsstyrelsernas uppgifter i fråga om havs- och vattenmiljöförvaltning ska regleras i länsstyrelseinstruktionen.

Miljömålsberedningen lyfter också fram att det är viktigt att åtgärdsprogrammen kopplas samman med finansiering av åtgärderna. Om finansiering inte följer med åtgärderna, utan ska finansieras inom ramen för den ordinarie verksamheten, som upplägget är nu, kommer sannolikt inte åtgärderna att genomföras i den utsträckning som krävs för att förbättra miljötillståndet i den takt som behövs. Mitt parti och jag anser därför i likhet med Miljömålsberedningen att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärderna i programmen ska finansieras.

6. Regional och lokal åtgärdssamordning, punkt 5 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 27–31 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 57, 58, 60, 108 och 110.

Ställningstagande

Myndigheternas arbete med lokala åtgärdssamordnare har visat sig vara ett framgångsrikt sätt att genomföra lokala havs- och vattenmiljörelaterade åtgärder. Dessa åtgärder är ofta mångfunktionella, och har även goda effekter på landbaserad biologisk mångfald, klimatanpassningsförmåga och andra ekosystemtjänster. Mitt parti och jag anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna måste få en instruktionsenlig uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder. Det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare fram till 2035 måste ses över och inkluderas i regeringens budgetarbete. För att arbetet ska fungera effektivt på lokal nivå anser jag och mitt parti att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket ska få till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet.

I dagsläget är ansvaret för kustzonens miljö uppdelat på en mängd aktörer och nivåer i den offentliga förvaltningen. Denna uppdelning, och brist på samordning, leder till att arbetet många gånger präglas av ineffektivitet och bristande måluppfyllelse. Det behövs tydligare samordning och kommunerna behöver få bättre förutsättningar att arbeta med ett helhetsperspektiv från utsjö till land i den fysiska planeringen. I likhet med Miljömålsberedningen anser jag och mitt parti därför att länsstyrelserna i sin instruktion ska få ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder. För att stötta kommunerna, som många gånger saknar kompetens i sakfrågorna men har ett stort ansvar och rådighet i frågor med stor påverkan på kustzonen, är det nödvändigt med bättre kunskapsunderlag för kommunerna. Länsstyrelserna ska därför få i uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länens kustvattenområden. Underlaget ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering.

7. Havsregionalt samarbete, punkt 6 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 26 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 42.

Ställningstagande

Jag och mitt parti anser att regeringen ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospars miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES).

8. Etappmål om övergödning, punkt 7 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 9–11 och avslår motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Övergödningen är ett mycket allvarligt problem som påverkar både den biologiska mångfalden och klimatet negativt. Det är forskningen överens om. Vi ser därför positivt på att regeringen inrättar ett etappmål om övergödning. Dessvärre är målet mycket vagt formulerat. För att etappmål ska få den styrande effekt som är nödvändig behöver målen också vara kvantifierade och tidssatta. Det saknas dock i regeringens proposition.

Även de konkreta åtgärder som behövs för att nå övergödningens målen lyser med sin frånvaro. En viktig del av lösningen för att komma åt övergödningen är att minska tillförseln av kväve och fosfor från land. Det gäller inte minst jordbruket som står för den största delen av näringstillförseln till Östersjön orsakad av människan. För att effektivt bekämpa övergödningen är det nödvändigt att utveckla stöd och andra åtgärder som ökar cirkulariteten och minskar näringsförlusterna från jordbruket. I regeringens proposition finns dock inte tillräckliga förslag på åtgärder för att uppnå detta.

Finansieringsfrågan är central för att kunna genomföra de åtgärder som krävs för att Östersjön ska må bra igen. Det är därför djupt oroväckande att regeringen har valt att skära ned på anslagen till centrala förvaltningsmyndigheter. Detta har lett till att flera myndigheter behövt varsla om uppsägningar. Till exempel behövde Havs- och vattenmyndigheten säga upp personal motsvarande 25 årsarbetskrafter i juni, medan Naturvårdsverket

varslade 65 tjänster i februari. Med sådana nedskärningar i myndigheternas budgetar är det oklart hur regeringen planerar att genomföra beslut på ett effektivt sätt. Vidare är det bekymmersamt att propositionen inte innehåller några förslag på hur regeringen ska säkerställa nödvändig finansiering för att uppfylla de uppsatta målen.

9. Etappmål om övergödning, punkt 7 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 6 och avslår motion

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 9–11.

Ställningstagande

Regeringen gör i propositionen bedömningen att återföringen av fosfor och kväve behöver öka. Jag och mitt parti delar regeringens bedömning men saknar förslag i propositionen för att stärka återföringen.

Forskningen är enig i att klimatförändringarna kommer att få stor effekt på havet och i synnerhet på Östersjön. Uppvärmningen av Östersjön går snabbare än i övriga havsområden. Riskerna är att Östersjön, med ett varmare vatten som innehåller mindre syre tillsammans med övergödningens bidrag till syrefria botten och syrefattigt havsvatten, slutar vara en kolsänka med en produktion av syre och istället blir en källa till växthusgaser. Problemet med övergödning längs ostkusten är omfattande. Även om övergödningens effekter varierar mer i kustområden är problemet detsamma och påverkar alla arter och livsmiljöer. Detta påverkar i sin tur många fiskarter, även kommersiellt viktiga, och gör att de får svårt att återhämta sig. Arbetet med att minska övergödningen är långsiktigt och forskare menar att det kommer att ta 50–100 år innan vi ser de verkliga effekterna av de insatser som genomförs nu.

I dag finns inget etappmål inom miljömålssystemet som berör övergödning. Det finns internationella mål, bl.a. i Helcoms (Helsingforskommissionens) aktionsplan för Östersjön (BASP). Det finns även målsättningar kopplade till Agenda 2030:s hållbarhetsmål 14 Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling. Men inget av de mål för övergödning som finns uppnås.

I sitt betänkande Havet och människan (SOU 2020:83) bedömer Miljö- och naturresursdepartementets utredning att åtgärder för att komma till rätta med effekterna av

övergödning vid kuster och hav även fortsättningsvis kommer att vara ett av de huvudsakliga insatsområdena för att nå god ekologisk status och god miljöstatus, dvs. nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Åtgärder för att minska övergödningen bidrar till att Östersjön blir mer motståndskraftig mot klimatförändringar.

I sitt betänkande föreslår därför Miljömålsberedningen ett etappmål om ökad återföring av fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen. Målet innebär att genom förbättrad resurshushållning öka återföringen av använd fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen till 2030. Regeringen bör därför införa ett etappmål om återföring av kväve och fosfor till livsmedelsproduktionen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag.

10. Återföring av näringsämnen, punkt 8 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 och

avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 67 och 68 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 47.

Ställningstagande

I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) föreslår Miljömålsberedningen att regeringen ger Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Vinnova och Formas ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur återföringen av näringsämnen kan öka samt att bedöma behovet av ett särskilt innovations- och teknikprogram. Jag och mitt parti ställer oss bakom det förslaget.

11. Återföring av näringsämnen, punkt 8 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 67 och 68 samt
 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 47 och
 avslår motion
 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Regeringens bedömning är att återföringen av fosfor och kväve behöver öka. Regeringen konstaterar vidare att det finns behov av att stödja drivkrafter och undanröja hinder för innovation och teknikutveckling för att underlätta recirkulering av fosfor och kväve. Jag och mitt parti vill att regeringen förtydligar hur detta ska uppnås. I likhet med Miljömålsberedningen vill jag och mitt parti att regeringen klargör att den avser att ge relevanta myndigheter ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och avloppsslam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel, för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen.

Regeringens bedömning är att kravet på dokumentation genom växtodlingsplaner eller motsvarande inom övergödningssensibla områden även bör inkludera tillförsel av fosfor. Jag och mitt parti stöder regeringens bedömning, men anser att regeringen bör inkludera en mer systemövergripande ansats när det gäller hur tillförseln av fosfor och kväve till mark och vatten ska kunna minskas. Vidare vill jag och mitt parti att regeringen ska klargöra att användningen av jungfrulig fosfor måste minska drastiskt och att nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor behöver fasas ut för att minska övergödningssproblem på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser.

12. Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket, punkt 9 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Mattias Eriksson Falk (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
 2024/25:124 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) och
 avslår motionerna
 2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 5,
 2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 22–25, 66 och 69 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 28, 29, 31, 32, 35.1 och 48.

Ställningstagande

Vi och vårt parti välkomnar regeringens proposition om inriktningen för havsmiljöpolitiken. Till grund för propositionen ligger Miljömålsberedningens delbetänkande Havet och människan (SOU 2020:83) samt Övergödningsutredningens betänkande Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10).

Den negativa trenden för tillståndet för våra hav måste brytas. Grundläggande i arbetet är att skapa förutsättningar för att minska näringsläckaget. Jordbruket är i detta arbete en del av lösningen där framsteg med minskad näringstillförsel kan noteras under de senaste decennierna, ofta med frivilliga lösningar. Samtidigt är det angeläget att inte reglera jordbruket ytterligare eftersom det i dag är en pressad bransch och det är av yttersta vikt att den politik som förs på alla sätt skapar förutsättningar för att öka den svenska försörjningsförmågan.

För att skapa bättre förutsättningar för att minska näringsläckaget av fosfor föreslår regeringen i propositionen rapporteringskrav för användandet av fosfor. Förslaget har goda intentioner, men det finns inte mycket som tyder på att det går att kombinera med en effektiv politik för att minska näringstillförseln. Risker är att ökade regleringar på området enbart bidrar till en ökad administrativ börda för lantbruket utan reell nytta. Detta riskerar att bidra till att hämma konkurrenskraften inom livsmedelssektorn. Lantbrukarnas Riksförbund är kritiskt till förslaget och ser inte att det medför någon effekt för användandet av gödselmedel utan endast skapar ytterligare administrativ belastning. Svenska lantbrukare har redan i dag starka incitament att begränsa användandet av gödselmedel då användandet är förenat med betydande kostnader, något som illustreras av minskad användning av fosfor vid högt pris på gödselmedel och låg betalning för spannmål. Det är viktigt att regeringen i arbetet med att utforma politiken för minskat näringsläckage tar hänsyn till lantbrukets omfattande regelbörda och primärt använder andra vägar för att begränsa näringsläckaget. I de fall ytterligare regleringar införs för jordbrukssektorn är det viktigt att det kombineras med andra åtgärder som sammantaget minskar regelbördan för svenska lantbruk.

13. Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket, punkt 9 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2024/25:124 av Martin Kinnunen m.fl. (SD),

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 22–25, 66 och 69 samt 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 28, 29, 31, 32, 35.1 och 48.

Ställningstagande

I Naturvårdsverkets Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019 konstateras att åtgärdstakten måste öka för att nå miljömålet Ingen övergödning. Nuvarande åtgärdsprogram inom vatten- och havsmiljöförvaltningen samt landsbygdsprogrammet är otillräckliga när det gäller åtgärder för att minska näringsämnestillförseln till våra vattenmiljöer. Relativt billiga åtgärder på jordbruksmark genomförs inte på grund av att det saknas styrmedel. Åtgärder inom jordbruket är begränsade till vad som kan finansieras genom befintliga medel i landsbygdsprogrammet och stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). När åtgärdsprogrammet för havsmiljön togs fram utgick man från att åtgärderna i vattenförvaltningens åtgärdsprogram skulle minska tillförseln av näringsämnen från land tillräckligt. Så är inte fallet. Bristen på fysiska landåtgärder är påtaglig och åtgärder i havet är till stor del utredande och kunskapsuppbyggande men inte fysiska. Det saknas med andra ord fysiska åtgärder som förbättrar tillståndet.

Även Miljömålsberedningen konstaterar i betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) att det bland myndigheter, organisationer, kommuner och länsstyrelser finns en samsyn om att åtgärdsunderskottet är ett mycket allvarligt problem i havsmiljöförvaltningen. EU-kommissionen har även sedan lång tid tillbaka påpekat att de svenska åtgärdsprogrammen saknar information om vilka specifika åtgärder som kommer att genomföras samt att det saknas information om vilka påverkansfaktorer som åtgärderna adresserar.

I propositionen föreslår regeringen att åtgärdsarbetet ska vara långsiktigt, samordnat och bidra till cirkulära flöden av fosfor och kväve. Det framgår enligt förslaget att regeringen ska verka för att återföringen och effektiviteten i användningen av växtnäringsämnen ska öka och att åtgärdsarbetet i avrinningsområden ska utvecklas för att minimera tillförseln av kväve och fosfor till kuster och hav. Jag och mitt parti anser att det är en lämplig inriktning men saknar konkreta förslag och tydlig koppling till relevanta miljömål. Regeringen bör därför verka för ett gemensamt åtgärdsprogram i enlighet med våra miljömål för vatten- och havsmiljöförvaltningen och den svenska strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

14. Åtgärder för att minska näringsförlusterna från jordbruket, punkt 9 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 22–25, 66 och 69 samt 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 28, 29, 31, 32, 35.1 och 48 samt

avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 5 och

2024/25:124 av Martin Kinnunen m.fl. (SD).

Ställningstagande

Eftersom jordbrukets verksamheter är en central källa för den näringsanvändning och det läckage som orsakar övergödning anser jag och mitt parti, i likhet med Miljömålsberedningen, att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Jordbruksverket ska sedan få uppdraget att samverka med övriga relevanta myndigheter. Ett viktigt verktyg för att jobba mer målinriktat med övergödningens problematik är att ansvarig myndighet kan meddela föreskrifter om vilka områden som är övergödningssensibla. Jag och mitt parti anser därför att regeringen ska komplettera 5 § förordningen (1998:915) om miljö hänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningssensibla områden med hänsyn till risk för att miljö kvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås. Det är också nödvändigt att klargöra i Jordbruksverkets instruktion att myndigheten ska bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljö kvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljö balken. Vidare anser mitt parti och jag att ett krav på samverkan mellan de myndigheter som arbetar för att minska övergödningen ska skrivas in i Jordbruksverkets instruktion. Jordbruksverket ska få till uppgift i sin instruktion att samverka med Vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt vattenförvaltningsförordningen och havsmiljö förordningen (2010:1341), i frågor och åtgärder som rör miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning.

Vidare måste en utgångspunkt i arbetet med den kommande översynen av stödsystemen inom den gemensamma jordbrukspolitiken vara att inte tillåta

att krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medför lägre miljökrav för Sverige, och inte heller sämre konkurrensförhållanden för svenska bönder.

För att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen, såväl i våra hav, sjöar och vattendrag som på land, behöver mängden nyproducerat kväve (taget ur luften) som tillförs kretsloppet i form av mineralgödsel minska. För att minska tillförseln av mineralgödsel och göra det möjligt att öka användningen av lokalt producerad gödsel som stallgödsel, krävs det en högre differentiering av jordbruket än dagens koncentration av renodlade djurgårdar i vissa regioner och växtodlingsgårdar i andra. Det behövs en ökad och förbättrad integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder. Jag och mitt parti anser därför att det behöver införas styrmedel för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket.

15. EU:s kemikalielagstiftning, punkt 10 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 62–65 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 123, 135, 136 och 139.

Ställningstagande

Regeringens förslag är att Sverige även i fortsättningen ska verka aktivt för att EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet genomförs i sin helhet och utan onödiga dröjsmål. Sverige ska också fortsätta att arbeta internationellt för ambitiösa regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar. Mitt parti och jag stöder regeringens förslag men anser att det inte räcker att verka för att genomföra EU:s kemikaliestrategi, utan Sverige behöver fortsätta att verka för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning. Mitt parti och jag vill även att regeringen tydliggör att den avser att aktivt verka för att revideringen av Reach slutförs, och att lagstiftningen inte vattnas ur utan skärps.

Vidare vill jag och mitt parti att regeringen tydliggör att Sverige i EU ska driva på för en uppdatering av de gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet. Regeringen behöver även ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden. Regeringen bör också förtydliga att Sverige även i

fortsättningen starkt ska bidra till arbetet mot spridningen av farliga kemikalier på EU-nivå och regeringen bör säkra långsiktiga resurser för detta arbete.

16. Marint skräp, punkt 11 (C)

av Anders Karlsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1 och

avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 61 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 154.

Ställningstagande

Problemen med marint skräp är omfattande. Regeringen föreslår att genomförandet av engångsplastdirektivet fortsätter liksom arbetet med globala avtal för att få bukt med nedskräpningen. Det är bra, men det krävs ett starkare och mer samlat grepp för att få bukt med det skräp som redan finns i haven. Särskilt fokus bör riktas mot spökgarn och andra förlorade fiskeredskap som gömmer sig under ytan. Förlorade fiskeredskap utgör en fara för fiskar, fåglar och däggdjur då de kan fortsätta att fånga, spökfiska eller trassla in djur i många år eftersom redskapen är gjorda av mycket hållbara material. För att få bukt med detta krävs permanenta strukturer så att de som arbetar med att få upp förlorade fiskeredskap kan få förutsägbara förutsättningar.

17. Marint skräp, punkt 11 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 61 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 154 och

avslår motion

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringens bedömning i propositionen är att Sverige bör fortsätta genomförandet av engångsplastdirektivet samt fortsätta att vara aktivt drivande i förhandlingarna för ett ambitiöst globalt avtal mot plastföreningar som omfattar hela livscykeln för plast. Jag och mitt parti stöder regeringens bedömning men anser att den inte är tillräcklig för att svara upp mot den problembild som regeringen för fram i skältexten. Den saknar också en konkret viljeriktning om hur regeringen avser att ta vidare frågorna nationellt, vilket är centralt i sammanhanget. De globala problemen med marint skräp – där plast står för den största delen – är enorma, och regeringen måste specifikt verka för en absolut minskning av användningen och produktionen av plast från jungfruliga resurser, liksom internationellt och inom EU driva att det krävs ett tak på den globala plastproduktionen. Detta är en av de absoluta kärnfrågorna i det internationella och europeiska arbetet mot marint skräp och plastföreningar, och bör helst ingå i ett globalt avtal mot plastföreningar. Men oavsett detta arbete krävs progressiva regeringar som aktivt driver frågorna, inom ramen för förhandlingarna om ett globalt avtal mot plastföreningar, eller i ett eget spår. Därför behöver regeringen förtydliga sin bedömning av frågan.

I likhet med Miljömålsberedningen anser jag och mitt parti också att regeringen ska ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda, och vid behov föreslå, ett etappmål till miljömålssystemet om marint skräp. Vidare bör Havs- och vattenmyndighetens instruktion kompletteras med ett ansvar för frågor som rör marint skräp.

18. Ekosystembaserad fiskförvaltning, punkt 12 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 32 och 33 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 67 och 71.

Ställningstagande

Regeringens bedömning i propositionen är att Havs- och vattenmyndighetens uppgifter bör ses över i syfte att stärka myndighetens ansvar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning och EU:s gemensamma fiskeripolitik inom dess ansvarsområde. Sverige bör vara fortsatt aktivt inom EU, Baltfish, Scheveningen, Helcom och Ospar för att verka för och främja att rådgivning

från Ices och STECF om fiskemöjligheter och tekniska regleringar inom fiskeripolitiken även bidrar till att nå fastställda förhållanden som kännetecknar god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Sverige bör verka för att vetenskaplig rådgivning för fiskbestånd och havsmiljö beaktar befintliga dataunderlag, inklusive delbestånd och data om havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer. Jag och mitt parti stöder regeringens bedömning men anser att det är otydligt hur regeringen avser att åstadkomma en bättre samordning mellan fiskeförvaltningen och havsmiljöförvaltningen.

Jag anser att ett bättre alternativ vore att lägga fram Miljömålsberedningens förslag om att integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen i stort. Det krävs därför att Havs- och vattenmyndighetens instruktion ändras så att det framgår att myndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras med havsmiljöarbetet.

Jag och mitt parti anser vidare, i likhet med Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndighetens instruktion måste tydliggöras så att det framgår att myndigheten inom sitt ansvarsområde ansvarar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering.

19. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3,

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 34, 35, 37, 38 och 48 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 68, 69, 73, 74 och 88.

Ställningstagande

Flera av fiskbestånden i Östersjön är akut hotade. Övergödning, överfiske och miljöföroreningar har skapat en kritisk situation där flera fiskarter är på väg att helt utrotas. Torsken har i princip redan försvunnit från Östersjön. Nu

riskerar även sillen och strömmingen att kollapsa på samma sätt. Övergödningen bidrar dessutom till en ökad algblomning, vilket inte bara drabbar ekosystemen negativt utan även tvingar svenska badplatser att stänga på grund av de allvarliga hälsoriskerna. Redan 1974 gjordes den första vetenskapliga uppskattningen av mängden sill i Östersjön. Sedan dess har beståndet minskat drastiskt – med mer än 77 procent. Om inte kraftfulla åtgärder sätts in i tid riskerar bestånden att helt uttraderas. Detta skulle få förödande konsekvenser på flera sätt. Sillen och strömmingen är inte bara viktiga för våra ekosystem och vår biologiska mångfald utan är också en betydande del av vårt svenska kulturarv. Dessutom riskerar det småskaliga kustnära humankonsumtionsfisket att helt slås ut. Det är därför avgörande att regeringen skyndsamt gör vad den kan för att rädda havsmiljön och fiskbestånden i Östersjön.

Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att regeringen har valt att lägga fram en proposition som helt saknar skarpa och styrande åtgärder för att vända utvecklingen i Östersjön. Kraftfulla åtgärder behöver sättas in och försiktighetsprincipen måste tillämpas för att rädda de hårt pressade fiskbestånden, begränsa övergödningen och föroreningarna, bekämpa nedskräpningen samt stärka skyddet för våra marina områden. Socialdemokraterna har under en längre tid arbetat målmedvetet för ett renare hav och välmående fiskbestånd. Bland annat har vi tillsatt flera av de utredningar som ligger till grund för regeringens nya havsproposition.

För att rädda bestånden av sill och strömming i Östersjön vill vi införa en återhämtningspaus med undantag för det småskaliga kustnära fisket. Det storskaliga industrifisket med inriktning på produktion av fiskmjöl står för över 90 procent av strömmingsfångsterna i den svenska delen av Östersjöområdet. Socialdemokraterna krävde att vi skulle följa EU-kommissionens rekommendationer och pausa fisket, men tyvärr valde regeringen att gå emot detta.

Ett viktigt verktyg för att säkerställa ett långsiktigt hållbart fiske och skyddet av våra marina ekosystem är ett aktivt arbete med att implementera och utveckla ny teknik och digitala lösningar. Genom att använda moderna övervakningssystem och dataanalys kan vi både förbättra efterlevnaden av befintliga fiskeregler och effektivisera insatserna för att återställa havsmiljön.

Digitala verktyg som satellitövervakning och AI-teknik erbjuder nya möjligheter att spåra och bekämpa illegalt fiske i realtid. Detta kan bidra till att minska överfiske och säkerställa att lagstiftning för hållbart fiske efterlevs.

Dessutom kan digitalisering ge bättre insyn i hur fiskbestånd utvecklas och hur klimatförändringar påverkar våra hav. Genom avancerade modeller kan vi tidigt identifiera hot mot känsliga arter och marina områden, och därmed sätta in åtgärder på ett mer proaktivt och effektivt sätt. Samtidigt kan digitaliseringen stötta de fiskare som verkar inom ramarna för hållbart fiske.

Genom att erbjuda digitala verktyg och utbildningar kan mindre aktörer få möjlighet att bättre följa hållbarhetskrav och därmed bidra till en mer levande havsmiljö. Det är därför av största vikt att inte bara fokusera på lagstiftning

och regleringar, utan också aktivt främja innovation och teknik som kan bidra till en långsiktigt hållbar förvaltning av våra hav.

20. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3 och avslår motionerna

2024/25:106 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 34, 35, 37, 38 och 48 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 68, 69, 73, 74 och 88.

Ställningstagande

Haven är under en mycket stor press och nyttjandet av havets resurser är inte hållbart. Många fiskbestånd riskerar att försvinna, som exempelvis strömmingsbestånden i Östersjön. Våra hav påverkas av en rad miljö- och fiskelagstiftningar som i dag spretar åt olika håll och som därmed gör det svårare att förvalta haven inom ekosystemens gränser. Därmed kan inte havens potential att lagra kol och stärka vår livsmedelsberedskap uppnås. Jag och mitt parti anser att EU-kommissionen behöver ta ett helhetsgrepp och genomföra en översyn för att säkerställa att relevant lagstiftning och åtgärder leder till god miljöstatus för EU:s hav och förutsättningar för småskaliga aktörer att verka. Jag anser att Sverige bör verka för att EU-kommissionen lägger fram ett samlat förslag i likhet med den gröna given som tar ett helhetsgrepp om hållbart brukande och skydd av EU:s hav.

21. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (C)

av Anders Karlsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2 och avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3,

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 34, 35, 37, 38 och 48 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 68, 69, 73, 74 och 88.

Ställningstagande

Regeringen presenterar förslag på hur fiskförvaltningen kan samordnas bättre med havsmiljöförvaltningen. Det är bra, men det är redan en del av den gemensamma fiskeripolitiken inom EU. Tyvärr har genomförandet av detta i förvaltningsplanen för Östersjön varit under all kritik, där fokuset på maximal hållbar avkastning leder till systematiskt överfiske. Förändring av villkoren måste ske inom kvotförhandlingarna och kan göras redan nu under hösten 2024. Men något som regeringen inte nämner är det faktum att kommissionen har aviserat en översyn av den gemensamma fiskeripolitiken och att förändringar baserat på detta kan komma att föreslås. Här måste regeringen vara mycket aktiv för att se till att kommissionen föreslår de nödvändiga ändringar som kan ge bättre och mer långsiktiga vetenskapliga råd.

22. EU:s gemensamma fiskeripolitik, punkt 13 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 34, 35, 37, 38 och 48 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 68, 69, 73, 74 och 88 samt

avslår motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3,

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 1 och 3 samt

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Mot bakgrund av det kritiska läget för många fiskbestånd behöver regeringen i närtid verka för att EU antar en strategi för att både kortsiktigt och långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive våra svenska hav. Jag anser även att regeringen måste verka för en förändring av systemet med maximalt hållbart uttag (MSY) till en ekosystembaserad förvaltningsmodell, så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet, liksom behovet av att återuppbygga bestånden för både kort- och långsiktig stabilitet över nivåer som kan producera maximal hållbar avkastning.

Regeringens bedömning är att försiktighetsansatsens tillämpning bör stärkas vid varningssignaler om oklara orsakssamband mellan olika faktorer som påverkar havsmiljön och risk för betydande ekosystemeffekter av pågående aktiviteter. Jag och mitt parti stöder regeringens bedömning men önskar att den skärps och preciseras ytterligare. Jag anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska tydliggöra att försiktighetsansatsen ska tillämpas i enlighet med artikel 2 i den gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystemeffekter av ett pågående fiske. Jag vill också framhålla att försiktighetsprincipen ska tillämpas och ges företrädesrätt i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras.

Vidare anser jag och mitt parti att Sverige även måste driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter.

23. Rådgivning från Ices, punkt 14 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 36 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 75.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen, med stöd av Internationella havsforskningsrådet, Ices, ska ta fram ett förslag till hur en samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål

för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, ska utformas. Syftet ska vara att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna.

24. Fiskerikontroll, punkt 15 (S, V)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 2 och

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 58.

Ställningstagande

Vi har sedan tidigare varit tydliga med att kontrollerna av det illegala fisket ska skärpas. Olagligt och oreglerat fiske är ett av de största hoten mot de marina ekosystemen. Bara 3 procent av alla fiskefartygs fångster kontrollerades i fjol och Sverige får skarp kritik från EU för allvarliga och systematiska brister i fiskekontrollen. Vi vill se att övervakningen av fiskeindustrin stärks. Avsiktlig felrapportering av fiskefångster underminerar våra ansträngningar för hållbart fiske. Därför vill vi ha fler och skärpta kontroller av fisket och höjda straff vid avsiktlig felrapportering.

25. Utflytt av trålgränsen, punkt 16 (S, V, C, MP)

av Emma Nohrén (MP), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S), Andrea Andersson Tay (V) och Anders Karlsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8 och 9,

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 4,

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 3,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 39 och 40 samt 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 76 och 77.

Ställningstagande

Ytterligare en viktig åtgärd för att vända utvecklingen i Östersjön är att flytta ut trålgränsen för att skydda strömmingen och sillen. Det har konstaterats av en stor grupp forskare. I propositionen saknas dessvärre skarpa förslag om detta.

Regeringens bedömning är att det bör tas fram permanenta regleringar avseende pelagiskt trålfiske inom hela området upp till 12 nautiska mil från baslinjen i svensk territorialzon i Östersjön från Skanör till Haparanda, inklusive Öland och Gotland. Regeringen menar att det finns ett behov av att ta bort eller drastiskt minska de s.k. inflyttningsområdena innanför trålgränsen och av att inrätta områden utanför 12 nautiska mil där visst fiske kan behöva begränsas, i synnerhet för att skydda lekansamlingar av strömming och andra kustfiskbestånd.

En permanent reglering är inte detsamma som ett förbud, även formuleringen ”upp till” öppnar för att trålgräns från 12 nautiska mil inte ska gälla överallt. Lägg därtill att man följer upp med att inflyttningszonerna behöver reduceras, vilket implicerar att de kommer att vara kvar och kan fungera som undantag. Som framgår av propositionen kan Sverige inte heller ensamt flytta ut trålgränsen utan det behöver ske i samråd med kommissionen och andra medlemsstater.

Vi anser att regeringens bedömning är otydlig och går att tolka på en mängd olika sätt. I detta kritiska läge för sill och strömming är det av yttersta vikt att ge tydliga styr signaler till myndigheterna. För att skydda sill och strömming maximalt i svenska vatten anser vi att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga s.k. inflyttningsområden skyndsamt måste tas bort. I dagsläget pågår ett omfattande fiske i inflyttningsområdena, och detta måste stoppas.

Regeringen har ett pågående regeringsuppdrag till Havs- och vattenmyndigheten som innebär tidsbegränsade försök att flytta ut trålgränsen i försöksområden. Vi anser att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten.

För att uppnå en ekosystembaserad förvaltning med tydligare fiske-regleringar anser vi att det behövs skapare och tydligare åtgärder som omfattar hela Sveriges kustområden och marina skyddade områden. I dag har vi en trålgräns som går 3–4 nautiska mil från kusten. Tanken med trålgränsen är att den ska ge fredade områden för lek, uppväxtområden och känsliga bottenar. Nu har flera röster höjts för att flytta ut trålgränsen ytterligare och miljörörelsen tillsammans med delar av yrkesfisket tycks eniga i att det är ett förslag man vill se bli verklighet. Vi anser att detta är en lämplig åtgärd för att begränsa de

negativa effekterna av bottentrålning. I dag vittnar fiskare längs kusten om bestånd som aldrig når innanför trålgränsen och fiskare tvingas stanna i hamn på grund av de alltför små eller helt uteblivna fångsterna. En flytt av trålgränsen skulle stärka de kustnära områdena och ge en bredare skyddszon. EU:s gemensamma fiskeripolitik ger varje land möjlighet att begränsa tillgången till kustområdena ända ut till territorialgränsen, vilken ligger 12 nautiska mil från baslinjen. Det råder dock osäkerhet kring om denna möjlighet begränsas av bilaterala avtal med grannländer. Regeringen ska verka för utflyttad trålgräns för både bottentrålning och pelagisk trålning till 12 sjömil längs hela Sveriges kust med möjlighet att avsätta begränsade trålområden där miljöpåverkan är ringa.

Sverige har i dag bilaterala fiskeavtal med Norge, Danmark och Finland som ger länderna rätt att fiska i varandras vatten. En utflyttning av trålgränsen skulle därför påverka även dessa länders fiske och måste därför föregås av samråd med dem. Det avtal mellan Sverige och Danmark som omfattar södra Östersjön och Kattegatt slöts 1932 och avtalet med Finland 1975. Stora förändringar har skett i fisket sedan dess. En granskning gjord av tidningen Sveriges Natur visar dessutom att det råder oklarhet om hur avtalet med Danmark ska tolkas. Avtalen med Danmark och Finland bör därför omförhandlas eller sägas upp. Regeringen bör omförhandla, alternativt säga upp, fiskeavtalen med Danmark och Finland för att möjliggöra en utflyttning av trålgränsen.

26. Industritrålning i Östersjön, punkt 17 (V, MP)

av Emma Nohrén (MP) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 41 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 70.

Ställningstagande

Sedan Miljömålsberedningen lämnade över sin utredning till regeringen har det blivit ännu tydligare att sill- och strömmingsbestånden i Östersjön mår allt sämre. Inför EU:s fiskeförhandlingar 2023 var läget så illa att regelverket och därmed kommissionen föreslog fiskestopp. Tyvärr följde inte EU:s fiskeministrar rådet.

Den största delen av sill/strömming i Östersjön tas upp av s.k. industritrålare, stora båtar som kan ta upp enorma kvantiteter på kort tid och där den

absoluta majoriteten av fångsten inte går till humankonsumtion. Fram till mitten av 1990-talet var industritrålning förbjudet i Östersjön. Vi anser att Sverige ska verka för att återinföra förbudet mot industritrålning i Östersjön snarast.

27. Regionala åtgärdsplaner för fiskevård, punkt 18 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 11 och avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 42 och 43 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 93 och 94.

Ställningstagande

Många fiskbestånd, inte minst bestånden av större rovfiskar, har minskat, vilket försvagar ekosystemens resiliens (förmågan att stå emot och klara av förändringar) och förstärker effekterna av övergödning. I propositionen gör regeringen bedömningen att man behöver identifiera åtgärder för att stärka de regionala kuststräckornas bestånd av rovfisk och ekosystemens bärkraft. Miljömålsberedningen har i stället föreslagit att länsvisa åtgärdsplaner bör tas fram för att stärka bestånden av stora rovfiskar, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning. Jag och mitt parti delar bedömningen att detta är en lämplig konkret åtgärd men vi delar också en rad remissinstansers uppfattning att förslaget även borde hantera fisk i utsjön och inte bara vid kusten samt att rovfiskens bytesdjur, i första hand sill/strömning, också bör beaktas.

Jag anser att regeringen bör se till att berörda myndigheter får i uppdrag att samordna framtagande av regionala åtgärdsplaner för fiskevård i syfte att stärka bestånden av stora rovfiskar samt deras bytesdjur i kustområden och utsjö.

28. Regionala åtgärdsplaner för fiskevård, punkt 18 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 42 och 43 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 93 och 94 samt
avslår motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Regeringens bedömning är att det finns behov av att identifiera verktyg och åtgärder för olika kuststräckors regionala behov och utmaningar för att stärka bestånden av stor rovfisk och ekosystemens resiliens. Jag och mitt parti stöder bedömningen men anser att regeringens behöver precisera ett tydligare handlingsalternativ.

När det gäller den känsliga och viktiga kustzonen, anser jag i likhet med Miljömålsberedningen, att det behöver tas fram länsvisa, alternativt samordnade inom vattendistriktet, åtgärdsplaner för fiskevården både vid kusten och i utsjön, för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekterna av övergödning. Särskilt viktiga områden som våtmarker, lekområden, ålgräsängar och grunda vikar är i stort behov av restaurering. Så kan också kustekosystemens förmåga att lagra in kol och minimera metanutsläpp öka. Kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, bör få i uppdrag att redovisa sådana åtgärdsplaner senast 2026.

Jag anser även, i likhet med Miljömålsberedningen, att planeringen av fiskevården i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen.

29. Förvaltning av predatorer, punkt 19 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 7 och avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 59 och 60 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 96 och 97.

Ställningstagande

När det gäller en etisk ekosystembaserad förvaltning av säl och skarv är vi positiva till att regeringen fortsätter den tidigare socialdemokratiska regeringens arbete med frågan. Vi anser att en sådan förvaltning är av stor vikt för att möjliggöra återhämtning av fiskbestånden. Förvaltningen av säl och skarv måste öka och antalet skarvar måste kraftigt minska för att rädda det småskaliga kustnära fisket.

30. Förvaltning av predatorer, punkt 19 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 59 och 60 samt

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 96 och 97 samt

avslår motion

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 7.

Ställningstagande

Regeringens bedömning är att förvaltning av predatorer som säl och skarv bör ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensioner. Jag och mitt parti anser att regeringens ställningstagande är otydligt och önskar att regeringen klargör att nuvarande jaktregler som är inriktade på säl i närheten av fiskeredskap kvarstår. Jag anser också att det är nödvändigt att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke-dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen.

Eftersom gråsäl i Östersjön utgörs av ett enda bestånd anser jag att det är av yttersta vikt att Östersjöländerna tillsammans ska ta fram en gemensam

förvaltnings- och bevarandeplan, och att regeringen verkar för att en sådan kommer till stånd.

31. Sjöfart i känsliga kust- och havsområden, punkt 20 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 13 och avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 55–58 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 158–161.

Ställningstagande

Ett flertal hårt trafikerade fartygsrutter i Sveriges närområde passerar i närheten eller genom marina skyddade områden samt andra känsliga havsområden. Få havsområden i Sveriges närhet är helt fria från fartygstrafik. Regeringen gör i propositionen bedömningen att sjöfartens miljöpåverkan och behovet av åtgärder för att minska sjöfartens miljöpåverkan i särskilt känsliga områden i Östersjön bör utredas. Jag och mitt parti delar Miljömålsberedningens uppfattning att ytterligare utredning inte är nödvändig. Havs- och vattenmyndigheten har i förslag till havsplaner som lämnades till regeringen i december 2019 pekat ut några utbredningsområden för sjöfart där sjöfarten och miljöintressen krockar. De platserna är Salvorev (mellan Gotska sandön och Fårö) samt området mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank, sydost om Gotland.

Jag och mitt parti anser att regeringen bör verka för att IMO fattar beslut om att farlederna för den kommersiella fartygstrafiken i särskilt känsliga områden i Östersjön läggs om i enlighet med förslag från Miljömålsberedningens betänkande Människan och havet.

32. Sjöfart i känsliga kust- och havsområden, punkt 20 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 55–58 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 158–161 och
avslår motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 13.

Ställningstagande

Regeringens bedömning är att sjöfartens miljöpåverkan och behovet av åtgärder för att minska sjöfartens miljöpåverkan i särskilt känsliga områden i Östersjön bör utredas. Jag och mitt parti vill att regeringen tydliggör sitt ställningstagande. Jag anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem.

En särskild utredare bör vidare få i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden. Denna process bör dock inte inväntas innan regeringen kan inleda en process inom IMO om reglering av, restriktioner för och förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön. Dessa behöver ändras eller läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare. Processen inom IMO kommer att ta tid och behöver därför inledas utan dröjsmål, parallellt med att en utredare ser över relevant lagstiftning.

Jag anser även, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen omgående ska begära in beslutsunderlag från berörda myndigheter om behovet av regleringar och restriktioner i följande områden:

- a) över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön,
- b) mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk.

Dessa områden kännetecknas av särskilt höga naturvärden.

33. Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar, punkt 21 (S, V, C, MP)

av Emma Nohrén (MP), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S), Andrea Andersson Tay (V) och Anders Karlsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 14,
2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 8,
2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 4 och
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 54.

Ställningstagande

Det är väl känt och dokumenterat att det marina ekosystemet i Östersjön är hårt belastat, inte minst från sjöfarten. En betydande del av den internationella fartygstrafiken går nära den svenska kusten och genom känsliga havsområden. En utsläppskälla som i princip inte existerade före 2015 är utsläpp av förorenat tvättvatten från fartyg utrustade med s.k. skrubbrar. Fartyg med öppna skrubbrar tömmer tvättvattnet från reningen ut i havet med föroreningar. Det innebär att stora mängder försurat och förorenat vatten töms direkt ut i havet och leder till allvarliga föroreningar som skadar havsmiljön.

För ett par år sedan föreslog Havs- och vattenmyndigheten och Transportstyrelsen att det som ett första steg ska införas ett nationellt utsläppsförbud i svenska farvatten. Orsaken var de forskningsresultat som publicerats om den skadliga effekten som skrubbevatten har på den marina miljön. Tydliga rekommendationer har alltså kommit från berörda svenska myndigheters sida. Ett antal länder i världen har infört nationella utsläppsförbud av skrubbevatten i sina territorialvatten, och ett par svenska hamnar har redan gått före. Irland, Tyskland, Norge, Spanien och Portugal har infört ett förbud mot att släppa ut skrubbevatten i hamnar, fjordar och/eller inre vattenvägar, medan Frankrike och Belgien har ett förbud ut till 3 nautiska mil, och Lettland har ett förbud ut till 12 nautiska mil. Danmark är nu det första nordiska land som kommer att förbjuda utsläpp från skrubbrar i sina farvatten.

Det var därför efterlängtat att regeringen föreslår förbud mot detta i promemorian Förbud mot utsläpp från skrubbrar till vatten inom svenskt sjöterritorium. Men trots detta har regeringen valt att formulera sig betydligt vagare i sin proposition. Vi anser, till skillnad från regeringen, att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium ska införas utan dröjsmål.

Miljömålsberedningen har föreslagit att regeringen inom EU och IMO ska verka för ett förbud mot utsläpp av tvättvatten. Tyskland och Belgien är exempel på länder som på eget initiativ har infört förbud mot utsläpp av tvättvatten i vissa nationella områden. Vi instämmer med Miljömålsberedningens förslag och anser att Sverige bör införa nationellt förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar.

Det krävs handlingskraft mot ett akut miljöhot mot våra marina havsmiljöer och därför bör regeringen snarast återkomma med förslag till utsläppsförbud mot skrubbevatten i svenskt territorialvatten. Regeringen tog i juni 2024 fram

promemorian Förbud mot utsläpp från skrubbrar till vatten inom svenskt sjöterritorium som är på remiss till den 31 oktober 2024. Vi förväntar oss att regeringen inom kort går fram med ett sådant förslag till riksdagen. Vidare bör regeringen inom EU och IMO verka för ett förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar i enlighet med Miljömålsberedningens förslag.

34. Undervattensbuller, punkt 22 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 15 och avslår motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 51–53 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 172–174.

Ställningstagande

Den ökande trafiken och exploateringen i våra hav innebär en ökande belastning på marina djur i form av buller. Det försvårar möjligheterna för arter som behöver sin hörsel för att söka föda och kommunicera. Regeringen anser att det är angeläget att förstärka myndighets- och aktörssamverkan, utveckla kunskapsunderlaget och analysera vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent undervattensbuller. Jag och mitt parti anser att det är en bra inriktning men att det behövs tydliga verktyg för att minska undervattensbullrets påverkan på ekosystemen. Jag anser i likhet med Miljömålsberedningens förslag att miljö kvalitetsnormer ska tas fram i detta syfte. Regeringen konstaterar i propositionen att Havs- och vattenmyndigheten genom sitt arbete har genomfört eller skapat förutsättningar för att genomföra Miljömålsberedningens förslag. Det framgår dock inte när och i vilken form miljö kvalitetsnormer för undervattensbuller kommer att vara på plats.

Jag och mitt parti anser att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att fastställa minst en miljö kvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2025 och att myndigheten även bör få i uppdrag att fastställa miljö kvalitetsnormer av begränsningskaraktär för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning senast 2025.

35. Undervattensbuller, punkt 22 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 51–53 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 172–174 och

avslår motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 15.

Ställningstagande

Regeringens bedömning är att det är angeläget att förstärka myndighets- och aktörs samverkan, utveckla kunskapsunderlaget och analysera vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent undervattensbuller. Jag och mitt parti vill att regeringen förtydligar sin bedömning.

Jag vill, likt Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att fastställa minst en miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2026, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning senast 2026. Vidare bör Sverige omgående införa de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå.

I dag är det oklart vilken myndighet som har ansvar för undervattensbuller, och jag vill därför att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem, att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet och att ansvaret ska tydliggöras i Havs- och vattenmyndighetens instruktion.

36. Mål för marint områdesskydd, punkt 23 (S, V, MP)

av Emma Nohrén (MP), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Sofia Skönnbrink (S) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 12,
2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 5,
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 44 och
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 98 och
avslår motion
2024/25:890 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1.

Ställningstagande

För att Sverige ska uppnå sina åtaganden inom konventionen för biologisk mångfald (CBD), EU:s biodiversitetsstrategi och de regionala havskommissionerna Helcom och Ospar måste marina områden skyddas i högre utsträckning. Genom att stärka den biologiska mångfalden främjas även fisket och klimatanpassningsförmågan och motståndskraften mot främmande arter stärks.

Vi välkomnar regeringens förslag i propositionen om att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, till 2030. Vi anser dock att ”utöka och förstärka skyddet” för att ”bidra till” målsättningen framstår som en betydligt svagare formulering. I likhet med Miljömålsberedningens förslag anser vi att en nationell målsättning bör antas i form av etappmål om 30 procent skydd och minst 10 procent strikt skyddad areal till 2030.

Vi vill att regeringen förtydligar att målnivån om 30 procent skyddade områden ska gälla specifikt för Sverige. Att enbart tala om att Sverige ska bidra till ett internationellt mål skulle i värsta fall kunna öppna för att Sverige inte bidrar till denna målnivå fullt ut, dvs. att en mindre andel än 30 procent av svenska havsområden skyddas. Vi anser därför att regeringen ska besluta om ett etappmål för skydd av marina områden som slår fast att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva areella bevarandeåtgärder till 2030.

Centralt i sammanhanget är att kvaliteten på de skyddade områdena måste förbättras jämfört med i dag. I dag tillåts omfattande aktiviteter som pressar och stör ekosystemet, som omfattande fiske, i många skyddade områden. Fiskefredade områden har visat sig vara ett effektivt verktyg för att stärka ekosystemet. Vissa områden måste avsättas som helt fredade från mänsklig verksamhet. Minst 10 procent ska därför ha strikt skydd och vara helt opåverkade områden.

Det är också nödvändigt att regeringen tydliggör hur man ska nå målen om utökat marint skydd. Exempelvis bör regeringen ange att man avser att anslå tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid. Hur skyddet ska genomföras är en fråga som behöver tydliggöras. Vi förutsätter att regeringen återkommer med ett förtydligande gällande detta.

37. Bottentrålning i skyddade områden, punkt 24 (S, MP)

av Emma Nohrén (MP), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6,

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 47 och

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 87.

Ställningstagande

Ett viktigt steg för att skydda fiskebestånden är att införa förbud mot bottentrålning i skyddade områden, vilket tydligt rekommenderas av forskningen. Men inte heller om detta har regeringen lagt fram skarpa förslag. I stället skriver regeringen att den ”avser att gå vidare med förslagen i betänkandet Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden (SOU 2023:20)”. Av propositionen framgår varken hur eller när regeringen avser att gå vidare med förslagen. Vidare berör förslagen bara skyddade områden innanför trålgränsen. Flera skyddade områden finns utanför trålgränsen och det är av stor vikt att vidta åtgärder även för dessa områden. Här krävs förhandlingar med andra berörda länder.

Vi vill att regeringen förtydligar hur bottentrålning i skyddade områden ska förbjudas. Vi vill att undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen återkallas, så att trålning i skyddade områden upphör. Därutöver måste ett förbud mot trålning i marina skyddade områden införas. Regeringen måste även aktivt verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen i svensk ekonomisk zon.

38. Övriga förvaltningsåtgärder i marina skyddade områden, punkt 25 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 4 och 10 samt
avslår motionerna
2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 45, 46, 49 och 50 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 86, 100, 106 och 109.

Ställningstagande

Havet tar upp 25 procent av koldioxidutsläppen och lagrar en mycket stor del av den värme som orsakas av klimatförändringarna. Havet har därmed stor betydelse för klimatet. Men upptaget av värme och koldioxid innebär en stor belastning för många havslevande arter och för havet som ekosystem. Ett friskt ekosystem kan fungera som en kolsänka medan ett ekosystem som inte är i balans spär på klimatförändringarna. Det behövs därför ytterligare åtgärder inom en rad sektorer för att stärka de marina ekosystemen och därmed bidra till att havens resiliens (förmågan att motstå och åter hämta sig efter störning) förbättras. Regeringen gör i propositionen bedömningen att kopplingen mellan hav, klimatförändringar och havsförsurning bör beaktas i allt relevant åtgärdsarbete för att minska effekterna av en allt snabbare klimatförändring. Jag och mitt parti delar till fullo bedömningen men saknar åtgärder för en sådan inriktning.

Naturvårdsverket har framfört att de ser behov av att anpassa olika åtgärder för att bevara arter och naturtyper med särskilda värden i samband med ett framtida klimat, s.k. klimatrefugier. I praktiken skulle det kunna handla om åtgärder som stärker skyddet av ålgräsängar eller blåmusselbestånd i våra hav. Jag delar Naturvårdsverkets bedömning och anser att det finns behov av åtgärder för att främja stärkt skydd av klimatrefugier utöver möjligheten att bilda naturreservat. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag på anpassade åtgärder för att stärka skyddet av s.k. klimatrefugier i våra hav.

Vidare anser jag att det behöver införas ett generellt fiskeförbud i marina skyddade områden och att fiske endast bör tillåtas om det kan bedrivas utan att påverka områdets bevarandevärden. Det skulle gynna fiskbestånden både i skyddade områden och i kringliggande områden samtidigt som det skulle skydda livsmiljöer och öka motståndskraften mot t.ex. övergödning. I förlängningen gagnar detta också fiskenäringen.

39. Övriga förvaltningsåtgärder i marina skyddade områden, punkt 25 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 45, 46, 49 och 50 samt
2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 86, 100, 106 och 109
samt

avslår motion

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 4 och 10.

Ställningstagande

Sverige står nu inför ett intensivt arbete med att öka det marina skyddet, i linje med de globala målen om 30 procents marint skydd. Det är viktigt att Sverige går in i det arbetet med förbättrade förutsättningar för ett effektivt arbetssätt. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen måste komplettera områdeskyddsförordningen (1998:1252) med ett krav på att länsstyrelserna samarbetar om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

Det är även nödvändigt att regeringen tydliggör hur man ska nå målen om utökat marint skydd. Exempelvis bör regeringen ange att man avser att anslå tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid. När det gäller hur skyddet ska genomföras finns det stora behov av förtydliganden från regeringen.

Jag och mitt parti anser även att regeringen bör tydliggöra att de myndigheter vars verksamhet har bäring på skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster också behöver få i uppdrag att delta aktivt i detta arbete. Uppdragen behöver säkras genom tillägg i myndigheternas instruktioner. Jag anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att även Sjöfartsverkets, Transportstyrelsens och Försvarsmaktens instruktioner måste ändras så att myndigheterna inom sitt ansvarsområde får till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster.

Jag och mitt parti vill även att regeringen förtydligar hur bottentrålning i skyddade områden ska förbjudas. Ingen tydlig skrivning finns i propositionen i dagsläget, men frågan fick stort utrymme på regeringens presskonferens och i medierna. Jag vill att undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen återkallas, så att trålning i skyddade områden upphör. Därutöver måste ett förbud mot trålning i marina skyddade områden införas. Regeringen måste även aktivt verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen i svensk ekonomisk zon.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske:

Riksdagen godkänner regeringens förslag till inriktning för havspolitik (avsnitt 3.1, 3.2, 7.1 och 10.1).

Följdmotionerna

2024/25:56 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en havsmiljölag i enlighet med Miljömålsberedningens förslag bör införas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön bör tas fram och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU-kommissionen lägger fram ett samlat förslag i likhet med den gröna given som tar ett helhetsgrepp om hållbart brukande och skydd av EU:s hav och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på anpassade åtgärder för att stärka skyddet av s.k. klimatrefugier i våra hav och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för ett gemensamt åtgärdsprogram i enlighet med våra miljömål för vatten- och havsmiljöförvaltningen och den svenska strategiska planen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa ett etappmål om återföring av kväve och fosfor till livsmedelsproduktionen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, Tillväxtverket, Vinnova och Formas ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur återföringen av näringsämnen kan öka samt att bedöma behovet av ett särskilt innovations- och teknikprogram och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för utflyttad trålgräns för både bottentrålning och pelagisk trålning till 12 sjömil längs hela Sveriges kust med möjlighet att avsätta begränsade trålområden där miljöpåverkan är ringa och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör omförhandla, alternativt säga upp, fiskeavtalen med Danmark och Finland för att möjliggöra en utflyttning av trålgränsen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett generellt fiskeförbud bör införas i marina skyddade områden och fiske bör endast tillåtas om det kan bedrivas utan att påverka områdets bevarandevärden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att berörda myndigheter ges i uppdrag att samordna framtagande av regionala åtgärdsplaner för fiskevård i syfte att stärka bestånden av stora rovfiskar samt deras bytesdjur i kustområden och utsjö och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett nationellt etappmål om skydd av marina områden som omfattar minst 30 procent skyddad och minst 10 procent strikt skyddad areal till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att International Maritime Organization (IMO) fattar beslut om att farlederna för den kommersiella fartygstrafiken i särskilt känsliga områden i Östersjön läggs om i enlighet med förslag från Miljömålsberedningens betänkande Människan och havet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU och IMO bör verka för ett förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar i enlighet med Miljömålsberedningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att fastställa minst en miljö kvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2025 och att myndigheten även får i uppdrag att fastställa miljö kvalitetsnormer av begränsningskaraktär för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning senast 2025, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:106 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en återhämtningspaus med undantag för det småskaliga kustnära fisket och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler och skärpta kontroller av fisket och höjda straff vid avsiktlig felrapportering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivt främja innovation och teknik som kan bidra till en långsiktigt hållbar förvaltning av våra hav och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående bör inleda förhandlingar med berörda länder för att säkerställa att trålgränsen flyttas ut till 12 nautiska mil utan undantag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddet av Sveriges marina områden bör utökas och förstärkas till 30 procent av de svenska haven, varav en tredjedel ska ges strikt skydd, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot bottentrålning i skyddade områden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa förvaltningen av säl och skarv och att antalet skarvar måste minska kraftigt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot utsläpp av skrubbevatten från fartyg och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att etappmålet om övergödning måste vara kvantifierat och tidssatt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av konkreta åtgärder för att nå övergödningens målen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att säkerställa nödvändig finansiering för att uppfylla de uppsatta målen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:124 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte öka lantbrukets regelbörda och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:125 av Stina Larsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om marint skräp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samordning av fiskförvaltningen med havsmiljöförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ytterligare förslag om hur en utflyttad trälgräns kan uppnås och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utsläppsförbud av skrubbevatten i svenskt territorialvatten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:142 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en havsmiljölag som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete och att denna lag bör fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det riksdagsbeslutade miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekosystemansatsen ska definieras i havsmiljölagen och slå fast att naturvärden ska bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med det övergripande målet att ekosystemen används inom sina gränser, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i havsmiljölagen bör införas en bestämmelse om att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen, som ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med propositionen ska samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett havspolitiskt råd för att belysa effekter av beslutade och föreslagna styrmedel från ett brett samhällsperspektiv och identifiera politikområden där fler åtgärder behövs för att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta

- politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag till det havspolitiska rådet som beskrivits ovan att även ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att de ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljökvalitetsmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen) och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det av styrningen av offentliga aktörer tydligt behöver framgå vilka mål som ska nås för havets miljö tillstånd och att regeringen bör besluta att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha de preciseringar som anges i motionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God miljöstatus: Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341)”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”Gynnsam bevarandestatus: Livsmiljöer och arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskyddsförordningen (1998:1252), artskyddsförordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Ospar”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få ett särskilt ansvar för att säkerställa ett

- samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljöförvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till senast 2026 se över och harmonisera miljö kvalitetsnormer för kustvatten som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen (2010:1341) och 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660), och att bedömningsområden för miljö kvalitetsnormer som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen, där det är möjligt, ska överensstämja med vattenförvaltningens kustvattenförekomster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljö kvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att redovisa den årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten vart fjärde år till regeringen ska redovisa en utvärdering av de uppnådda resultaten i förhållande till miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att indikatorer och andra uppföljningsmått för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård där det är relevant ska harmoniseras med de uppföljningsmått som används i EU-direktiven för att bedöma status och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård bör anpassas så att den för alla preciseringar som hanterar havets miljö tillstånd använder statusbedömning och rapportering enligt havsmiljöförordningen, vattenförvaltningsförordningen och art- och habitatdirektivet och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön, att det ska finnas en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenfrågor samt att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur

- åtgärderna i programmen ska finansieras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör komplettera 5 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningsskänliga områden med hänsyn till risk för att miljö kvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få i uppdrag att bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljö kvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få till uppgift att samverka med vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och havsmiljöförordningen (2010:1341) i frågor och åtgärder som rör miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospar's miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES) och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör få ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla ett kunskapsunderlag för länets kustvattenområden, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna därför bör få i uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över och bedöma det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare till 2035 och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket bör få till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen, att Havs- och vattenmyndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna bör integreras med havsmiljöarbetet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör ansvara för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering, och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i närtid måste verka för att EU antar en strategi för att både kortsiktigt och långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive våra svenska hav, och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en förändring av systemet med maximalt hållbart uttag (MSY) till en ekosystembaserad förvaltning så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet samt behovet av att återuppbygga bestånden för långsiktig stabilitet över nivåer som kan producera maximal hållbar avkastning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen med stöd av Internationella havsforskningsrådet (Ices) bör ta fram ett förslag till samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, med syftet att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsansatsen ska tillämpas i enlighet med artikel 2 i den

- gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystemeffekter av ett pågående fiske och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsprincipen ska tillämpas och ges företrädesrätt i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga s.k. inflytningsområden skyndsamt ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten och tillkännager detta för regeringen.
 41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att återinföra förbudet mot industritrålning i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, i uppdrag att senast 2026 ta fram länsvisa (alternativt samordnade inom vattendistrikt) åtgärdsplaner för fiskevården både vid kusten och i utsjön för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planeringen av fiskevården i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om ett etappmål för skydd av marina områden om att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent ska ha strikt skydd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid och tillkännager detta för regeringen.
 46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska återkalla undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen samt aktivt verka för ett trålförbud i samtliga

- formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut destruktiva fiskeredskap och införa ett förbud mot bottentrålning, med start i marina skyddade områden, och tillkännager detta för regeringen.
 48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter och tillkännager detta för regeringen.
 49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Forsvarsmakten bör få till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att samarbeta om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående genomföra de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
 52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att fastställa minst en miljö kvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning, och tillkännager detta för regeringen.
 53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem och att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium ska införas utan dröjsmål och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild utredare bör få i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden och tillkännager detta för regeringen.
 57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen utan dröjsmål bör inleda en process inom Internationella

- sjöfartsorganisationen (IMO) om reglering och restriktioner av samt förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön, vilka behöver ändras eller läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska begära in beslutsunderlag från berörda myndigheter om behovet av regleringar och restriktioner i områdena över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön samt mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Östersjöländerna bör ta fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan för gråsälen i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda, och vid behov föreslå, ett etappmål till miljömålssystemet om marint skräp och att Havs- och vattenmyndigheten bör få ansvar för frågor som rör marint skräp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivt verka för att revideringen av Reach slutförs och inte vattnas ur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt verka för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning, och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt starkt ska bidra till arbetet mot spridningen av farliga kemikalier på EU-nivå, och säkra långsiktiga resurser för detta arbete, och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör driva en uppdatering av gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet samt ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte låta krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medföra lägre miljökrav vid den kommande översynen av stödssystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och tillkännager detta för regeringen.

67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och avloppsslam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel, för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av jungfrulig fosfor behöver minska drastiskt och nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor behöver fasas ut för att minska övergödningssproblem på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder, för att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:890 av Magnus Manhammar (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige till 2030 ska skydda 30 procent av sina marina områden och av de skyddade områdena ska en tredjedel vara strikt skyddade, motsvarande 10 procent, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:891 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en stark implementering av ekosystembaserad havsförvaltning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utan dröjsmål implementera en ekosystembaserad förvaltning av haven, vilket också innefattar en ekosystembaserad fiskeförvaltning, och att den ekosystembaserade förvaltningen ska genomsyra hela havspolitikerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en havsmiljölag som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete, och att denna lag bör fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det av riksdagen beslutade

- miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekosystemansatsen ska definieras i havsmiljölagen och slå fast att naturvärden bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med det övergripande målet att ekosystemen används inom sina gränser, och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i havsmiljölagen bör införas en bestämmelse om att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen, som ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med propositionen ska samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett havspolitiskt råd för att belysa effekter av beslutade och föreslagna styrmedel från ett brett samhällsperspektiv och identifiera politikområden där fler åtgärder behövs för att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nås och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag till det havspolitiska rådet som beskrivits ovan att även ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att den ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljökvalitetsmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen) och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det av styrningen av offentliga aktörer tydligt behöver framgå vilka mål som ska nås för havets miljö tillstånd och att regeringen bör besluta att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha de preciseringar som anges i motionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God miljö status: Kust- och havsvatten har god miljö status med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljö förordningen (2010:1341)”, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”Gynnsam bevarandestatus: Livsmiljöer och arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskydds förordningen (1998:1252), artskydds förordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Ospar”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att indikatorer och andra uppföljningsmått för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård där det är relevant ska harmoniseras med de uppföljningsmått som används i EU-direktiven för att bedöma status och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den fördjupade utvärderingen av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård bör anpassas så att den för alla preciseringar som hanterar havets miljö tillstånd använder statusbedömning och rapportering enligt havsmiljö förordningen, vattenförvaltnings förordningen och art- och habitatdirektivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att redovisa den årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt

- levande kust och skärgård i årsredovisningen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten vart fjärde år till regeringen ska redovisa en utvärdering av de uppnådda resultaten i förhållande till miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få ett särskilt ansvar för att säkerställa ett samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljöförvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till senast 2026 se över och harmonisera miljö kvalitetsnormer för kustvatten som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen (2010:1341) och 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660), och att bedömningsområden för miljö kvalitetsnormer som beslutas med stöd av 20 § havsmiljöförordningen, där det är möjligt, ska överensstämma med vattenförvaltningens kustvattenförekomster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljö kvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
 25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön, att det ska finnas en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenfrågor samt att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärdena i programmen ska finansieras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör komplettera 5 § förordningen (1998:915) om miljö hänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningsskänliga områden med hänsyn till risk för att miljö kvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få i uppdrag att bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljö kvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få till uppgift att samverka med vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och havsmiljöförordningen (2010:1341), i frågor och åtgärder som rör miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
- 35.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte låta krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medföra lägre miljökrav eller sämre djurvälstånd vid den kommande översynen av stödsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att inte låta krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medföra lägre miljökrav vid den kommande översynen av stödsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP).

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospar's miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES) och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att för att minska övergödningssproblem på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser behöver användningen av jungfrulig fosfor minska drastiskt och nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor fasas ut och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder, för att minska övergödningen och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna därför bör få en instruktionsenlig uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder och tillkännager detta för regeringen.

58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över och bedöma det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare till 2035 och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket bör få till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
- 66.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta ekosystemen i haven sätta gränserna för hur mycket fisk som får fångas och införa en ekosystembaserad havsförvaltning och en havsmiljölag och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att införa en ekosystembaserad havsförvaltning och en havsmiljölag.

67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen, att Havs- och vattenmyndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna bör integreras med havsmiljöarbetet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsansatsen ska tillämpas i enlighet med artikel 2 i den gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystemeffekter av ett pågående fiske och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsprincipen ska tillämpas och ges företrädesrätt i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att återinföra förbudet mot industritrålning i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör ansvara för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljö kvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i närtid måste verka för att EU antar en strategi för att långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive våra svenska hav, och tillkännager detta för regeringen.

74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en förändring av systemet med MSY till en ekosystembaserad förvaltning så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet, samt behovet av att återuppbygga bestånden för långsiktig stabilitet över nivåer som kan producera maximal hållbar avkastning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen med stöd av Ices bör ta fram ett förslag till en samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, med syftet att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga s.k. inflyttningsområden skyndsamt ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten och tillkännager detta för regeringen.
86. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska återkalla undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen samt aktivt verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen och tillkännager detta för regeringen.
87. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut destruktiva fiskeredskap och införa ett förbud mot bottentrålning, med start i marina skyddade områden, och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter och tillkännager detta för regeringen.
93. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, i uppdrag att senast 2026 ta fram länsvisa, alternativt samordnade inom vattendistriktet, åtgärdsplaner för fiskevården både vid kust och i utsjön för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
94. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planeringen av fiskevården i kustområdena ska inkluderas i arbetet

- med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen och tillkännager detta för regeringen.
96. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke-dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen och tillkännager detta för regeringen.
97. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsammans med Östersjöländerna ta fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan för gråsälen i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
98. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om ett etappmål för skydd av marina områden om att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent ska ha strikt skydd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
100. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid och tillkännager detta för regeringen.
106. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Försvarsmakten bör få till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
108. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör få ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
109. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att samarbeta om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet och tillkännager detta för regeringen.
110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
123. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör driva en uppdatering av gränsvärden för miljöfarliga ämnen i

- havet som regleras i vattendirektivet samt ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden och tillkännager detta för regeringen.
135. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivt verka för att revideringen av Reach slutförs och inte vattnas ur och tillkännager detta för regeringen.
136. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt verka för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning, och tillkännager detta för regeringen.
139. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska bidra starkt till arbetet mot spridning av farliga kemikalier på EU-nivå och säkra långsiktiga resurser för detta arbete och tillkännager detta för regeringen.
154. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda, och vid behov föreslå, ett etappmål till miljömålssystemet om marint skräp och att Havs- och vattenmyndighetens instruktion bör kompletteras med ett ansvar för frågor som rör marint skräp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
158. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
159. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild utredare bör ges i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden och tillkännager detta för regeringen.
160. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen utan dröjsmål bör inleda en process inom IMO angående reglering av, restriktioner för och förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön, vilka behöver ändras/läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare, och tillkännager detta för regeringen.
161. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska inhämta beslutsunderlag från berörda myndigheter gällande behovet av regleringar/restriktioner i områdena a) över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön, och b) mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk och tillkännager detta för regeringen.
172. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående implementera de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
173. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att fastställa minst en

miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning, och tillkännager detta för regeringen.

174. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem, att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet samt att ansvaret ska tydliggöras i Havs- och vattenmyndighetens instruktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3108 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skärpta kontroller och straff vid avsiktlig felrapportering av fiskefångster och tillkännager detta för regeringen.